

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 365

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

65. évfolyam

2022. szeptember 23.

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 570. plenáris ülése – INTERACTIO, 2022. 06. 15. – 2022. 06. 16.

2022/C 365/01

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Ukrajna: segélyezéstől az újjáépítésig – Az európai civil társadalom javaslatai

1

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 570. plenáris ülése – INTERACTIO, 2022. 06. 15. – 2022. 06. 16.

2022/C 365/02

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Európai bútortipar – Az ágazat helyreállítása az innovatív, zöld és körforgásos gazdaság jegyében (saját kezdeményezésű vélemény)

7

III Előkészítő jogi aktusok

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 570. plenáris ülése – INTERACTIO, 2022. 06. 15. – 2022. 06. 16.

2022/C 365/03

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – a) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A digitális évtizedben érvényre juttatandó digitális jogokról és elvekről szóló európai nyilatkozat kidolgozásáról (COM(2022) 27 final) és b) Digitális jogok és elvek (feltáró vélemény)

13

HU

2022/C 365/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a méltányos adathozzáférésre és adatfelhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról (adatmegosztási jogszabály) (COM(2022) 68 <i>final</i> – 2022/0047 (COD))	18
2022/C 365/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A csipekről szóló európai jogszabály (COM(2022) 45 <i>final</i>)	23
2022/C 365/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai félvezető-ökoszisztéma megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról (a csipekről szóló európai jogszabály) (COM(2022) 46 <i>final</i> – 2022/0032 (COD))	34
2022/C 365/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös vállalkozásoknak a Horizont Európa keretében történő létrehozásáról szóló (EU) 2021/2085 rendeletnek a csipekkel foglalkozó közös vállalkozás tekintetében történő módosításáról szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslat (COM(2022) 47 <i>final</i> – 2022/0033 (NLE))	40
2022/C 365/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fluortartalmú üvegházhatású gázokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról és az 517/2014/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2022) 150 <i>final</i> – 2022/0099 (COD)) . . .	44
2022/C 365/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az ózonréteget lebontó anyagokról és az 1005/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2022) 151 <i>final</i> – 2022/0100 (COD))	50
2022/C 365/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottságot (ICCAT) létrehozó egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állománygazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról szóló (EU) 2017/2107 rendelet, valamint az Atlanti-óceán keleti részén és a Földközi-tengerben élő kékúszójútonhal-állományra vonatkozó többéves gazdálkodási terv létrehozásáról szóló (EU) .../2022 rendelet módosításáról (COM(2022) 171 <i>final</i> – 2022/0111(COD))	55
2022/C 365/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1305/2013/EU rendeletnek az Ukrajna elleni orosz invázió hatásaira adott válaszként az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) keretében rendkívüli ideiglenes támogatás nyújtását célzó egyedi intézkedés tekintetében történő módosításáról (COM(2022) 242 <i>final</i> – 2022/0166 (COD))	57
2022/C 365/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Reagálás a migránsok államilag támogatott instrumentalizálására az EU külső határán (JOIN(2021) 32 <i>final</i>) . .	60
2022/C 365/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodás, valamint az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás végrehajtása és érvényesítése terén az Uniót megillető jogok gyakorlására vonatkozó szabályok megállapításáról (COM(2022) 89 <i>final</i> – 2022/0068 (COD))	66

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

ÁLLÁSFOGLALÁSOK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 570. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022. 06. 15. – 2022. 06. 16.Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Ukrajna: segélyezéstől az újjáépítésig – Az
európai civil társadalom javaslatai

(2022/C 365/01)

Jogalap: az eljárási szabályzat 52. cikkének (4) bekezdése

Plenáris ülésen történő elfogadás 2022.6.16.
időpontja:

Plenáris ülészak száma: 570.

A szavazás eredménye:

(mellette/ellene/tartózkodott) 206/2/2

Főbb pontok

- 1. Uniós tagjelölti státusz Ukrajnának.** Az EGSZB arra kéri az Európai Tanácsot, hogy 2022. június 23–24-i ülésén adjon uniós tagjelölti státuszt Ukrajnának. Ukrajnának a tagjelölt státuszt a nyugat-balkáni országok folyamatban lévő csatlakozási folyamatának sérelme nélkül kell megadni. Az EGSZB támogatja a közösségi vívmányok teljesítésén alapuló fokozatos integrációs lépések rendszerének bevezetését.
- 2. Az európai civil társadalom szolidaritást vállal Ukrajnával és az ukrán néppel.** A civil társadalom gyorsan és hatékonyan reagált, példa nélküli alulról szerveződő fellépéseket váltva ki a polgárok körében. Fokozni kell a humanitárius segítségnyújtást, és a támogatást közvetlenül, a civil társadalmi szervezeteket segítve kell kiutalni. A szakosodott nem kormányzati szervezeteket és a civil társadalmi szervezeteket ténylegesen be kell vonni az uniós és nemzeti humanitárius segítségnyújtás programozásába és nyomon követésébe.
- 3. Perspektíva biztosítása a menekültek számára.** Az EGSZB kéri, hogy az egészségügyi ellátáshoz és a munkaerőpiachoz való hozzáférés (képesítések elismerése, a munkaközvetítők szolgáltatásaihoz, a nyelvtanfolyamokhoz, egészségügyi és oktatási rendszerekhez való hozzáférés) terén a menekültek ugyanolyan jogokkal rendelkezzenek, mint az uniós polgárok. Mind az egészségügy, mind pedig a munkaerőpiac létfontosságú ugyanis a menekültek körében tapasztalható szegénység fokozódásának elkerüléséhez. A szociális partnerek kollektív tárgyalások és ad hoc intézkedések révén segíthetik a munkavállalók integrációját, és megakadályozhatják, hogy kizsákmányolásnak és szociális dömpingnek legyenek kitéve. Az EGSZB különös hangsúlyt fektet a civil társadalmi szervezetek szerepére a gyakran figyelmen kívül hagyott kiszolgáltatott csoportok – a kísértő nélküli kiskorúak, a hozzátartozóiktól elszakított és intézményi gondozásban nevelkedett gyermekek, a fogyatékkal élő személyek, a roma kisebbségek és a szexuális erőszak áldozatai – védelmében és újrabeilleszkedésében.

4. **Újjáépítés.** Azonnali európai és nemzetközi pénzügyi támogatásra van szükség az ukrán gazdaság teljes összeomlásának megakadályozásához. Pénzügyi támogatást kell nyújtani a kkv-knak, az ukrán gazdálkodóknak a következő betakarításhoz, valamint az ukrán civil társadalomnak, a munkáltatói szervezeteket és a szakszervezeteket is ideértve, hogy háború idején is teljes mértékben működőképesek maradjanak. Az újjáépítési erőfeszítéseket az innovációnak kell vezérelnie. A civil társadalmi szervezeteket szorosan be kell vonni annak biztosítása érdekében, hogy a jogállamisági reformok, a korrupció elleni küzdelem, valamint a zöld és digitális átállás megvalósítható legyen.
5. **Gazdasági kihatás.** A háború nem áthatja alá a zöld átállással kapcsolatos szakpolitikák végrehajtását az EU-ban. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat és az uniós intézményeket, hogy az élelmiszerár-válság enyhítése érdekében tegyék meg a szükséges intézkedéseket a túlzott áruspekuláció visszaszorítása, a piac átláthatóságának fokozása és a mezőgazdasági termékek importja előtt álló valamennyi akadály ideiglenes felszámolása érdekében. Figyelmeztet arra, hogy sem a Next Generation EU alap, annak „Helyreállítási és Rezilienciaépítési Alap” összetevője, sem pedig a jelenlegi, 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben biztosított rugalmasság nem elegendő az ukrainai háború miatt jelentkező pénzügyi szükségletek teljes fedezésére.
6. **A civil társadalom szerepe.** Az EGSZB hosszú múltja és az ukrán civil társadalmi szervezetekkel való kapcsolata fontos szerepet játszik a csatornák nyitva tartásában és az uniós integrációs folyamatban való részvétel lehetővé tételében. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy jelentősen fokozzák az ukrán civil társadalmi szervezetek kapacitásépítését, valamint szervezeti és pénzügyi támogatását. Ösztönzi az uniós és ukrán ifjúsági szervezetek közötti partnerségeket, és javaslatot tesz egy olyan rendezvényre, amely az ifjúsági aktivizmust és annak Ukrajna jövőbeli újjáépítésében betöltött szerepét helyezi a középpontba. Az EGSZB maga is kötelezettséget vállal arra, hogy megerősítse az ukrán civil társadalmi szervezetekkel folytatott együttműködést és eszmecserét, és továbbra is támogassa az EU Ukrajna iránti szolidaritásának és nagylelkűségének fenntartását. E célból az EGSZB július 19-én Krakkóban rendezvényt szervez az ukrán civil társadalommal és az uniós civil társadalommal együtt.

Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy nem szabad magukra hagyni az Oroszországban még létező független civil társadalmi szervezeteket.

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG (EGSZB),

- szolidaritást vállal az ukrán néppel, és megismétli, hogy határozottan elítéli az Oroszországi Föderáció által annak elnöke, Vlagyimir Putyin vezetésével Ukrajnával szemben indokolatlanul, provokáció nélkül indított agressziót, és felhívja a figyelmet *Az ukrainai háború és annak gazdasági, társadalmi és környezeti hatása* című, 2022. március 24-én elfogadott korábbi állásfoglalására ⁽¹⁾;
- hangsúlyozza, hogy ez az immár majdnem négy hónapja tartó, Európa területén zajló tragikus háború nagyszámú halálos áldozatot követelt, köztük civilek életét is, és jelentős pusztítást és szenvedést hagyott maga után. Tovább mélyítette a szegénység globális szintjét és felbecsülhetetlen társadalmi, gazdasági és környezeti károkat okozott, emellett példátlan menekülthullámmal váltott ki, és rengetegen kényszerültek miatta elhagyni a lakóhelyüket. Kéri a nemzetközi humanitárius jog tiszteletben tartását és azt, hogy az ukrán városokban és falvakban a megszállók által elkövetett háborús bűncselekményeket megfelelően rögzítsék, vizsgálják ki, és az elkövetőket vonják büntetőeljárás alá;
- valamennyi fél részéről azonnali tűzszünetet szorgalmaz; megismétli, hogy a diplomácia minden esetben elsőbbséget élvez, és hangsúlyozza, hogy a békefenntartási megközelítésre és a tárgyalásokra való törekvésnek a politikai vita minden szintjén prioritást kell kapnia. Ugyanakkor követeli az orosz csapatok Ukrajnából való teljes kivonását és sürgeti az EU-t, hogy folytassa az Ukrajnának és az ukrán népnek a háború első napja óta nyújtott támogatást; az Oroszország általi katonai agressziót követő szankciók gazdasági, társadalmi és környezeti hatásainak részletes nyomon követését is kéri;
- megjegyzi, hogy az EU keleti határain folyó háború ellentétes az EU történelmével, filozófiájával és identitásával. Hangsúlyozza, hogy a háború következményei veszélybe sodorják az EU értékeit, az uniós polgárok és más lakosok szabadságát és jogait, valamint a szociális piacgazdaság európai modelljét. Rámutat, hogy a béke és a jólét az Európai Unió (EU) alappillérei, és hogy a civil társadalmi szervezetek az elmúlt évtizedekben kulcsszerepet játszottak a béke kultúrájának aktív előmozdításában, elősegítésében és fenntartásában az európai kontinensen;
- hangsúlyozza, hogy az Oroszországi Föderációt és jelenlegi képviselőit fel kell függeszteni a nemzetközi testületeknél és szervezeteknél, kezdve azokkal, amelyek célja a béke fenntartása, az emberi jogok védelme, valamint a fenntartható fejlődés és a biztonságos környezet biztosítása;

⁽¹⁾ HL C 290., 2022.7.29., 1. o.

A humanitárius helyzetről

6. megjegyzi, hogy mióta Oroszország kirobbantotta a háborút, több mint 6,8 millió ember ⁽²⁾ menekült el Ukrajnából, így a II. világháború óta ez a leggyorsabban szélesedő menekültválság; hozzáteszi, hogy Ukrajnán belül nyolcmillióan kényszerültek lakóhelyük elhagyására ⁽³⁾, vagyis Ukrajna lakosságának közel egyharmada volt kénytelen elhagyni az otthonát;

7. megjegyzi, hogy egyes európai országokat, nevezetesen Lengyelországot, Romániát, Magyarországot, a Cseh Köztársaságot, Szlovákiát és Moldovát ⁽⁴⁾ súlyosan érintette az ukrán menekültek beáramlása, és hogy ezek az országok és különösen az ott működő civil társadalmi szervezetek gyorsan és hatékonyan reagáltak, példa nélküli önkéntes, alulról szerveződő fellépéseket váltva ki a polgárok körében;

8. hangsúlyozza, hogy növelni kell a humanitárius segítségnyújtásra szánt uniós forrásokat, és azokat főként regionális és helyi szinten kell szétosztani, közvetlenül támogatva és bevonva a menekültek társadalmi-gazdasági integrációjában aktív civil társadalmi szervezeteket;

9. sürgeti a tagállamokat, az uniós régiókat és a civil társadalmi szervezeteket, hogy minél hatékonyabban és mihamarabb aknázzák ki azokat az ukrán menekültek támogatására szolgáló lehetőségeket, amelyeket az európai menekültekre irányuló kohéziós fellépésről (CARE) szóló európai parlamenti és tanácsi rendelet teremtett meg (az Európai Bizottság 2022. március 8-án terjesztette elő a rendeletre vonatkozó javaslatát, párhuzamosan a REACT-EU rendelet 2022. március 23-án előterjesztett felülvizsgálatával); hangsúlyozza, hogy ezt a támogatást elsősorban civil társadalmi szervezeteken, többek között erre szakosodott NGO-kon keresztül kellene szétosztani, valamint hogy a civil társadalmi szervezeteket is közvetlenül be kell vonni az uniós és nemzeti szintű humanitárius segítségnyújtás megszervezésébe és nyomon követésébe;

10. javasolja a 2014–2020-as többéves pénzügyi tervben és a REACT EU eszközben létrejött megtakarítások céljának módosítását a jogállamiság tiszteletben tartása mellett, hogy azokat gyorsan és rugalmasan a menekültek közvetlen támogatására lehessen fordítani. Ösztönzi továbbá, hogy amennyiben a jelenleg rendelkezésre álló források nem elegendőek a menekültek fogadásához, valamint társadalmi és munkaerőpiaci integrációjához, ezen belül is a gondozási szolgáltatásokhoz, a lakhatáshoz, étellemezéshez, anyagi segítségnyújtáshoz, képzési programokhoz és állami foglalkoztatási szolgálatokhoz, hozzanak létre erre a célra egy külön alapot;

11. kiemeli, hogy a Covid19-válságra adott európai válaszingykedések nyomán az európai polgárok úgy érezték, hogy az Unió megvédi őket, és lehetőségeket nyit meg számukra, különösen a SURE program és a Next Generation EU (NGEU) létrehozása révén; hangsúlyozza, hogy sem az NGEU alap, annak „Helyreállítási és Rezilienciaépítési Alap” összetevője, sem pedig a jelenlegi, 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretben biztosított rugalmasság nem elegendő az ukrán háború miatt jelentkező pénzügyi szükségletek fedezésére; emlékeztet arra, hogy ezeket az eszközöket nem arra tervezték, valamint méretükben sem úgy alakították ki, hogy velük kezeljék az orosz agresszióból és invázióból eredő új kihívásokat, és ezzel egyidejűleg fenntartsák az uniós programokba és szakpolitikákba irányuló beruházásokat, ideértve az olyan fontos prioritásokat is, mint az igazságos átmenet és a zöld és digitális átállás;

12. kiemeli, hogy sürgősen szükség van a humanitárius és orvosi segítségnyújtásban részt vevő valamennyi érdekelt fél jobb feltérképezésére és koordinálására, hogy a segítség gyorsan és hatékonyan eljuthasson a háborútól szenvedőkhöz;

13. hangsúlyozza, hogy nyomkövetési lépéseket és tevékenységeket kell végrehajtani különböző területeken, például az emberi jogok tiszteletben tartása vagy a háborús bűncselekmények dokumentálása terén, és üdvözlí, hogy az Európai Unió, az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság létrehozta az atrocitás-bűncselekményekkel foglalkozó tanácsadó csoportot (ACA);

14. hangsúlyozza, hogy az Ukrajnából érkező menekültek számára ugyanolyan alapon kell biztosítani az állami egészségügyi ellátórendszerhez való hozzáférést, mint az uniós polgárok számára, és ugyanez igaz az alapvető szexuális és reprodukív egészségügyi segítségnyújtáshoz, továbbá a nemi erőszak áldozatai esetében a sürgősségi fogamzásgátláshoz, abortuszhoz és szülészeti ellátáshoz való hozzáférésre is;

15. arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy fordítsanak különös figyelmet a kísérő nélküli kiskorúak, a hozzátartozóiktól elszakított és az ukrán intézményekben elhelyezett gyermekek helyzetére annak biztosítása érdekében, hogy kielégítsék azonnali szükségleteiket, megfelelően azonosítsák és nyomon kövessék őket, és hogy az adatokat megosszák a tagállamok között azzal a céllal, hogy újraegyesülhessenek családjukkal, vagy később újraintegrálódhassanak az ukrán társadalomba, ugyanakkor garantálják a bántalmazással vagy emberkereskedelemmel szembeni védelmüket;

⁽²⁾ UNHCR – május 31.

⁽³⁾ UNHCR – május 23.

⁽⁴⁾ UNHCR – május 31.

16. kiemeli azon fogyatékossgal élő személyek kétségbeejtő helyzetét, akik megpróbálják elhagyni az ukrajnai háborús övezeteket, vagy akik a befogadó országokban menekültként jelentős kihívásokkal szembesülnek; hangsúlyozza, hogy minden menekültet egyenlő bánásmódban kell részesíteni etnikai háttérétől, nemzetiségétől vagy fogyatékossgától függetlenül; utóbbi esetben a menekülteknek teljes körű segítséget kell kapniuk az önálló élet kialakításához, és nem szabad őket a fogadó országokban intézménybe kényszeríteni;

17. rámutat, hogy a munkaerőpiaci részvételnek kulcsszerepe van az integrációban és a szegénység szintjének csökkentésében; figyelmeztet arra, hogy az Ukrajnából menekült személyek könnyen a legkevésbé védett, a legalacsonyabb fizetést kapó, a képzésüknek nem megfelelő munkakörben dolgozó munkaerőkké és a legsérülékenyebb csoporttá válhatnak a munkaerőpiacon, szociális védelem vagy az egyesülés szabadsága és munkavállalói jogok nélkül; ennek kapcsán felhívja a figyelmet arra, hogy megfelelően kezelni kell azokat az eseteket, ahol egyenlőtlen munkafeltételek tapasztalhatók, biztosítva, hogy a munkavállalók ugyanolyan jogokat élvezhessenek, mint az uniós polgárok, és ne legyenek kizsákmányolásnak vagy szociális dömpingnek kitéve; közép- és hosszú távú stratégiák kidolgozására szólít fel azon ukránok számára, akik a fogadó országban kívánnak maradni, hogy teljes mértékben integrálódhassanak az uniós munkaerőpiacokba;

18. hangsúlyozza azt a kritikus szerepet, amelyet a szociális partnerek játszhatnak a kollektív tárgyalások és az ad hoc intézkedések és megállapodások révén az Ukrajnából érkező munkavállalók uniós munkaerőpiaci integrációjának megkönnyítése érdekében; rámutat arra, hogy a munkaerő-közvetítő ügynökségeknek teljes körű szolgáltatásokkal kell támogatniuk a menekülteket, ideértve a tanácsadást, az álláskeresői profilok elkészítését, a kiközvetítési tevékenységeket és a támogató eszközök biztosítását, és arra kéri a tagállamokat, hogy hozzanak létre vagy támogassanak olyan szolgáltatásokat, amelyek összekapcsolják a menekülteket a potenciális munkáltatókkal;

19. hangsúlyozza, hogy az Ukrajnából érkező menekültek befogadó országok munkaerőpiacára való integrációjának és a bizonytalan foglalkoztatási feltételek elkerülésének alapvető előfeltétele a képzések elismerése, és kitart emellett, hogy hatékony szabályokat és iránymutatásokat kell kidolgozni a képzések gyors, de magas színvonalú elismerése, a nyelvtanfolyamokhoz való hozzáférés, valamint az oktatáshoz és szakképzéshez való hozzáférés érdekében az Ukrajnából menekülő fiatalok számára;

20. hangsúlyozza, hogy minden szükséges lépést meg kell tenni annak biztosítása érdekében, hogy az EU-ban menedéket kereső felnőttek és gyermekek folytathassák tanulmányaikat, és hangsúlyozza, hogy az iskolák szintjén különös figyelmet kell fordítani nemcsak a nyelvi akadályok leküzdésére, hanem a traumák tüneteinek kezelésére is, hiszen azok hosszú távú negatív következményekkel járhatnak;

21. hangsúlyozza, hogy az Ukrajnából érkező menekültek számára ugyanolyan hozzáférést kell biztosítani a szociális biztonsági rendszerekhez és a szociális szolgáltatásokhoz, mint az uniós polgárok számára;

Ukrajna újjáépítéséről és az uniós perspektíváról

22. üdvözlí az „Ukrajna megsegítése és újjáépítése” című európai bizottsági közleményben előirányzott nemzetközi „Ukrajna újjáépítési platform” létrehozását, valamint azt, hogy az EU vezető szerepet vállal az Ukrajnának nyújtott nemzetközi segítségnyújtás mozgósításában;

23. felhívja az Európai Uniót, hogy biztosítson sürgősségi finanszírozást az ukrajnai kkv-k számára, amelyeknek elsősorban e kkv-k megőrzésére, majd növekedésük elősegítésére kell irányulniuk. Az ukrajnai gazdaság teljes lerombolásának megelőzése az EU ukrajnai erőfeszítéseinek másik kulcsfontosságú célja kell, hogy legyen;

24. hangsúlyozza, hogy Ukrajna háború utáni újjáépítése különleges helyzet, amelynek egy erősebb civil társadalom és egy új gazdaság kialakulásához kell vezetnie, amely a legújabb zöld és digitális technológiákon alapul, és amelyet az innováció is ösztönöz;

25. ismét hangsúlyozza azonban, hogy a jogállamisági reformokra, a korrupció elleni küzdelemre, valamint a zöld és digitális átállásra helyezett hangsúly nem juttatható érvényre a civil társadalom tényleges bevonása nélkül, és kéri, hogy a civil társadalmi szervezeteket szorosan vonják be az újjáépítési erőfeszítésekbe, ideértve a „RebuildUkraine” mechanizmus tervezését és végrehajtását is, mivel ők vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy kifejezzék az ukrán polgárok szükségleteit, és segítséget nyújtsanak az újjáépítési erőfeszítések nyomán követéséhez és az uniós jogszabályokhoz való igazodáshoz;

26. kiemeli, hogy a konfliktusnak és következményeinek nem szabad aláásniuk a zöld átállásra vonatkozó politikákat az EU-ban, hanem inkább fel kell gyorsítaniuk azok végrehajtását;

27. sürgeti a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy fontolják meg a szomszédos harmadik országokban található gáztároló létesítmények használatát, ami hozzáadott értéket teremt majd az ellátás biztonságának garantálásához, különösen Ukrajnában;

28. felhívja a figyelmet az ukrán háború által súlyosbított globális élelmiszerár-válságra, és sürgeti a tagállamokat és az uniós intézményeket, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket a túlzott áruspekuláció visszaszorítása és a piac átláthatóságának növelése érdekében;

29. hangsúlyozza, hogy azonnali intézkedésekre szükség az ukrán mezőgazdasági termelők következő betakarítási idényre való támogatása érdekében; sürgeti továbbá a mezőgazdasági termékek mozgása előtt álló valamennyi adminisztratív és fizikai akadály azonnali, ideiglenes jellegű megszüntetését az EU belső piacára és a világ más részeire, például Afrikába irányuló import mennyiségének gyors növelése érdekében azokban az ágazatokban, ahol Ukrajna még exportálhat; az ukrán kikötők sürgős újranyitására, valamint a térség aknamentesítésére szólít fel az ENSZ égisze alatt, lehetővé téve az olyan mezőgazdasági termékek kivitelét, mint a kukorica, a napraforgóolaj, a napraforgómag, a szójabab és a méz;

30. arra kéri az Európai Tanácsot, hogy 2022. júniusi ülésén adjon európai uniós tagjelölti státuszt Ukrajnának;

31. támogatja Ukrajna érdemeken alapuló és az elfogadott normákkal összhangban álló uniós csatlakozását, a nyugat-balkáni országok jelenleg zajló csatlakozási folyamatának sérelme nélkül⁽⁷⁾, és kéri, hogy a kohéziós politikát és annak pénzügyi eszközeit ennek megfelelően igazítsák ki a következő években, hogy meg lehessen felelni az ország háborút követő újjáépítésével kapcsolatos kihívásoknak; kéri, hogy alaposan elemezzék Ukrajna egységes piacba történő integrációjának gazdasági és társadalmi potenciálját;

32. az EU – a tagság normáinak fenntartása mellett – fokozatos lépéseket tehet a közösségi vívmányok megvalósítása érdekében; hangsúlyozza, hogy bármely katonai agresszió esetén az uniós tagállamoknak főszabályként egységet kell mutatniuk a bővítési politika tekintetében; ösztönzi annak feltárását, hogy a nem uniós tagállamok hogyan csatlakozhatnak Európa gazdasági, társadalmi és biztonsági struktúrájához; rámutat azonban arra, hogy az ilyen partnerségeket vagy egyesületeket nem szabad az uniós tagság alternatívájának tekinteni;

A civil társadalmi szervezetek támogatásáról

33. kiemeli az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság szerepét az ukrán civil társadalmi szervezetekkel való kapcsolattartásban és a csatornák nyitvatartásában az EU és az ukrán civil társadalom közötti kétoldalú kapcsolatok hosszú múltjának köszönhetően; e tekintetben hangsúlyozza a jól működő mechanizmusok, különösen az EU–Ukrajna civil társadalmi platform, valamint az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodás keretében létrehozott uniós és ukrán belső tanácsadó csoportok által elért eredményeket; sürgeti az EU-t, hogy támogassa az ukrán civil társadalmi szervezetek uniós civil társadalmi szervezeti hálózatokban való részvételét;

34. hangsúlyozza, hogy el kell indítani az ukrán civil társadalmi szervezetek kapacitásépítési folyamatát annak érdekében, hogy képesek legyenek részt venni az uniós integrációs folyamatban, valamint alakítani és nyomon követni ezt a folyamatot;

35. hangsúlyozza, hogy célzott uniós alapokon keresztül fokozni kell az ukrán civil társadalom, többek között a munkáltatói szervezetek és a szakszervezetek támogatását annak érdekében, hogy azok háború idején is teljes mértékben működőképesek maradjanak; óva int attól, hogy a háborút a munkavállalók jogai védelmének és a szociális védelem szintjének csökkentésére irányuló fellépések indokolására használják fel, ami súlyosbítaná a háború negatív gazdasági és társadalmi következményeit;

36. kiemeli azoknak az európai civil társadalmi szervezeteknek a szerepét, amelyek aktívan keresnek békefenntartó megoldásokat, és társadalmi, humanitárius, gazdasági és politikai szempontból kezelik az ukrán válság különböző következményeit, valamint hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a kifejezetten erre a célra kialakított, uniós finanszírozású programokon keresztül átfogó támogatást és segítséget nyújtsanak számukra;

37. elismeréssel adózik azért a hozzájárulásért, amelyet az uniós tagállamokban a civil társadalmi szervezetek tettek az ukrán menekültek támogatása terén, és amely messze túlmutat az illetékes állami szervek által nyújtott segítségnél; arra kéri a tagállamokat, hogy jelentősen növeljék az ezeknek a szervezeteknek biztosított szervezési és pénzügyi támogatásukat, többek között európai uniós forrásokból;

38. javasolja, hogy az Ukrajnából menekülő fiatalokat vonják be az uniós egyetemi csereprogramokba, és kiemeli az európai értékeket támogató európai fiatalok mozgósításának és kapacitásuk megerősítésének fontosságát; ösztönzi az EU és Ukrajna nemzeti ifjúsági tanácsai közötti partnerségeket, valamint az EU és az ukrán fiatalok és ifjúsági szervezetek közötti cseréket; az együttműködés magában foglalhatja az ifjúsági aktivizmussal és annak Ukrajna jövőbeli újjáépítésében betöltött szerepével foglalkozó rendezvény megszervezését;

⁽⁷⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Az ukrajnai háború és annak gazdasági, társadalmi és környezeti hatása (HL C 290., 2022.7.29., 1. o.).

39. sürgeti az élelmiszerbankok támogatását, amelyek kulcsszerepet játszanak az élelmiszer-adományok szállítása terén felmerülő kihívások és akadályok leküzdésében, mivel az élelmiszersegély döntő fontosságúvá vált az ukrán lakosság és az Ukrajnából érkező menekültek sürgősségi szükségleteinek kielégítésében;
40. hangsúlyozza, hogy folytatni kell az Ukrajnában és egyéb országokban tevékenykedő, környezetvédelemért küzdő társadalmi szervezetek nemzetközi támogatását, és elismeri, hogy a konfliktusnak súlyos környezeti hatása lesz;
41. hangsúlyozza, hogy fokozni kell a független, minőségi média és tényellenőrök támogatását, többek között az EU szomszédságában, mivel ezek kulcsfontosságúak a propagandával és a dezinformációval szembeni ellenálló képesség megerősítéséhez; felhívja az EU-t, hogy hajtson végre erőteljesebb ellenpropaganda-kampányt, különösen Afrikában és Ázsiában, a dezinformációs háború elleni fellépés érdekében;
42. mély aggodalmát fejezi ki az oroszországi független civil társadalom, valamint azon média és újságírók helyzete miatt, amelyek és akik alternatív információforrásokat biztosítanak az orosz polgárok számára az orosz propaganda elleni küzdelem érdekében; uniós támogatást kér azoknak a civil társadalmi szervezeteknek és egyéneknek, akik folytatni kívánják tevékenységüket Oroszországban, valamint humanitárius vízumokat kér azon civil társadalmi aktivisták számára, akik el kívánják hagyni az országot; rámutat, hogy egy sor orosz szervezet segíti az Oroszországban lakóhelyüket elhagyni kényszerült ukránokat abban, hogy eljussanak az EU-ba vagy Ukrajna nyugati részeibe, és hogy ezeknek a szervezeteknek külön támogatásra van szükségük ahhoz, hogy vízumot kapjanak az Oroszországot elhagyni kívánó ukrán menekültek számára;
43. elkötelezi magát amellest, hogy megerősíti az ukrán civil társadalmi szervezetekkel folytatott együttműködést és információcserét, továbbra is támogatja az EU Ukrajnával szembeni szolidaritásának és nagylelkűségének fenntartását, és készen áll arra, hogy szakértelmével segítse az uniós és ukrán hatóságokat a szociális és civil párbeszéd megszilárdításában. E célból az EGSZB július 19-én Krakkóban rendezvényt szervez az ukrán civil társadalommal és az uniós civil társadalommal együtt.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 570. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022. 06. 15. – 2022. 06. 16.

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Európai bútóripar – Az ágazat helyreállítása
az innovatív, zöld és körforgásos gazdaság jegyében**

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2022/C 365/02)

Előadó: **Anastasis YIAPANIS**

Társelőadó: **Rolf GEHRING**

Közgyűlési határozat:	2021.10.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.13.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülés száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	207/1/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai bútórigazat nagyon dinamikus, és a vállalatok mérete, a munkafolyamatok és a tervezés tekintetében is rendkívül változatos. Az ágazat a teljes életciklusra kiterjed, és jó lehetőséget kínál a fenntarthatóság és a körkörös gazdasági modellekre való áttérés megvalósítására.

1.2 Az európai vállalatoknak szigorú környezetvédelmi, termék-, egészségügyi és biztonsági előírásoknak kell megfelelniük, ami természetesen növeli a működési költségeket. A nemzetközi versenyt torzítják a kormányzati támogatásban részesülő külső versenytársak és a piacra jutás érdekében – különösen az ázsiai gazdasági szervezetek által – alkalmazott tisztességtelen gyakorlatok.

1.3 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a gazdasági növekedés, a fenntarthatóság és a társadalmi jólét közötti megfelelő egyensúly a helyes cél az EU bútóripari ágazata szempontjából. Az EGSZB úgy véli, hogy a vállalkozásoknak olyan koherens jogi keretre van szükségük a szellemi tulajdon tekintetében, amely védi az érdekeiket, és megfelel a zöld és digitális átállásnak.

1.4 Az EGSZB határozottan emellett száll síkra, hogy minden importált bútóripari termék szigorúan feleljen meg az uniós szabályoknak, és tartsák tiszteletben a fogyasztók tájékoztatására vonatkozó kötelezettségeket is. Az EGSZB továbbá olyan koherens uniós jogszabályokat szorgalmaz, amelyek szabványosított kialakítású címkék használatát írják elő minden termék esetén.

1.5 Mivel az iparág számos nyersanyagot használ, létfontosságú az ágazat számára a kiváló minőségű alapanyagokhoz való megbízható és akadálytalan hozzáférés, valamint az értékláncok stabilitása. Továbbá mivel folyamatosan növekszik a kereslet a fa iránt, amely a bútóripar fő nyersanyaga, az EGSZB létfontosságúnak tartja, hogy bővüljenek, korszerűsödjenek és fenntarthatóbbá váljanak az erdészeti infrastruktúrák, valamint javuljanak a készségek és a technológiák.

1.6 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európában termelt fa nagyon fontos eszköz, amelyet magas hozzáadott értékű termékek előállítására kell felhasználni. Az EGSZB meggyőződése, hogy a fa nyersanyagként történő kivitele gazdaságilag teljesen értelmetlen, és olyan kereskedelemvédelmi eszközöket kér, amelyek védik a helyi bútorgyártókat.

1.7 Az EGSZB továbbá arra kéri a tagállamokat, hogy vessenek véget a fa energetikai célú elégetésére irányuló támogatásoknak és egyéb ösztönzőknek, és mozdítsák elő a lépcsőzetes felhasználás elvét.

1.8 Az EGSZB az importált elsődleges és másodlagos fa nyersanyagok esetében vámcsökkentést vagy a vámok megszüntetését kéri. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a politikai döntéshozók biztosítsák a kereskedelmi megállapodások fenntarthatósági kritériumainak betartását, az importok esetén pedig a munkafeltételekre, az egyesülési szabadságra és a munkavállalókkal való méltányos bánásmódra vonatkozó ellenőrzési kritériumok alkalmazását szorgalmazza. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az átvilágítási eljárásoknak ki kell terjedniük az emberi jogokra, teljes mértékben tiszteletben tartva az ILO emberi és munkavállalói jogokról szóló egyezményeit.

1.9 A bútoripari ágazatnak részt kell vennie az új európai Bauhaus⁽¹⁾ kezdeményezésben, és hozzá kell járulnia a fenntarthatósággal összhangban lévő új életmódhoz szükséges fenntartható és inkluzív termékek létrehozásához.

1.10 A szociális partnerek között a formaldehid falemezgyártásban való használatának visszaszorításáról létrejött megállapodás kiváló példa arra, hogy a szociális partnerek európai szintű önkéntes megállapodásai is hozzá tudnak járulni az egészségi kockázatok mérsékléséhez. Az EGSZB ezenkívül kéri, hogy a csomagolások legyenek fenntarthatóak és teljes mértékben újrahasznosíthatóak, továbbá amellet foglal állást, hogy felül kell vizsgálni a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló, 1994. december 20-i 94/62/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet⁽²⁾.

1.11 Az EGSZB megítélése szerint az anyagok és az energia lineáris áramlásáról gyorsan át kell állni egy körforgásos modellre annak érdekében, hogy lehetővé váljon az értékvi sszanyerés a termékekből, illetve biztosítani lehessen a gazdasági növekedést és a munkahelyteremtést.

1.12 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a bútorgyártók úgy tervezzék meg termékeiket, hogy az lehetővé tegye az értékvi sszanyerést, és megkönnyítse az újrafelhasználást, a javítást, a felújítást és az újrahasznosítást. A bútoripari ágazatban a kiterjesztett gyártói felelősségi rendszerek növelhetik az Unióban az újrafelhasználási és újrahasznosítási kapacitást. Az EGSZB továbbá európai jogszabályi tilalom bevezetését szorgalmazza a bútorok hulladéklerakókban való elhelyezésére vonatkozóan, mert így növelni lehetne az értékes anyagok vi sszanyerését és újrafelhasználását.

1.13 Az ágazatnak magasan képzett munkaerőre van szüksége, és vonzóbbá kell válnia a fiatalabb generáció számára. Törekednie kell a munkafeltételek folyamatos javítására, emellet képzési lehetőségeket kell teremtenie, valamint arra kell ösztönöznie a magasan képzett és digitális szakembereket, hogy csatlakozzanak az ipárhoz.

1.14 Az EGSZB arra kéri az európai jogalkotókat, hogy aktívan támogassák azokat a transznacionális kezdeményezéseket, amelyek növelik a tanulószerveződéses gyakorlati képzés valamennyi formájának minőségét a bútoripari ágazatban. Egy tanulószerveződéses tanulóknak szóló, ambiciózusabb Erasmus program segítene az európai bútorgyártás gazdag és sokszínű hagyományainak és innovatív potenciáljának jobb átadásában.

1.15 Oktatási programokat, egész életen át tartó tanulási kezdeményezéseket, valamint szakoktatást és szakképzést kell kidolgozni a szociális partnerek, az oktatási intézmények és más érintett nem kormányzati szervezetek aktív részvételével. Rendkívül fontos a munkaerő felkészítése az ágazat jövőbeli kihívásaira.

1.16 Az EGSZB beruházásokat szorgalmaz a készségek, a formatervezés, a kreativitás és az értéklánc fejlesztése terén, valamint kéri a bútorgyártók K+F+I finanszírozási programokhoz való hozzáféréseinek javítását. A kkv-knak megfelelő forrásokat kell biztosítani a körkörös, innovatív és fenntartható üzleti fejlődésük elemzéséhez.

1.17 Az EGSZB meggyőződése, hogy a használt bútorok iránti kereslet megteremtése és a használt bútorok újrafeldolgozási folyamatában és értéknövelő újrahasznosításában részt vevő nonprofit szereplők támogatása pozitív hatással lehet a zöld átállási célkitűzésekre.

1.18 Végezetül az EGSZB egy olyan európai platform kialakítását kéri, amely kiterjed a vállalatokra, a szociális partnerekre, a civil társadalmi szervezetekre, a kutatóintézetekre, az egyetemekre és más érdekelt felekre, valamint támogatja a bútoriparban az üzleti vállalkozások fejlődését.

⁽¹⁾ Az új európai Bauhaus – Szép, fenntartható, közös, COM(2021) 573 final.

⁽²⁾ HL L 365., 1994.12.31., 10. o.

2. Bevezető megjegyzések

2.1 Az új európai iparstratégia ⁽³⁾ középpontjában a visszafordíthatatlan és fokozatos átmenet áll egy olyan fenntartható gazdasági rendszer felé, amelyben senki sem marad le. E stratégia alapja a digitalizáció és a környezetbarát fejlesztések, valamint az ipar, a szociális partnerek, a hatóságok és az érintett civil társadalmi szervezetek közötti partnerségek kiépítése.

2.2 Az európai bútorgazat dinamikus, a vállalatok mérete és a munkafolyamatok tekintetében pedig rendkívül változatos. Az ágazat általában munkaigényes, és az értékláncok még mindig helyiek vagy regionálisak, amelyeket erősen uralnak a kkv-k és a mikrovállalkozások. Mintegy 1 millió munkavállalót foglalkoztat, és a világ teljes bútorgyártásának negyedét teszi ki ⁽⁴⁾.

2.3 Az ágazat a teljes életciklusra kiterjed: a nyersanyagokra, a feldolgozásra, a felhasználásra, a karbantartásra, az újrafelhasználásra, az újrahasznosításra és az energetikai célú biomassza előállítására. Ezért jó lehetőséget kínál a fenntarthatóság és a körkörös gazdasági modellekre való átállás megvalósítására,

2.4 A Covid19-világjárvány jelentősen sújtotta a bútorigipari ágazatot, különösen a határokon átnyúló értékláncokat, amelyeket súlyosan érintett az áruk és a személyek szabad mozgására vonatkozó nagyszámú korlátozás. Ez megmutatta, mennyire fontos az integrált és jól működő egységes piac.

3. Versenyképességi szempontok

3.1 Az eltérő nemzeti szabályozások, szabványok, tanúsítási rendszerek és címkézési követelmények akadályt jelentenek az uniós gyártók számára, és aránytalan költségeket okoznak a vállalatoknak. A szabványosítás és az egész Unióra kiterjedő harmonizált szabályok lehetőséget kínálnak az akadályok minimalizálására, valamint arra, hogy a piac valamennyi szereplője számára biztonságot és egyetértést teremtsenek.

3.2 Az energiaárak közelmúltbeli növekedése Európában negatívan hat az ágazat versenyképességére, és súlyosbítja az erőforrások szűkösségének és a nyersanyagárak emelkedésének problémáját.

3.3 A nemzetközi piacon tapasztalható általánosan erősödő verseny mellett a harmadik országok vállalatai – különösen az adott esetben a kormányuk által támogatott ázsiai gazdasági szervezetek – olykor tisztességtelen gyakorlatokat alkalmaznak a piacra jutás érdekében. Emellett az európai vállalatoknak szigorúbb környezetvédelmi, termék-, egészségügyi és biztonsági előírásoknak kell megfelelniük, ami természetesen növeli a működési költségeket. A harmadik országokban alkalmazott alacsony környezetvédelmi normák szintén hátrányos helyzetbe hozzák a valódi fából készült európai bútortermékeket. Az EGSZB úgy véli, hogy ezek a szempontok torzítják a helyi vállalatok versenyképességét a világpiaci versenyben.

3.4 A belső piacot illetően az EGSZB határozottan amellett száll síkra, hogy az importált bútorigipari termékek szigorúan feleljenek meg az uniós szabályoknak, beleértve a fogyasztók tájékoztatására vonatkozó kötelezettségeket, például a fogyasztókat segítő, megfelelő címkézést. Az EGSZB továbbá olyan koherens uniós jogszabályokat szorgalmaz, amelyek előírják, hogy a bútorigipari termékeket szabványosított kialakítású címkén megadott információk – származási ország, felhasznált anyagok, a termék valamennyi összetevőjének egyértelmű feltüntetése, termékbiztonság, tartósság, használati utasítás, tisztítás és karbantartás, termékszavatosság stb. – kísérik. Az importált bútorok minőségét értékelő fokozott piacfelügyeleti intézkedéseknek biztosítaniuk kell a fogyasztók tájékoztatását és az azonos feltételeket a helyi uniós gyártók számára.

3.5 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság elektronikus termékútvelekre vonatkozó kezdeményezését, amely a fenntartható termékekre vonatkozó, hamarosan útjára induló kezdeményezés ⁽⁵⁾ részét képezi. Ezek az eszközök – megfelelő tervezés és összehangolás esetén – a termékinformációk értékláncok mentén történő továbbításával előmozdíthatják a körforgásos gazdaságot, többek között azáltal, hogy ösztönzik a körforgásos keresletet, és a fogyasztók számára biztosítják a tudatos választáshoz szükséges információkat.

3.6 A harmadik országbeli gyártók technológiailag felzárkóznak, így ez az uniós versenyelőny veszít a jelentőségéből. Ezért olyan új üzleti modellekre van szükség, amelyek a versenyképességet és a fenntarthatóságot ötvözik, és piaci hozzáférést biztosítanak a helyi termelők számára.

3.7 Az ágazat nagyon érzékeny a szellemi tulajdonjogok védelme tekintetében is, különösen azért, mert még mindig a minőség, az innováció és a formatervezés képviselik az EU fő versenyelőnyeit. Az EGSZB úgy véli, hogy a vállalkozásoknak olyan koherens jogi keretre van szükségük, amely védi az érdekeiket, és megfelel a zöld és digitális átállásnak.

⁽³⁾ Új európai iparstratégia, COM(2020) 102 final.

⁽⁴⁾ Európai Bizottság – Belső Piaci, Ipar-, Vállalkozás- és Kkv-politikai Főigazgatóság.

⁽⁵⁾ Kezdeményezés a fenntartható termékekért.

3.8 Az EGSZB hangsúlyozni kívánja, hogy a gazdasági növekedés, a fenntarthatóság és a társadalmi jólét közötti megfelelő egyensúly a helyes cél az EU bútortipari ágazata és általában a gazdaság jövőjének a szempontjából.

4. A nyersanyagokhoz való hozzájutás

4.1 A bútortipari ágazat a gyártási folyamat során számos nyersanyagot használ fel (például fát, nádat, bőrt, fémet, műanyagot, textíliát, üveget, habot stb.). Az európai termelők számára létfontosságú a kiváló minőségű alapanyagokhoz való megbízható és akadálytalan hozzájutás, és az EGSZB olyan megerősített értékláncok kialakítását kéri, amelyek lehetővé teszik az ipar fejlődését. Az EGSZB az európai piacra kerülő nem faipari anyagoknak a fogyasztókat tájékoztató, megfelelő címkézését is kéri, hogy megvédjük az európai bútortipart a harmadik országokból származó olcsó és gyakran nem fenntartható nyersanyagoktól.

4.2 A fa az egyik legkönnyebben elérhető és természetesen megújuló nyersanyag. A kereslet folyamatosan nő, miközben az uniós szabályoknak és előírásoknak megfelelő nyersanyagok ára emelkedik, és ez további nyomást gyakorol az ágazatra. A fa iránti megnövekedett belső piaci kereslet kezelése érdekében létfontosságú, hogy bővíljenek, korszerűsödjenek és fenntarthatóbbá váljanak az erdészeti infrastruktúrák, valamint javuljanak a fakitermelők készségei, technológiai és logisztikája.

4.3 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy – a többcélú és különösen a megújuló energia előállításában történő felhasználás miatt – az iparág fő nyersanyaga általában csökkenő mértékben áll rendelkezésre, és növekszik az ára. Az EGSZB úgy véli, hogy a bútortipar és a felfeldolgozó ipar sokkal több haszonnal jár a hozzáadott érték és a foglalkoztatás tekintetében, mint a fa közvetlen elégetése, és felhívja a tagállamokat, hogy vessenek véget a támogatásoknak és egyéb ösztönzőknek a fa energiacélú égetése terén, továbbá ismételt arra szólít fel, hogy „*támogatni kellene a »lépcsőzetes felhasználási lánc« elvét (először termékek előállítása, majd újrafelhasználás, javítás, újrahasznosítás, és csak végül az energiatartalom hasznosítása)*”⁽⁶⁾. Az EGSZB javasolja továbbá az európai faanyag belső piaci promóciójának megerősítését a valódi fatermékek és bútortok ismertségének és használatának növelése révén.

4.4 Ezenkívül a fa EU-n kívüli vásárlói számára nyújtott támogatások torzítják a keresleti oldalt. Az EGSZB olyan kereskedelemvédelmi eszközöket kér, amelyek védik a helyi bútorgyártókat, és meggyőződése, hogy a fa nyersanyagként történő kivitele gazdaságilag teljesen értelmetlen.

4.5 A faimportot illetően rendkívül fontos, hogy az uniós kereskedelmi megállapodások mozdítsák elő az EU-n kívüli elsődleges faanyagok forrásaihoz való könnyű hozzájutást. Ezzel kapcsolatban az EGSZB az importált elsődleges és másodlagos fa nyersanyagok esetében vámcsoökkentést vagy a vámok megszüntetését kéri. Ezenkívül bizonyos országok esetében az onnan származó importált fa tanúsítási rendszerei nem teljesen hatékonyak. Az EGSZB kéri, hogy a politikai döntéshozók biztosítsák a kereskedelmi megállapodások fenntarthatósági kritériumainak betartását, az importok esetén pedig a munkafeltételekre, az egyesülési szabadságra és a munkavállalókkal való méltányos bánásmódra vonatkozó ellenőrzési kritériumok alkalmazását szorgalmazza. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az átvilágítási eljárásoknak ki kell terjedniük az emberi jogokra, teljes mértékben tiszteletben tartva az ILO emberi és munkavállalói jogokról szóló egyezményeit. Ez egyenlő versenyfeltételeket biztosítana a piacon.

5. Fenntarthatóság és zöld átállás

5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság új európai Bauhausról szóló közleménye kiváló lehetőséget kínál a bútortipar számára arra, hogy hozzájáruljon a fenntarthatósággal összhangban lévő új életmódhoz szükséges fenntartható és inkluzív termékek létrehozásához. Az ágazat teljes átállása csak akkor lehet sikeres minden szempontból, ha elősegítjük a munkavállalók és képviselők aktív részvételét.

5.2 Az EGSZB megállapítja, hogy a fogyasztók egyre inkább olyan környezetbarát termékeket keresnek, amelyeket tisztességes munkafeltételek mellett gyártottak. Ezenkívül a bútortipari ágazat javíthatja környezeti hatását tartósabb termékek gyártásával, valamint újrafeldolgozott anyagok vagy fenntartható (például tölgy, fenyő, akác stb.) és újrahasznosított fa felhasználásával.

5.3 Az EGSZB koherens európai jogi keretet sürget, amely a belső piacon értékesített valamennyi termék esetén megtiltja, hogy azok veszélyes égésgátló anyagokat tartalmazzanak. A veszélyes anyagokat fel kell váltani, például vízbázisú habokkal, kevésbé veszélyes ragasztókkal vagy kevésbé illékony szerves vegyületet tartalmazó anyagokkal. A szociális partnerek között a formaldehid falemezgyártásban való használatának visszaszorításáról létrejött megállapodás kiváló példa arra, hogy a szociális partnerek európai szintű önkéntes megállapodásai is hozzá tudnak járulni a veszélyes anyagokból fakadó egészségi kockázatok mérsékléséhez.

⁽⁶⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható foglalkoztatás kilátásai a vasúti ágazatban, a gőrdülőállomány és az infrastruktúrák területén. Hogyan befolyásolja az ipari szerkezetváltás az európai foglalkoztatást és készségbázist? (saját kezdeményezésű vélemény)(HL C 24., 2012.1.28., 18. o.).

5.4 Az EGSZB amellet foglal állást, hogy a fenntartható és teljes mértékben újrahasznosítható csomagolások kötelezőek legyenek, és kéri a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelv felülvizsgálatát. Az EGSZB ezenkívül úgy véli, hogy az adókedvezmények fontos szerepet játszhatnak a fenntarthatósági projektek előmozdításában.

6. Körforgásosság

6.1 Az európai zöld megállapodásban⁽⁷⁾ és a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervben⁽⁸⁾ bejelentett ambíciók nyomán az EU gazdasága annak jeleit mutatja, hogy befogadja a körforgásosságot és ösztönzi a fenntartható új gazdasági modellek felé mutató innovációt. A gazdasági növekedésnek az erőforrás-felhasználástól való függetlenítése döntő fontosságú ahhoz, hogy 2050-re az éghajlatsemlegesség megvalósuljon.

6.2 A számadatok azt mutatják, hogy az EU települési szilárd hulladékokban található bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

6.3 Az éghajlatváltozás és a Föld természeti erőforrásainak túlerhelése elleni küzdelem egyetlen megoldása egy gyors átállás az anyagok és az energia lineáris áramlásáról egy körforgásos modellre. A bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

6.4 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a bútorgyártók úgy tervezzék meg termékeiket, hogy az lehetővé tegye az értékviszanyerést, és megkönnyítse az újrafelhasználást, a javítást, a felújítást és az újrahasznosítást. A gyártási eljárásoknak az erőforrás- és energiahatékonyság ösztönzésére és a termelési költségek csökkentésére kell összpontosítaniuk.

6.5 A bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

7. Oktatás, digitalizáció és munkafeltételek

7.1 Egy friss tanulmány szerint a bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

7.2 A világ más részeihez viszonyítva az EU-ban a munkaerő költsége valamivel magasabb, de a termelékenység és az innováció is megelőzi a többi régiót. Az EGSZB már említette, hogy „A termelékenység növelése és a versenyben az élen maradás érdekében az ágazatnak olyan dolgozókra van szüksége, akik elsajátították a legújabb szakismereteket és technológiákat”⁽¹⁰⁾.

7.3 Az EGSZB arra kéri az európai jogalkotókat, hogy aktívan támogassák azokat a transznacionális kezdeményezéseket, amelyek növelik a tanulószerveződéses gyakorlati képzés valamennyi formájának minőségét a bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

7.4 A készségek és az új ágazati kompetenciák előmozdítása érdekében fejleszteni kell a szakmai alap- és továbbképzést. Ezekbe be kell vonni szociális partnereket, oktatási intézményeket és más érintett nem kormányzati szervezeteket. A bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

⁽⁷⁾ COM/2019/640 final

⁽⁸⁾ COM/2020/98 final

⁽⁹⁾ Innovation in the Furniture Industry in the era of circular economy [Innováció a bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

⁽¹⁰⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható foglalkoztatás kilátásai a vasúti ágazatban, a gördülőállomány és az infrastruktúrák területén. Hogyan befolyásolja az ipari szerkezetváltás az európai foglalkoztatást és készségbázist? (saját kezdeményezésű vélemény)(HL C 24., 2012.1.28., 18. o.).

⁽¹¹⁾ European Furniture Professions [Európai Bútorkulcsfontosságúak a szén-dioxid tárolásához, és így hatékonyan hozzájárulnak az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez.

7.5 Egy tanulószereződéses tanulóknak szóló ambiciózusabb Erasmus kezdeményezés szintén segítene abban, hogy Európában jobban átadják a bútorgyártás gazdag és sokszínű hagyományait, illetve innovációs potenciálját, továbbá hozzájárulna ahhoz, hogy a bútoripar vonzóbb legyen a fiatalok és a társadalom egésze számára. Az EGSZB javasolja továbbá olyan érvényesítési rendszerek előmozdítását, amelyek támogatják a képesítések kölcsönös elfogadását.

8. Finanszírozás és beruházások

8.1 Az európai vállalatoknak olyan K+F+I finanszírozási programokhoz kell hozzáférniük, amelyek segítik őket abban, hogy bővítsék a tevékenységüket, fokozzák a termelékenységet, valamint befogadják a körforgásosságot és az új technológiákat. Beruházásokra van szükség a körforgásos hurkoknak, valamint a termékek élettartamának, javítási vagy felújítási és újrafeldolgozási képességeiknek az előmozdítása terén is. Ezenkívül a használt bútorok iránti kereslet megteremtése és a használt bútorok újrafeldolgozási folyamatában és értéknövelő újrahasznosításában részt vevő nonprofit szereplők támogatása pozitív hatással lehet a zöld átállási célkitűzésekre.

8.2 A kkv-k által uralt ágazat egyik leggyengébb pontját továbbra is a finanszírozási lehetőségek jelentik. Rendkívül fontos, hogy a kkv-k megfelelő forrásokkal rendelkezzenek körkörös, innovatív és fenntartható üzleti fejlődésük elemzéséhez, valamint a felújított és újragyártott bútorokra vonatkozóan átmeneti adókedvezményekkel és alacsonyabb héakulcsokkal kell őket támogatni.

8.3 A bútoripari termékek kiválósága a formatervezés, a minőség, a funkcionalitás, a tartósság vagy az ergonómia tekintetében képes ellensúlyozni az alacsony munkabérű országok gyártói által kínált árelőnyt. Ezen felül az anyagfelhasználás és a fejlett technológiájú termelési létesítmények terén megvalósuló innovációnak további versenyképességi hatása van. Az EGSZB ezért beruházásokat szorgalmaz a formatervezés, a kreativitás, a készségek és az értéklánc fejlesztése terén.

8.4 Végezetül az EGSZB egy olyan európai platform kialakítását kéri, amely támogatja a bútoriparban az üzleti vállalkozások fejlődését, valamint kéri az új technológia társadalmi hatásának elővigyázatossági értékelését. Ennek ki kell terjednie a vállalatokra, a szociális partnerekre, a civil társadalmi szervezetekre, a kutatóintézetekre, az egyetemekre és más érdekelt felekre, és támogatást kell nyújtania az ágazat növekedéséhez, hasonlóan ahhoz, ahogy azt a körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja ⁽¹²⁾ teszi, amely e tekintetben kiváló példa.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG 570. PLENÁRIS ÜLÉSE – INTERACTIO,
2022. 06. 15. – 2022. 06. 16.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – a) A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A digitális évtizedben érvényre juttatandó digitális jogokról és elvekről szóló európai nyilatkozat kidolgozásáról

(COM(2022) 27 final)

és b) Digitális jogok és elvek**(feltáró vélemény)**

(2022/C 365/03)

Előadó: **Philip VON BROCKDORFF**Társelőadó: **Violeta JELIĆ**

Felkérés:	a) Európai Bizottság, 2022.5.2. b) Cseh elnökség, 2022.1.26.
Jogalap:	a) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke b) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.6.1.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülés száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	181/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB utal arra, hogy szoros kapcsolat van „A digitális évtizedhez vezető út” program és a digitális jogokról és elvekről szóló nyilatkozat között, és míg az előbbi a mennyiségi célokra, az utóbbi főként a minőségi célokra helyezi a hangsúlyt. Az EGSZB úgy véli, hogy mindkettő rendkívül lényeges a társadalom és a gazdaság digitális átalakulásának elősegítése szempontjából.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a nyilatkozatnak a fenntartható fejlődés egészét kell szolgálnia. A digitális átalakulás sikere a gazdasági, társadalmi és környezeti előnyök együttesében mutatkozik meg, mely előnyök abból fakadnak, hogy a digitális átalakulás hozzájárul a versenyképesség növekedéséhez, a jóléthez, a foglalkoztatáshoz, a jóléthez, és elősegíti a körforgásos és kibocsátásmentes gazdaságra való áttérést, miközben megelőzi és minimalizálja azokat a nemkívánatos kockázatokat, amelyeket a társadalom szempontjából esetleg magában hordoz.

1.3. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai gazdasági fellendülés és növekedés támogatása érdekében feltétlenül foglalkozni kell a digitális készségek, a digitális infrastruktúra, a digitális vállalkozások és a digitális közszolgáltatások kérdésével, és eközben biztosítani kell, hogy a fejlődés az alapvető jogok tiszteletben tartásával, emberközpontú és befogadó módon menjen végbe, úgy, hogy senki ne maradjon le. Az EGSZB ezenkívül javasolja az Európa jövőjéről szóló konferencia digitális átalakulással kapcsolatos következtetéseinek figyelembevételét.

1.4. A nyilatkozat – noha szilárd politikai kötelezettségvállalásként hivatott szolgálni – a jelenlegi jogokat nem érintené. Az EGSZB úgy véli, hogy a digitális jogok a meglévő alapvető jogokból erednek, és azok határozzák meg őket, hiszen az uniós értékek és elvek részét képezik, amelyek jegyében a különböző jogok és szabadságok egymás mellett léteznek, és az értékek egymásnak is határt szabnak.

1.5. A nyilatkozattervezetben ismertetett különböző elvek és jogok sok tekintetben átfedik egymást, és az elvek és jogok keveredése megnehezíti a tartalom lényegének megértését. Ezért feltétlenül elő kell segíteni a gyakorlati jelentőségük megértését. Ez vonatkozik a vállalkozásokra, a munkavállalókra, a fogyasztókra és általában a lakosságra.

1.6. Az uniós alapvető jogok és értékek mind az emberek, mind a vállalkozások szempontjából kulcsfontosságúak. A nyilatkozatnak tehát el kell ismernie, hogy a legtöbb vállalkozásnak, különösen a kkv-knak többé-kevésbé ugyanazokkal a kihívásokkal kell szembenéznük a digitális világhoz való alkalmazkodás során, mint az embereknek általában. Az EGSZB emellett megjegyzi, hogy törekedni kell arra, hogy ne alakuljon ki olyan digitális szakadék, amely az idősödő és a vidéki lakosság számára megakadályozza a köz- és magánszolgáltatásokhoz való hozzáférést.

1.7. Az EGSZB hangsúlyozza az összekapcsoltság, a készségek és a biztonság alapelveinek fontosságát, amelyek egyaránt alapvetőek az emberek, a vállalkozások, valamint az általános gazdasági és társadalmi fejlődés szempontjából. Az Oroszország és Ukrajna közötti háború még inkább rávilágított erre, és a háború még szükségesebbé tette az emberek készségeinek, valamint a dezinformáció felismerését és leküzdését szolgáló eszközöknek a fejlesztését.

1.8. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy fontos mérni és nyomon követni a digitális fejlődést, és azt ajánlja, hogy ne sokszorozódjon meg az eszközök száma ezen a területen. A nyilatkozat célkitűzéseit „A digitális évtizedhez vezető út” program keretében konkrét mutatók segítségével mérni kell, és a digitális évtized helyzetéről szóló éves jelentésnek be kell épülnie az európai szemeszterbe.

1.9. A zavartalanul működő és tisztességes egységes piac döntő szerepet játszik az EU-n belüli digitális fejlődésben. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a belső piac által biztosított szabadságok lényegét teljes mértékben meg kell védeni. Az adatok szabad áramlása és az adatok feletti rendelkezési jog egyre nagyobb jelentőséggel bír, mivel nemcsak az adatok egységes piacát érinti, hanem szorosan kapcsolódik a tőke-, az áru- és a szolgáltatási piacokhoz is. Az innovációval és a szellemi tulajdonnal, valamint a vállalkozás szabadságával kapcsolatos elveket szintén el kell ismerni a nyilatkozatban.

1.10. Az egységes piac egyúttal ugródeszkát jelent az EU számára a külső piacok és ellátási láncok szélesebb körű kihasználásához, valamint ahhoz, hogy befolyásos és erős globális szereplővé váljon. A nyilatkozatot ezért nemzetközi kontextusban aktívan támogatni kell, az eszközök széles skáláját felhasználva, amelyek a multinacionális vállalatokon belüli szociális partnerek által létrehozott globális megállapodásoktól kezdve a diplomáciai fellépésen és az innovációs együttműködésen át a kereskedelmi és beruházási megállapodásokig és a finanszírozási feltételekig terjednek.

2. Háttér

2.1. Az Európai Bizottság az Unió helyzetét értékelő legutóbbi beszédében ismertette „A digitális évtizedhez vezető út” programot⁽¹⁾. A terv célja a készségek, az infrastruktúra, a vállalkozások és a közszolgáltatások digitalizálása, annak érdekében, hogy 2030-ig megvalósuljon társadalmunk és gazdaságunk digitális átalakulása.

2.2. Ezzel egy időben az Európai Bizottság, annak biztosítása érdekében, hogy az európai értékeket és jogokat a digitális térben is figyelembe vegyék, dolgozik az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság digitális elvekről szóló együttes nyilatkozatára irányuló javaslat véglegesítésén. Ez lehetővé teszi, hogy mindenki élvezhesse a digitális technológia nyújtotta lehetőségeket, így például az internethez való egyetemes hozzáférést, az alapvető jogokat tiszteletben tartó algoritmusokat – amit az algoritmusok független harmadik felek által végzett rendszeres ellenőrzése garantál –, valamint a biztonságos és megbízható online környezetet.

⁽¹⁾ COM(2021) 574 final.

2.3. Annak biztosítása érdekében, hogy Európa gyorsan haladjon a digitális évtized célkitűzései felé, a javasolt irányítási keret egy nyomonkövetési rendszert biztosít, amely a digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő megerősített mutatón (DESI) alapul, míg a digitális évtized helyzetéről szóló jelentés az európai digitális átalakulás éves értékeléseként fog szolgálni. A jelentés különösen i. azonosítja azokat a területeket, ahol további intézkedésekre van szükség; ii. elemzi a beruházási vagy egyéb forráshiányokat, és kiemeli az EU digitális szuverenitásának növeléséhez szükséges intézkedéseket; valamint iii. értékeli a vonatkozó szabályozási javaslatok végrehajtását, továbbá az uniós és tagállami szinten hozott intézkedéseket. A jelentés emellett lehetővé fogja tenni annak áttekintését, hogy a jövőbeli nyilatkozatban megfogalmazandó digitális elveket mennyire tartották be.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB úgy véli, hogy „A digitális évtizedhez vezető út” fontos fejlemény az EU digitális átalakulásának támogatása szempontjából, mivel figyelembe veszi a digitalizáció gyorsuló tendenciáit és a digitalizáció iránti növekvő igényeket, amelyekre a világjárvány is rávilágított. Továbbra is elvégzendő feladatot jelent az európai digitális képességek terén meglévő hiányosságok megszüntetése, akárcsak az, hogy egységesebb megközelítést kell alkalmazni és nagyszabású digitális projektekbe kell beruházni a digitalizáció előnyeinek kiaknázása érdekében.

3.2. Az EGSZB úgy véli, hogy az európai gazdasági fellendülés és növekedés támogatása érdekében feltétlenül figyelmet kell fordítani a digitális készségekre, infrastruktúrára, vállalkozásokra és közszolgáltatásokra, a fellendülés és a növekedés pedig elengedhetetlen a jövedelmek, az életszínvonal és a munkakörülmények javításához. Különös figyelmet kell fordítani az EU idősödő és vidéki lakosságára, biztosítva, hogy ne maradjanak ki a digitális átalakulásból.

3.3. A sikeres digitális átalakulás továbbá Európát a globális trendek élvonalába emeli, támogatja versenyképességét és elősegíti az egyetemes normák kialakítását. A digitális technológiák emellett nélkülözhetetlen láncszemet alkotnak abban a folyamatban, amelynek révén az EU elérheti a zöld megállapodásban foglalt fenntarthatósági célkitűzéseket.

3.4. Az EGSZB üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok szorosan együtt fognak működni a digitális évtized célkitűzéseinek elérése érdekében. Első lépésként, amint „A digitális évtizedhez vezető út” program létrehozásáról szóló határozat hatályba lép, közösen határozzák meg az egyes célkitűzésekre vonatkozó uniós végrehajtási pályákat. E végrehajtási pályák segítségével értékelni lehet majd a célok felé tett előrehaladást.

3.5. Az EGSZB elismeri, hogy a tagállamok felelőssége, hogy a digitális stratégiai ütemtervekbe belefoglalják nemzeti végrehajtási pályákat, valamint az általuk alkalmazni kívánt jelenlegi vagy tervezett politikákat vagy eszközöket. Természetesen a digitális évtized nem minden célkitűzése igényel azonos erőfeszítéseket minden tagállamban. Néhány tagállam már jelentős előrelépéseket tett. Emellett számos célkitűzés célzott erőfeszítéseket igényel egyes tagállamok részéről. Az EGSZB megjegyzi, hogy a tagállamok egyes esetekben jelentősen eltérő mértékben tudnak hozzájárulni az uniós szinten kitűzött célok eléréséhez, amit szintén figyelembe kell venni. Ezzel összefüggésben, az előrehaladás nyomon követése és a célkitűzések elérésének biztosítása érdekében az EGSZB konkrét nemzeti teljesítménymutatók bevezetését kéri.

3.6. Az EGSZB azt reméli, hogy ezeket a megfontolásokat az Európai Bizottság belefoglalja a digitális évtized helyzetéről szóló éves eredményjelentésébe. Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözlöi azt a kötelezettségvállalást, hogy az Európai Bizottság és a tagállamok a jelentés közzétételét követő öt hónapon belül szorosan együttműködnek annak érdekében, hogy azonosítsák azokat a területeket, ahol az előrehaladás nem kielégítő, és megállapodjanak a célok elérését biztosító intézkedésekről. Ekkor ismét a tagállamok feladata lesz, hogy a jelentésben megfogalmazott ajánlások figyelembevételével kiigazítsák nemzeti stratégiai ütemterveiket. Alapvető fontosságú, hogy kötelezettséget vállaljanak korrekciós intézkedések meghozatalára és/vagy projektek, például multinacionális projektek végrehajtására.

3.7. Az EGSZB ezenkívül üdvözlöi minden olyan javasolt döntéshozatali eszközt, amelyek azt hivatottak biztosítani, hogy a tagállamok által hozott intézkedések elegendőek legyenek a digitális évtized célkitűzéseinek eléréséhez. Ezek az eszközök, amelyek magukban foglalják a szakértői értékelést, az Európai Bizottság ajánlásait, a lehetséges további uniós szintű intézkedéseket, valamint a célzott párbeszédet, a hatékonyságot illetően nagyon ígéretesnek tűnnek, feltéve természetesen, hogy minden ajánlást követni fognak.

3.8. A jelentéstételt illetően az EGSZB hangsúlyozza, hogy a digitális évtized célkitűzéseit össze kell kapcsolni az európai szemeszterrel. A digitális szempontoknak jelentős szerepük van az európai szemeszteren belül, és kulcsfontosságú az EU-ban a digitális átalakulás terén elért eredmények nyomon követése, így az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy a digitális évtized helyzetéről szóló éves jelentés épüljön be az európai szemeszterbe. A nyilatkozat célkitűzéseinek megvalósulását konkrét mutatókkal kell nyomon követni, amelyek mérik például a digitális szakmai készségek és a hamis online információk azonosításához szükséges készségek terén elért eredményeket, valamint hogy mennyire csökken a digitális szakadék, és milyen támogatást kapnak az online szolgáltatásokhoz hozzáféréssel nem rendelkező emberek. Ebben a tekintetben a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel kapcsolatos szempontokat is figyelembe kell venni.

3.9. Az EGSZB megismétli kedvező álláspontját, amelyet a digitális átalakulásra vonatkozó uniós célkitűzéseket támogató nagyszabású multinacionális projektekről szóló, kapcsolódó véleményében fogadott el. A legalább három tagállam és adott esetben más állami vagy civil társadalmi szereplők részvételével megvalósuló, összehangolt beruházások becsatornázására vonatkozó megközelítést célszerű alkalmazni⁽²⁾.

3.10. Ezek a projektek támogatják az európai gazdaság termelékenységét és rugalmasságát, ezért egyértelmű iránymutatásokat kell megfogalmazni arra vonatkozóan, hogy a multinacionális projektekhöz hogyan lehet forrásokat biztosítani. A finanszírozás lehetséges forrásai között szerepel az uniós és a tagállami finanszírozás kombinációja. Európai oldalról megemlíthetjük a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközt, a Digitális Európa programot, az Európai Hálózatfinanszírozási Eszközt, az InvestEU programot, a Horizont Európa programot, az Európai Regionális Fejlesztési Alapot és a Kohéziós Alapot. Határozottan ajánlott azonban, hogy a tagállamok járuljanak hozzá a multinacionális projektekhöz, amelyeket az EGSZB elengedhetetlennek tart a hatékonyabb és összehangoltabb európai digitális átalakuláshoz.

3.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a multinacionális projektek életképességét rendszeresen értékelni kell, és üdvözli azt a javaslatot, hogy az Európai Bizottság tanácsot adjon és adott esetben megfelelő iránymutatást nyújtson a multinacionális projektek végrehajtásának támogatásához.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az Európai Bizottság javaslatai alapot és érvet szolgáltatnak arra, hogy az Európai Parlament, a Tanács és az Európai Bizottság közös nyilatkozatot dolgozzon ki és írjon alá. A digitális átalakulással kapcsolatos különböző elveket egyetlen dokumentumba foglaló nyilatkozat az EGSZB szerint hasznos hivatkozási alapot jelentene a digitális iránytű és „A digitális évtizedhez vezető út” megvalósításához. Ez a nyilatkozat a legjobb esetben erősítené az emberek és a vállalkozások bizalmát. Ehhez világos és könnyen érthető szövegre és kommunikációra van szükség.

4.2. Bár a nyilatkozat politikai jellegű lenne, és jogilag nem lenne kötelező erejű, a jövőbeni politikai intézkedésekhez szilárd referenciaként és útmutatóként szolgálna. A közleményben foglaltak szerint a nyilatkozat nem érintené a jelenlegi jogokat. Ezért a nyilatkozaton alapuló egyéb intézkedéseknek megfelelően figyelembe kell venniük a meglévő jogi és egyéb eszközöket.

4.3. Fontos továbbá megerősíteni a nyilatkozat végrehajtásához hozzájáruló számos eszközt és intézkedést. Például feltétlenül szükséges az elvek gyakorlati jelentőségének tudatosítása és megértésének elősegítése. Ez vonatkozik a vállalkozásokra, a munkavállalókra, a fogyasztókra és általában az emberekre.

4.4. Észszerű a meglévő mechanizmusok felhasználása annak nyomon követésére, hogy az elvek hogyan valósulnak meg a gyakorlatban. „A digitális évtizedhez vezető út” elnevezésű javasolt irányítási mechanizmus, annak átfogó célkitűzéseivel, a legmegfelelőbb ebből a szempontból. Emellett hasznos az Eurobarométer felmérések segítségével nyomon követni az emberek véleményének változását.

4.5. Az EGSZB több korábbi véleményében is hangsúlyozta, hogy fontos, hogy a digitális átalakulás emberközpontú, inkluzív és fenntartható módon valósuljon meg, és a nyilatkozat alapvető hivatkozási alapot nyújtana ehhez. A digitális évtizedhez vezető út című dokumentumban is szerepelnek megfelelő célkitűzések, és az EGSZB úgy vélte, hogy ezek minőségi keretet adnak az e dokumentumban meghatározott és a digitális iránytűhöz kapcsolódó mennyiségi céloknak⁽³⁾.

4.6. A nyilatkozattervezetben leírt különböző elvek és jogok sok tekintetben átfedik egymást, és mindegyik számos, részben igen részletes szempontot ölel fel. Ezért nehéz megérteni a tartalom lényegét. Az elvek és jogok keveredése tovább homályosítja ezt a tartalmat. Az Európai Bizottság által konzultációra bocsátott eredeti digitális elvek világosabbak és könnyebben érthetőek voltak, így jobb volna ezt a korábbi megközelítést alkalmazni, felhasználva a konzultáció hasznos eredményeit.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra „A digitális évtizedhez vezető út” elnevezésű, 2030-ig szóló szakpolitikai program létrehozásáról (HL C 194., 2022.5.12., 87. o.).

⁽³⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra „A digitális évtizedhez vezető út” elnevezésű, 2030-ig szóló szakpolitikai program létrehozásáról (HL C 194., 2022.5.12., 87. o.).

4.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a digitális jogok a meglévő alapvető jogokból erednek, és a meglévő alapvető jogok határozzák meg őket. Az uniós értékek és elvek részét képezik, amelyek egy többszintű és többdimenziós egészet jelentenek, ahol különböző jogok és szabadságok léteznek egymás mellett, és ahol az értékek korlátokat is megszabnak, és megfelelő egyensúlyt biztosítanak. Ez a helyzet például a véleménynyilvánítás szabadsága és a megkülönböztetésmentesség elveivel a gyűlöletbeszédrel összefüggésben, amely egyre gyakoribb jelenség az online világban.

4.8. Az EGSZB úgy véli, hogy a digitális alapelveknek mindazt szolgálniuk kell, amit a fenntartható fejlődés alatt értünk. Úgy tűnik azonban, hogy a nyilatkozattervezetben a fenntarthatóság elve elsősorban a környezeti fenntarthatóságra vonatkozik, míg a másik öt elv elsősorban a társadalmi fenntarthatóságot célozza. Az EGSZB úgy véli, hogy a fenntarthatóságot a digitális technológiák fejlesztése és használata során kétféleképpen kell figyelembe venni: a technológiák káros hatásainak minimalizálásával és a gazdaságra és a társadalomra gyakorolt pozitív hatásuk maximalizálásával. A digitális átalakulás sikere tehát a gazdasági, társadalmi és környezeti előnyök együttesében mutatkozik meg, mely előnyök abból fakadnak, hogy a digitális átalakulás hozzájárul a nagyobb versenyképesség, jólét, foglalkoztatás és jólét megteremtéséhez, és elősegíti a körforgásos és kibocsátásmentes gazdaságra való áttérést.

4.9. Az uniós alapvető jogok és értékek mind az emberek, mind a vállalkozások szempontjából kulcsfontosságúak. A tervezetben szereplő szempontok többsége nemcsak általában az emberek, hanem a vállalkozók – köztük a szociális vállalkozások – és a civil társadalmi szervezetek szempontjából alapvető jelentőségűek. A nyilatkozatnak tehát el kell ismernie, hogy a legtöbb vállalkozásnak, különösen a kkv-knak többé-kevésbé ugyanazokkal a kihívásokkal kell szembenéznük a digitális világhoz való alkalmazkodás során, mint a lakosságnak általában.

4.10. Az EGSZB úgy véli, hogy ezenkívül jobban ki kellene emelni a digitális átalakulás előnyeit, amelyek egyike a gazdasági fellendülés. Ez rávilágít a konnektivitással, a készségekkel és a biztonsággal kapcsolatos elvek fontosságára, amelyek a társadalmi-gazdasági fejlődés szempontjából alapvető jelentőségűek. A nyilatkozattervezetben javasoltakon túlmenően az innovációval és a szellemi tulajdonjogokkal, valamint a vállalkozás szabadságával kapcsolatos elvek is alapvető fontosságúak a vállalkozások számára a digitális világban, és ezeket a nyilatkozatban is el kell ismerni.

4.11. Az orosz–ukrán háború rávilágított arra, hogy a megfelelően működő digitális kapcsolatok és a kiberbiztonság a társadalom minden szintjén és szektorában, valamint a nemzetközi kapcsolatokban is fontosak. A háború azt is megerősítette, hogy fejleszteni kell a dezinformáció felismeréséhez és leküzdéséhez szükséges készségeket és eszközöket.

4.12. Az EGSZB már korábban is hangsúlyozta a digitális szuverenitás fontosságát, amely Európa gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődésének egyik alapvető pillére, továbbá hangsúlyozta, hogy e szuverenitásnak a globális versenyképéségen és a tagállamok közötti szoros együttműködésen kell alapulnia. Ez alapvető előfeltétele annak, hogy az EU a nemzetközi szinten – többek között a digitális technológiák megbízhatósága tekintetében is – mércévé váljon. Az európai polgárokra vonatkozó adatok tárolásával kapcsolatban az EGSZB hangsúlyozza különösen azt, hogy teljessé kell tenni a Gaia-X európai felhőprojektet, amely erősítené az európai lakosság bizalmát, és ezáltal elősegítené az adatáramlást⁽⁴⁾.

4.13. A zavartalanul és tisztességesen működő belső piac döntő szerepet játszik az EU digitális fejlődésében. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a belső piac által biztosított szabadságok lényegét teljes mértékben meg kell védeni. Az adatok szabad áramlása és az adatok feletti rendelkezési jog egyre nagyobb jelentőséggel bír, mivel nemcsak az adatok egységes piacát érinti, hanem szorosan kapcsolódik a tőke-, az áru- és a szolgáltatási piacokhoz is.

4.14. Az egységes piac egyúttal kiindulópontot és ugródeszkát jelent az EU számára a külső piacok és ellátási láncok szélesebb körű kihasználásához, valamint ahhoz, hogy befolyásos és erős globális szereplővé váljon. A nyilatkozatot ezért aktívan támogatni kell a nemzetközi szinten. Bár az értékeket nem lehet „exportálni”, az EU-nak lehetősége van arra, hogy globális befolyást gyakoroljon az eszközök széles skáláját felhasználva, amelyek a multinacionális vállalatokon belüli szociális partnerek által létrehozott globális megállapodásoktól kezdve a diplomáciai fellépésen és az innovációs együttműködésen át a kereskedelmi és beruházási megállapodásokig és a finanszírozási feltételekig terjednek. Ez mind a kétoldalú, mind a többoldalú külkapcsolatokra vonatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra „A digitális évtizedhez vezető út” elnevezésű, 2030-ig szóló szakpolitikai program létrehozásáról (HL C 194., 2022.5.12., 87. o.).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a méltányos adathozzáférésre és adatfelhasználásra vonatkozó harmonizált szabályokról (adatmegosztási jogszabály)

(COM(2022) 68 final– 2022/0047 (COD))

(2022/C 365/04)

Előadó: **Marinel Dănuț MURESAN**

Társelőadó: **Maurizio MENSI**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.3.23. Tanács, 2022.3.29.
Jogalap	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.6.1.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülészak száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	184/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözli az adatmegosztási jogszabályt, és hangsúlyozza, hogy azt az internethez vagy adatokhoz való hozzáférés terén nehézségekkel küzdő személyekkel szembeni megkülönböztetés nélkül kell végrehajtani.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a személyes adatok, a digitális személyazonosság és a magánélet védelmét az adatkormányzás alapvető elemének kell tekinteni, amely közvetlenül kapcsolódik az emberi méltóság és az alapjogok tiszteletben tartásához. Ezért a zöld megállapodás mutatóival és a fenntartható fejlődési célokkal való egyértelmű szinergia biztosításához az ellátási láncok különböző tevékenységeinek nyomon követhetőségére, interoperabilitására és multimodalitására van szükség.

1.3. Az EGSZB fontosnak tartja a biztonsági és etikai normák tiszteletben tartásának, az adatfunktionalitás többszörös és elégséges feltételeinek, a kiberbiztonsági eljárásoknak és az adatok megfelelő, az EU területén történő tárolásának a garantálását, abból kiindulva, hogy a stratégiai autonómia és a technológiai függetlenség célkitűzéseivel összhangban az egyéneknek ellenőrzést kell gyakorolniuk az általuk előállított adatok felett. Mivel e hatalmas adatmennyiség kezelése jelentős mennyiségű energiafogyasztással jár, javasoljuk, hogy a jogszabályban szerepeljen annak előírása, hogy az adattárolásért felelős szervezetek főként megújuló forrásokból előállított energiát használjanak fel.

1.4. Az EGSZB lényegesnek és fontosnak tartja a tisztességes versenyt, valamint a költségek és a hozzáadott érték méltányos, valamennyi szereplőre kiterjedő elosztását az adatszolgáltatási láncon belül.

1.5. Az EGSZB rámutat arra, hogy a polgárok jogainak védelme az EU társadalmi rendszerének alapjához tartozik, és hogy a gazdasági versenyképességet a magánélet magas szintű védelme és a fokozott biztonság, a biztonsági és etikai normák tiszteletben tartása, az adatfunktionalitás többszörös és elégséges feltételei, a kiberbiztonsági eljárások és az adatok megfelelő, az EU területén és tanúsított helyszínein történő tárolása révén kell garantálni.

1.6. Az EGSZB javasolja a javasolt rendelet hatályának kiterjesztését minden olyan fizikai termékre, amely teljesítményére, felhasználására vagy környezetére vonatkozóan adatokat szerez, generál vagy gyűjt, és amely ezeket az adatokat egy nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatáson keresztül képes közölni.

1.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a felhasználók és az adatátvevők számára akadálytalan hozzáférést kell biztosítani az összekapcsolt termékek működése, javítása és szervizelése, valamint a kapcsolódó szolgáltatások szempontjából elengedhetetlen adatokhoz. Ez magában foglalná az összes nyers adatot és metaadatot, de más releváns feldolgozott, finomított vagy összesített adatokat is.

2. Háttér

2.1. Az Európai Bizottság adatmegosztási jogszabály bevezetését javasolja, amelynek célja, hogy biztosítsa az adatokból származó érték méltányos elosztását, valamint az adatok jobb és hatékonyabb felhasználását és az azokhoz való jobb hozzáférést. Az adatokhoz való hozzáférés és azok felhasználásának szabályozása alapvető előfeltétel ahhoz, hogy élni tudjunk a digitális korunk nyújtotta lehetőségekkel. A javaslat továbbá felvázolja a vonatkozó jogok alkalmazásának módját, javítja a fogyasztók és a vállalkozások adatfelhasználáshoz való hozzáférését, és szükség esetén biztosítja az adatokhoz való hozzáférést a közintézmények számára. Célja, hogy felszabadítsa az összekapcsolt termékek által előállított adatok értékét Európában azáltal, hogy megszünteti az adatokhoz való hozzáférés akadályait mind a magán-, mind a közszektorbeli szervek számára, miközben megőrzi az adatgenerálás terén végrehajtott beruházásra irányuló ösztönzőket azáltal, hogy biztosítja az adatok feletti kiegyensúlyozott ellenőrzést az azokat előállítók számára.

2.2. A javaslat az Európai Bizottság adatstratégiájának utolsó horizontális építőköve, amely integrálja az EU digitális politikai vívmányait, beleértve az általános adatvédelmi rendeletet, a közadatokról szóló irányelvet, az adatok szabad áramlásáról szóló rendeletet, valamint a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabállyal, az elektronikus hírközlési adatvédelmi rendelettel és a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabállyal kapcsolatos, folyamatban lévő tárgyalásokat. Végül pedig az olyan helyzetek kezelésével, amelyekben az adatokat kizárólag néhány szereplő használja fel, célja az érték igazságosabb elosztása. Az EGSZB azt ajánlja, hogy világosabban határozzuk meg a felhasználókat és az adatkategóriákat, valamint biztosítsuk a felhasználók jogait.

2.3. A javaslat célja a digitális környezetben a méltányosság biztosítása azáltal, hogy lehetővé teszi a fogyasztók és a vállalkozások számára adataik jobb ellenőrzését, tisztázza, ki és milyen feltételekkel férhet hozzá azokhoz, ösztönzi a versenyképes adatpiacot „az ipari adatok tárházának rendelkezésre bocsátásával”, lehetőségeket biztosít az adatközpontú innováció számára, és az adatokat mindenki számára hozzáférhetőbbé teszi.

2.4. A javaslat célkitűzései közé tartozik a felhőalapú és a peremszolgáltatások közötti egyértelmű és hatékony szinergia elősegítése, a felhőalapú szolgáltatók értesítés nélküli jogellenes adattovábbítása elleni védelem, valamint az újrafelhasználható adatokra vonatkozó, ágazatok közötti interoperabilitási szabványok kidolgozása. Egy másik fő cél az adatbázis adatokból és adatfeldolgozásból eredő hozzáadott értékének növelése, valamint a különböző szereplők ösztönzése arra, hogy hozzájáruljanak az adatgazdaság fejlődésének támogatásához.

2.5. A javaslat széles körű hatással lesz a polgárokra, a vállalkozásokra és a hatóságokra egyaránt, az EU-n belül és azon kívül is, és alapjaiban alakíthatja át az adatokra vonatkozó európai szabályozási keretet. Célja, hogy növelje az átláthatóságot és a jogbiztonságot az egyes termékek vagy szolgáltatások használata során keletkező adatok megosztása terén, valamint hogy az adatmegosztási szerződések méltányosságának biztosítása érdekében működőképessé tegye a szabályokat. Kiszámítható és megfelelő keretet hoz létre a vállalkozások és a fogyasztók, valamint a vállalkozások közötti adatmegosztás számára, és meghatározza az adatok hozzáférhetővé tételével kapcsolatos jogi kötelezettségeket az adattulajdonosok számára. Szabályozza az adatokhoz való hozzáféréssel és azok piaci szereplők közötti felhasználásával kapcsolatos tisztességtelen szerződési feltételeket.

2.6. Az adatmegosztási jogszabály nemzetközi összefüggésben következetesen közelíti meg a nem személyes adatok védelmével kapcsolatos biztosítékokat, valamint az interoperabilitást, miközben csökkenti az adatfelhasználás és -újrafelhasználás különböző akadályait.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB üdvözlöi és támogatja az adatmegosztási jogszabályt, mivel egyértelművé teszi, hogy ki teremthet értéket az ilyen adatokból és milyen feltételek mellett, biztosítja az adatérték tisztességes elosztását az adatgazdaság szereplői között és szerződéseikben, miközben tiszteletben tartja az adattermékekbe és -szolgáltatásokba befektető vállalkozások és magánszemélyek jogos érdekeit. Végül pedig az új szabályok beleszólást engednek a fogyasztók és a vállalkozások számára abba, hogy mit lehet tenni az összekapcsolt termékek által generált adatokkal. Az elmúlt években az adatközpontú technológiák egyre gyorsabb fejlődést mutattak. Ezeket számos gazdasági ágazatban alkalmazzák az adatokhoz való adaptált és megfelelő hozzáférés biztosításával és megszervezésével. Az adatbázis teremtette hozzáadott érték mellett az adatmegosztási jogszabály fontos az olyan innovatív és etikus gazdasági növekedés biztosításához, amely mindenki számára lehetőségeket kínálhat.

3.2. Jelenleg sok kkv nem fér hozzá azokhoz az adatokhoz, amelyek előállításához hozzájárult a tulajdonában lévő, bérelt vagy lízingelt, a dolgok internetéhez (IoT) tartozó eszközök vagy kapcsolódó szolgáltatások használata során. Ezenkívül az innovatív kkv-k és induló vállalkozások nem teremtenek hozzáadott értéket új termékek és kiegészítő szolgáltatások formájában a dolgok internetéhez tartozó eszközök felhasználói számára, mivel nem férnek hozzá az ilyen eszközök által előállított adatokhoz. Ez aláássa a digitális egységes piac teljesítményét.

3.3. A jogalkotási javaslat célja, hogy „maximalizálja az adatok értékét a gazdaságban annak biztosítása révén, hogy az érdekelt felek szélesebb köre szerezzék meg az adatok feletti ellenőrzést, és hogy több adat álljon rendelkezésre innovatív felhasználásra”. Ennek kapcsán különböző innovatív eszközöket vesz fontolóra az adatfeldolgozási szolgáltatások európai szintű áthelyezésére, és mélyrehatóan átalakítja a meglévő erőviszonyokat, amelyek a kisebb európai szereplők rovására a nagy adatszolgáltatóknak kedveznek. A javaslat célja, hogy megfordítsa a közelmúltbeli piaci trendeket, amelyek az „internetgazdaság” konszolidációjához vezettek, és különböző ágazatokban – például az egészségügyben és a gépjárműiparban – adatmonopóliumok létrejöttét idézték elő. Az adatoknak ez a folyamatos gyarapodása figyelmet igényel, és megköveteli annak szabályozását, hogy melyek minősülnek az adatfelhasználás terén tisztességtelen feltételnek.

3.4. A javaslat javítja azokat a feltételeket, amelyek mellett a vállalkozások és a fogyasztók igénybe vehetik az EU-ban a felhőalapú és a peremszolgáltatásokat, mivel ezek megkönnyítik az adatok és alkalmazások szolgáltatók közötti, költségmentes hordozását.

3.5. Az EGSZB úgy véli, hogy az adatgazdaság és az adatkormányzás megszilárdításához további erőfeszítésekre van szükség. Különösen nagy szükség van az adatműveltség növelésére és támogatására az adatgazdaság megszilárdítása és fejlesztése érdekében, hogy a személyek és a vállalkozások tudatosak és motiváltak legyenek adataiknak a vonatkozó jogi szabályokkal összhangban való felkínálását és az azokhoz való, jogszabályoknak megfelelő hozzáférés biztosítását illetően. Ez a fenntartható adattársadalom alapja, amely az alapjogok, a munkavállalói jogok, a demokrácia szabályainak, valamint a nyitott és inkluzív jogoknak a tiszteletben tartásával működik.

3.6. Az EGSZB üdvözlöi a kkv-kra vonatkozó rendelkezést, amelyek a tisztességtelennek minősülő vagy vélelmezhetően tisztességtelen, egyoldalúan kikényszerített szerződési feltételek felsorolásának köszönhetően védelemben részesülnek a tisztességtelen szerződési feltételekkel szemben. Azok a rendelkezések, amelyek nem felelnek meg a „méltányosság hiányát megállapító teszten”, nem kötelezőek a kkv-kra nézve. Ebben a tekintetben az Európai Bizottság nem kötelezően alkalmazandó szerződésmintákat fog kidolgozni és ajánlani, amelyek segítik a kkv-kat abban, hogy tisztességesebb és kiegyensúlyozottabb adatmegosztási szerződéseket kössenek a lényegesen erősebb tárgyalási pozícióval rendelkező vállalkozásokkal. Az EU-nak és a tagállamoknak nagyobb figyelmet kell fordítaniuk az európai vállalkozások, különösen a kkv-k és az induló vállalkozások azon képességének növelésére, hogy részt vegyenek az európai és globális adatgazdaságban, és hozzájáruljanak ahhoz. Ehhez több beruházásra van szükség az oktatásban és képzésben, a kutatásban és fejlesztésben, valamint a közös adatterek területén, amelyekre az adataalapú értéktérítés épül. Alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy a kkv-k rendelkezzenek a méltányosság hiányát megállapító teszt alkalmazásához és a tisztességtelen szerződéses gyakorlatokkal szembeni védelemhez szükséges eszközökkel. Az Európai Bizottság által kidolgozott szerződésifeltétel-minták e tekintetben szükséges eszközök, amelyeket azonban ki kell egészíteni a nemzeti illetékes hatóságok egyéb támogatási formáival.

3.7. Az EGSZB úgy véli, hogy a zöld megállapodás mutatóival és a fenntartható fejlődési célokkal való jobb szinergia érdekében a hozzáadottérték-folyamat, az adatfelhasználás és -újrafelhasználás terén hangsúlyozottabban ágazati megközelítésre van szükség. Támogatni és ösztönözni kell a digitális technológiák integrálásában lemaradt ágazatokat. A jogszabály átlátható és hatékony alkalmazása fontos lenne az ellátási láncok különböző tevékenységeinek nyomon követhetősége, interoperabilitása és multimodalitása szempontjából, például a közlekedési ágazatban. E tekintetben hasznos lenne egyedi iránymutatásokat elfogadni a rendelet tagállamok közötti egységes értelmezésének megkönnyítése érdekében.

3.8. Az EGSZB támogatja, hogy a közintézményeknek veszélyhelyzet esetén, ahol azt a jogszabályok engedik, joguk legyen hozzáférni az adatokhoz. Ezt azonban gondosan figyelemmel kell kísérni a visszaélések és annak elkerülése érdekében, hogy veszélybe sodorjuk a demokratikus értékeket és a jogállamiságot. Az ellenálló képesség növelése és a tisztességes verseny biztosítása az emberi jogok tiszteletben tartásával együtt olyan tényezők, amelyeket veszélyhelyzet esetén figyelembe kell venni. A közszférabeli szervezetek általában akkor férhetnek hozzá adatokhoz, ha az a közérdek védelme érdekében szükséges, arányos módon és úgy, az egyénre vagy a jogalanyokra ebből eredően minél kisebb terhet háruljon. Hasznos lenne támogatni olyan független, megbízható szervek létrehozását, amelyeknek az volna a szerepük, hogy műszaki, szerződéses, működési és pénzügyi szempontból előmozdítsák az adatok önkéntes vagy kötelező megosztását a vállalkozások és a kormányok között. Ezek a szervezetek vitarendezési testületként is működhetnek.

3.9. Az EGSZB úgy véli, hogy az adatmegosztási jogszabályra vonatkozó javaslatnak figyelembe kell vennie a munkaerőpiacra gyakorolt hatást. Tekintetbe kell venni, hogy hiányoznak az új készségek és kompetenciák, különösen a mikro-, kis- és középvállalkozások munkavállalói esetében. A munkafeltételek javítása, a munkahelyek stabilitásának és a karrier kiszámíthatóságának biztosítása olyan elemek, amelyek a jövőben biztosíthatják az adatgazdaság konszolidációját, és amelyeket folyamatosan figyelembe kell venni.

3.10. Az EGSZB üdvözlöi a javaslat fő célját, amely az adatgazdasághoz és az adatpiachoz való megkülönböztetésmentes hozzáférés biztosítása, valamint a hozzáférés lehetőségének felkínálása valamennyi vállalkozás és személy számára, régiótól függetlenül. Ezért megfelelően figyelembe kell venni az EU-n belüli nagy sebességű széles sávú és nagy kapacitású hálózatok biztosítását, valamint az adatgyűjtést, -felhasználást és -újrafelhasználást szolgáló, több régióra kiterjedő internet-infrastuktúrák kiépítését.

3.11. Az EGSZB úgy véli, hogy a digitális kockázatok döntő mértékű növekedése és szélesedése, valamint a digitális technológiákat alkalmazó állami és magán-infrastruktúrák jelentős ösztönzőket jelentenek az arra vonatkozó ellenőrzés fokozására, hogy az adatmegosztási jogszabályt megfelelően hajtják-e végre, különösen az adatkezelés tekintetében.

3.12. Az EGSZB úgy véli, hogy a személyes adatok védelme, csakúgy mint a digitális személyazonosság és a magánélet védelme, az adatkormányzás alapvető eleme, és közvetlenül kapcsolódik az emberi méltóság és az alapjogok tiszteletben tartásához. Ennek megfelelően úgy véli, hogy fontos volna a személyes adatokhoz fűződő tulajdonjogokat elismerni és garantálni annak érdekében, hogy az európai polgárok beleszólhassanak adataik felhasználásába⁽¹⁾. Az online tevékenységeket csak akkor lehessen nyomon követni, ha a vonatkozó jogi szabályokkal összhangban az érintett tud arról, hogy hogyan használják fel az adatokat a továbbiakban, és ahhoz kifejezetten hozzájárul.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az EGSZB üdvözlí azt a javaslatot, hogy a digitális gazdaság igényeivel összhangban szüntessék meg az adatok jól működő belső piaca előtt álló akadályokat, és harmonizált keret létrehozásával mozdítsák elő a tisztességes adatcserét. E tekintetben az EU stratégiai autonómiájára és technológiai függetlenségére vonatkozó célkitűzésekkel összhangban meg kell felelni az EU biztonsági és kiberbiztonsági szabályainak.

4.2. Az elszigetelt és nem megfelelő internet-hozzáféréssel rendelkező, hátrányos helyzetű régiókat szintén segíteni és támogatni kell gazdasági szempontból az adatgazdaságban rejlő lehetőségek kihasználásában.

4.3. Az EGSZB kiemeli, hogy a tagállamoknak az EU strukturális alapjai és a NextGenerationEU felhasználásával tovább kell fokozniuk a vállalkozások, különösen a kkv-k támogatására irányuló erőfeszítéseiket az adatinfrastruktúrák, a munkavállalói kompetenciák és a szakértelem létrehozása, megszilárdítása és használata terén. Javítani kell a kkv-k képzését tevékenységeik digitalizálása érdekében. E tekintetben a tagállamok is nyújthatnak támogatást és adózási ösztönzőket.

4.4. Az adatgazdaságnak nemcsak jó minőségű munkalehetőségeket kell kínálnia különösen a fiatalok, a kiszolgáltatott csoportok, valamint a nem foglalkoztatott, oktatásban és képzésben nem részesülő (NEET-) fiatalok számára, hanem a munkakörülményeket is javítania kell. Ez a folyamat európai szinten hozzájárul a digitális egyenlőtlenségek csökkentéséhez és az adatgazdaság versenyképességének növeléséhez.

4.5. Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja az európai piacon a különböző szereplők közötti tisztességes verseny biztosítását és az adatokhoz való hozzáférést. Különösen lényeges és fontos a költségek és a hozzáadott érték méltányos, valamennyi szereplőre kiterjedő elosztása az adatszolgáltatási láncban belül. A különböző visszaélések kiküszöbölése érdekében a nagyvállalatokat, különösen a nagy piaci erőfölénnyel rendelkező felhőalapú szolgáltatásokat nyújtó vállalatokat ellenőrizni kell.

4.6. Az EGSZB úgy véli, hogy az illetékes hatóságok irányítási és működési kapacitásaiba való befektetés alapvető fontosságú az adatmegosztási jogszabály megfelelő végrehajtásához. Az illetékes hatóságok számára megfelelő összegű pénzügyi forrást kell elkülöníteni a humánerőforrások, a technikai erőforrások és a pénzügyi források megfelelő szintjének biztosítása érdekében.

4.7. Az EGSZB elismeri, hogy együttműködési modellre van szükség az adatgazdálkodás és adatcsere kialakításában, amelynek révén a mikro-, kis- és középvállalkozások, az önálló vállalkozók és a szabad foglalkozást folytatók előnyös elbánásban részesülhetnek⁽²⁾.

4.8. Az EGSZB rámutat arra, hogy az EU gazdasági versenyképességének biztosítása során fontos lenne megőrizni a polgárok jogainak teljeskörű védelmét. Különösen fontos lenne a magánélet nagyfokú védelmének és a magas szintű biztonságnaa a garantálása, a biztonsági és etikai normák tiszteletben tartása, az adatfunktionalitás többszörös és elégséges feltételei, a kiberbiztonsági eljárások és az adatok megfelelő, az EU területén (és az EU tulajdonában), terekben és tanúsított helyszíneken történő tárolása.

⁽¹⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai adatkormányzásról (Adatkormányzási rendelet) (HL C 286., 2021.7.16., 38. o.).

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai adatkormányzásról (Adatkormányzási rendelet) (COM(2020) 767 final) (HL C 286., 2021.7.16., 38. o.).

4.9. Az EGSZB javasolja, hogy vizsgálják meg a jogszabály hatályának kiterjesztését minden olyan fizikai termékre, amely teljesítményére, felhasználására vagy környezetére vonatkozóan adatokat szerez, generál vagy gyűjt, és amely egy nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatáson keresztül képes adatokat közölni. A dolgok internetéhez tartozó eszközök széles körén kívül ennek a meghatározásnak ki kell terjednie a személyi számítógépekre, táblagépekre, okostelefonokra és más hasonló csatlakoztatott eszközökre is.

4.10. Az EGSZB úgy véli, hogy a felhasználók és az adatátvevők számára – a szellemi tulajdon-jogokat és/vagy az üzleti titkokat tiszteletben tartva – akadálytalan hozzáférést kell biztosítani az összekapcsolt termékek működése, javítása és szervizelése, valamint a kapcsolódó szolgáltatások szempontjából elengedhetetlen valamennyi adathoz.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A csipekről szóló európai jogszabály

(COM(2022) 45 final)

(2022/C 365/05)

Előadó: **Heiko WILLEMS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.6.1.
Adopted at plenary	2022.6.15.
Plenáris ülés száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	203/0/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság célkitűzését, amely a félvezető-ökoszisztéma megerősítésére, a reziliencia és az ellátás biztonságának jelentős növelésére, valamint a külső függőségek csökkentésére irányul. A csipekről szóló jogszabály egyedülálló lehetőséget kínál arra, hogy valamennyi uniós tagállam közösen lépjen fel egy erősebb technológiai alap megvalósítása érdekében.

1.2. A kis méretek (< 2 nm) mellett a felvevőipari igényeit és az európai félvezetőipar erősségeit is figyelembe kell venni, különösen a nagyteljesítményű félvezetők és érzékelők esetében, amelyek lényegesen nagyobbak. A félvezető-ökoszisztéma sikerét nem kizárólag a kisebb méret terén megszerzett szakértelem határozza meg. A mikroelektronikával szemben támasztott egyedi követelmények a jövőben egyre differenciáltabbá válnak, és a mérettől függetlenül egyre sokfélebb forradalmi és innovatív csipmegoldásokra lesz szükség. Az EGSZB ezért egy átfogó megközelítést javasol, amely elsősorban egy innovatív félvezető-ökoszisztémán alapul.

1.3. A félvezetőhiány hosszú távú enyhítése érdekében fontos a nyersanyagokhoz, a K+F létesítményekhez, a szellemi tulajdonhoz és a technológiai know-how-hoz való hozzáférés, valamint a szakképzett munkaerő rendelkezésre állása. Ehhez magánbefektetések és az állami szektor által nyújtott jelentős támogatásra van szükség. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy részletezze beruházási terveit, különös tekintettel a beruházások finanszírozásának módjára.

1.4. Az EGSZB elismeri, hogy a félvezetőipar előmozdítása kulcsfontosságú és stratégiai előretételező projekt az EU számára, amely döntő szerepet fog játszani az ellátás biztonsága, valamint Európa mint innovációs központ és vállalkozási környezet jövője szempontjából. Azonban legalább középtávon garantálni kell az ilyen létesítmények gazdasági életképességét, hogy a közpénzekből finanszírozott beruházás eredményes és fenntartható legyen. El kell kerülni a támogatási versenyt, és a forrásokat hatékonyan kell elkölteni, anélkül hogy túlkapacitások és piaci torzulások keletkeznének.

1.5. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy az európai félvezető-ökoszisztémát meg kell erősíteni a nyitott stratégiai autonómia megvalósítása érdekében. A félvezetők értéklánca az egyik leginkább globalizált értéklánc. A félvezetőpiac nagyfokú nemzetközi kölcsönös függősége miatt gazdaságilag nem lenne észszerű, ha a világ minden részén zárt értékláncot hoznának létre. Azoknak a technológiai szegmenseknek azonban, amelyek például geopolitikai megfontolások vagy stratégiai jelentőségük miatt különösen sebezhetőek, meg kell kapniuk a szükséges támogatást.

1.6. Ezt a kölcsönös nemzetközi függőséget a tervezett szükséghelyzeti intézkedések tekintetében is figyelembe kell venni. Ha az Európai Bizottság növelni akarja Európa ellenálló képességét, akkor a nemzetközi partnerségeket is meg kell erősíteni.

1.7. Az EGSZB sajnálattal veszi tudomásul a hatásvizsgálat hiányát is.

1.8. Az EGSZB fel kívánja hívni a figyelmet a témához kapcsolódó véleményeire ⁽¹⁾.

2. Általános megjegyzések

2.1. Az egyre inkább digitalizált világban a félvezetők az élet számos különböző gazdasági ágazatának és területének alapvető alkotóelemei – mind az ipar, mind a fogyasztók számára. A világszerte értékesített csipek értéke az elmúlt években folyamatosan nőtt, 2022-ben pedig várhatóan 11 %-kal fog emelkedni az értékesítés ⁽²⁾. Ezenkívül a zöld és a digitális átállásra vonatkozó célok nem teljesíthetők félvezetők nélkül. A technológiai fejlődés ezen a területen lehetővé teszi az ágazatokon átívelő innovációt a teljes értéklánc mentén.

2.2. A félvezetőknek egyre nagyobb geopolitikai jelentősége is van, A félvezetők értéklánca az egyik leginkább globalizált értéklánc. Egyetlen állam sem rendelkezik teljeskörű autonómiával a teljes értékteremtési folyamatban. Ehelyett a magas költségek és a komplex gyártási szakaszok miatt nagyfokú munkamegosztás és kölcsönös függőség van az országok és a régiók között. Emiatt az EGSZB-nek határozott meggyőződése, hogy gazdaságilag nem lenne észszerű, ha a világ minden részén zárt értékláncot hoznának létre. Inkább az európai félvezető-ökoszisztéma erősségeinek és gyengeségeinek részletes elemzésének kellene kiindulópontként szolgálnia ahhoz a vitához, hogy a célzott beruházások hogyan növelhetnék Európa rezilienciáját. Ezzel párhuzamosan az Európai Bizottságnak a szinergiák megteremtése érdekében meg kell erősítenie a nemzetközi partnerségeket a félvezető-ökoszisztémában. Azoknak a technológiai szegmenseknek azonban, amelyek például geopolitikai megfontolások vagy stratégiai jelentőségük miatt különösen sebezhetők, pénzügyi és politikai szempontból egyaránt meg kell kapniuk a szükséges támogatást.

2.3. A növekvő geopolitikai feszültségekre és a félvezető-értéklánc szűk keresztmetszeteire tekintettel egyes gazdasági régiók már most hatalmas beruházásokat hajtanak végre. Az amerikai csipekzdeményezésről szóló törvény alapján az USA azt tervezi, hogy 2021 és 2026 között 52 milliárd USD-t fog befektetni, és megszünteti a kritikus függőségeket ⁽³⁾. Kína stratégiai orientációja szempontjából kulcsfontosságúnak tekinti a félvezető-ágazatot, és 2025-ig 150 milliárd USD-t kíván mozgósítani ⁽⁴⁾. A célja az, hogy addigra a szükségletek 70 %-át önerőből tudja fedezni. Az még a jövő kérdése, hogy ez a cél reális-e.

2.4. A geopolitikai helyzetet figyelembe véve az EGSZB elismeri, hogy az EU-nak sürgősen lépéseket kell tennie ezen a területen a stratégiai és gazdasági függőségek csökkentése érdekében. A digitális iránytűben ⁽⁵⁾ az Európai Bizottság azt a célt tűzte ki, hogy 2030-ra az élvonalbeli és fenntartható félvezetőkből a világ termelésének legalább 20 %-át Európában állítsák elő. Ezt a célt a 2030-ig tartó időszak szakpolitikai programjára vonatkozó, „A digitális évtizedhez vezető út” című javaslat ⁽⁶⁾ is megerősítette. Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság célkitűzését, amely a félvezető-ökoszisztéma megerősítésére, a reziliencia és az ellátás biztonságának jelentős növelésére, valamint a külső függőségek csökkentésére irányul, valamint támogatja azt a célt, hogy Európa világszerte jelentős szerepet töltsön be a félvezető-ökoszisztémában.

2.5. Az EGSZB rámutat arra, hogy az Európai Bizottság által tervezett 43 milliárd EUR nem „friss pénz”. A költségvetés nagy részét már elkülönítették, például a Horizont Európa és a Digitális Európa programban, és ezek az összegek csak átcsoportosításra kerülnek. A 43 milliárd EUR-t csak jelentős magánberuházásokkal lehet elérni, amelyeket még biztosítani kell. Ez éles ellentétben áll az USA által előirányzott 52 milliárd USD-ral. Az EGSZB ugyanakkor hangsúlyozza, hogy el kell kerülni a támogatási versenyt, és hatékonyan kell elkölteni a pénzt.

2.6. Az EGSZB sajnálja, hogy a közleményről és az ahhoz kapcsolódó javaslatokról nem készült hatásvizsgálat.

⁽¹⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai félvezető-ökoszisztéma megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról (a csipekről szóló európai jogszabály) (COM(2022) 46 final – 2022/32 (COD)) (lásd e Hivatalos Lap 34. oldalát), az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Tanács rendelete a közös vállalkozásoknak a Horizont Európa keretében történő létrehozásáról szóló (EU) 2021/2085 rendeletnek a csipekkel foglalkozó közös vállalkozás tekintetében történő módosításáról (COM(2022) 47 final – 2022/33 (NLE)) (lásd e Hivatalos Lap 40. oldalát) és az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) véleménye – A csipekről szóló európai jogszabály: a csipekről szóló európai jogszabály védelmi, valamint repülési és űripari gyártókat érintő vonatkozásai (véleménykiegészítés az INT/984. sz. véleményhez).

⁽²⁾ IC Insights: <https://www.icinsights.com/news/bulletins/2022-Semiconductor-Sales-To-Grow-11-After-Surging-25-In-2021/>.

⁽³⁾ Senate Passage of USICA Marks Major Step Toward Enacting Needed Semiconductor Investments – Semiconductor Industry Association (A USICA Szenátus által elfogadása egy újabb jelentős lépés a szükséges félvezetőipari beruházások életbe léptetéséhez – Félvezetőipari Szövetség) (semiconductors.org).

⁽⁴⁾ A new world under construction: China and semiconductors (Új világ épül: Kína és a félvezetők) | McKinsey.

⁽⁵⁾ COM(2021) 118.

⁽⁶⁾ COM(2021) 574.

3. Részletes megjegyzések

3.1. Ebben a fejezetben az EGSZB az európai csipstratégia stratégiai célkitűzéseinek egyes szempontjait értékeli.

3.2. Szakpolitikai célokhoz illeszkedő beruházások

3.2.1. A csipstratégia céljainak elérése érdekében az Európai Bizottság mintegy 43 milliárd EUR köz- és magánbefektetést kíván mozgósítani. Ebbe beletartozik az Európai Csipkezdemenyezés kezdeményezés keretében megvalósuló 11 milliárd EUR összegű közberuházás. Az Európai Bizottság emellett azt tervezi, hogy összekapcsolja a különböző intézkedéseket, például a tőketámogatást, a 2 milliárd EUR összegű Csipfinanszírozási Alapot, az EBB hiteleit, valamint a helyreállítási és rezilienciaépítési tervekben foglalt mikroelektronikai intézkedésekből és a nemzeti vagy regionális alapokból származó forrásokat. Az Európai Bizottság megemlíti azt is, hogy a közös európai érdeket szolgáló fontos projektek (IPCEI) keretében támogatja az ipari kutatást és innovációt. Az EGSZB elvben támogatja az ambiciózus beruházási terveket. Nem egyértelmű azonban, hogy ezeket hogyan fogják finanszírozni. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy fejtse ki részletesebben ezeket a terveket.

3.3. A kutatási és technológiai vezető szerep megerősítése

3.3.1. A Horizont Európa kutatási keretprogram már célul tűzte ki a következő generációs technológiák előmozdítását. Az EGSZB határozottan támogatja ezt a célkitűzést. Az Európai Bizottság szerint a csipekkel foglalkozó közös vállalkozás keretében támogatandó jövőbeli kutatási tevékenységek elő fogják segíteni a vertikális iparágak jövőbeli szükségleteinek teljesítését, és biztosítani fogják a társadalmi és környezeti kihívások kezelését.

3.3.2. Az Európai Bizottság a kutatási erőfeszítéseket például a 2 nm alatti tranzisztorméret elérésére szolgáló technológiákra, az MI forradalmi technológiáira, a rendkívül alacsony energiaigényű processzorokra, az újfajta anyagokra, valamint a különböző anyagok heterogén és 3D integrálására és a kialakulóban lévő tervezési megoldásokra kívánja összpontosítani. Az EGSZB alapvetően üdvözlő és támogatja ezt a megközelítést. Európa mint kutatási központ jó alapokkal rendelkezik. Az európai félvezető-értéklánc számára a termékspecifikus szellemi tulajdon létrehozása – többek között a nyílt forráskódú RISC-V megközelítés alapján – tovább javítja a félvezető megoldásokhoz szükséges készségeket számos kulcsfontosságú ágazatban.

3.3.3. Az EGSZB egyetért azzal a szándékkal, hogy elő kell mozdítani a kulcsfontosságú funkciók integrációját, a fenntartható energiafogyasztást, a megnövekedett számítási teljesítményt és az olyan forradalmi technológiákat, mint a mesterséges intelligenciában (MI) használt neuromorf és beépített csipek, az integrált fotonika, a grafén és más 2D anyagokon alapuló technológiák. A kis méretek (< 2 nm) mellett a felvevőpiaci igényeit és az európai félvezetőipar erősségeit is figyelembe kell venni, különösen a nagyteljesítményű félvezetők és érzékelők esetében, amelyek lényegesen nagyobbak. Míg az olyan technológiák, mint a mesterséges intelligencia, a gépi tanulás, az 5G/6G és a nagy teljesítményű számítástechnika 5 nm-es vagy annál kisebb csipmegoldásokat igényelnek, az ipari gyártáshoz továbbra is nagy mennyiségben van szükség sokkal nagyobb méretű, speciális csipekre. Európának ezért nem lenne szabad kizárólag a legkisebb méretekre összpontosítania. Az EGSZB-nek határozott meggyőződése, hogy a félvezető-ökoszisztéma sikerét nem kizárólag a kisebb méret (< 10 nm) terén megszerzett szakértelem határozza meg. Éppen ellenkezőleg: a mikroelektronikával szemben támasztott egyedi követelmények a jövőben egyre differenciáltabbá válnak, és méretüktől függetlenül egyre sokfélebb forradalmi és innovatív csipmegoldásokra lesz szükség. Az EGSZB ezért átfogó megközelítést javasol, amely elsősorban a félvezető-ökoszisztéma innovációs potenciálján alapul.

3.3.4. Az EGSZB támogatja a kvantumcsipekkel kapcsolatos kutatásokat, és üdvözlő a Horizont Európa „Kvantumtechnológiák” kiemelt kezdeményezésének finanszírozását.

3.4. Vezető szerep a tervezésben, a gyártásban és a csomagolásban

3.4.1. Az EGSZB üdvözlő azt a célt, amely arra irányul, hogy megerősítsék a félvezető-technológiai és innovációs kapacitásokat az EU-ban, valamint hogy előmozdítsák egy élénk és reziliens félvezető-ökoszisztéma létrejöttét. Ez az átfogó megközelítés, amely nemcsak a technológiai innováció érdekelt feleire, hanem a beszállító és felhasználó iparágakra is összpontosít, pozitívan értékelendő. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a teljes félvezető-értékláncot és -ökoszisztémát meg kell erősíteni, mivel nem csupán a csipek, hanem az anyagokkal és eljárásokkal – köztük a csomagolással – kapcsolatos készségek is alapvető szerepet játszanak az új félvezető technológiák előmozdításában. Fontos a keresleti és kínálati oldali érdekelt felek közötti szoros együttműködés, amelyben a processzorokkal és félvezető-technológiákkal foglalkozó európai szövetség más érdekelt felekkel együtt tanácsadó szerepet játszik. Az EGSZB azt ajánlja, hogy gyorsan lépjenek tovább a kezdeményezéssel. Végső soron azonban az intézkedések tényleges végrehajtása fogja meghatározni, hogy ezek az intézkedések sikeresek lesznek-e, és hogy a várt beruházás ténylegesen megvalósul-e.

3.4.2. Az Európai Bizottság tervezi az integrált félvezető technológiák tervezési infrastruktúrájának létrehozását. Minden érdekelt fél, beleértve a kkv-kat is, hozzáférhet ehhez az infrastruktúrához. Az EGSZB üdvözlí, hogy egyértelmű szabályokat vezettek be a szellemi tulajdonra vonatkozóan, aminek döntő szerepe van egy ilyen platform sikerében, ahol jelentős kutatási beruházásokat hajtanak végre. Úgy véli továbbá, hogy a részvételnek és mindenekelőtt a tervek átadásának önkéntesnek kell lennie. Kifejezetten üdvözlendő az együttműködés és a szinergiák megteremtésének koncepciója, amely kiterjed a nemzetközi szintre is. Azonban ezen a ponton döntő szerepe lesz a tényleges végrehajtásnak is. A platform csak akkor lehet sikeres, ha a tudományos közösség, a kutatás, az egyetemek, a fejlesztők és az ipar érdekelt felei határozott részvételi hajlandóságot mutatnak.

3.4.3. Az EGSZB üdvözlí azt a tervet, hogy innovatív kísérleti gyártósorokat hoznak létre a prototípusok számára a meglévő kísérleti gyártósorok alapján. Az is észszerű, hogy ezeket összekapcsolják a tervezési infrastruktúra platformjával.

3.4.4. A félvezetőipar csúcstechnológiai termékek széles körét állítja elő, amelyek számos alkalmazás szempontjából fontosak. Ez a termékválaszték beágyazódik a nemzetközi piacokba. Az EGSZB ezért hangsúlyozza, hogy a tanúsítás bevezetésére irányuló minden próbálkozásnak a nemzetközi normákon és szabványokon kell alapulnia. E tekintetben fontos a gyártókkal, a felhasználókkal és a nemzetközi partnerekkel folytatott szoros együttműködés. A közelmúltban a félvezetőipar a regionális kereskedelmi feszültségek és az ellátási láncban tapasztalható sűrűlődések középpontjába került. A feltörekvő piaci szereplők törekvéseivel együtt ez a szabványosítás eltérő nemzeti és regionális megközelítéseihez vezetett, valamint azt eredményezte, hogy feszültségek alakultak ki a nemzetközi szintű hivatalos szabványosításban a nemzetközi szabványalkotás és a kapcsolódó tanúsítási rendszerek terén. Az EU-nak mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy olyan piacorientált szabványokat dolgozzon ki, amelyeket át lehet ültetni nemzetközi szabványokba. Ennek érdekében rendkívül fontos mind az Unión belüli, mind a nemzetközi partnerekkel folytatott együttműködés.

3.4.5. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a fejlett félvezetőgyártó létesítményekbe történő magánberuházásokhoz valószínűleg jelentős állami támogatásra lesz szükség. Az Európai Bizottság az állami támogatásoknak az EUMSZ 107. cikke (3) bekezdésének c) pontja szerint elvégzett értékelése során azt is figyelembe kívánja venni, hogy a gyártó létesítmények „elsők a maguk nemében”, és kijelenti, hogy akár a bizonyított finanszírozási hiány 100 %-a is fedezhető állami forrásokból, ha ilyen létesítmények egyébként nem léteznének Európában. Az EGSZB elismeri, hogy a félvezetőipar előmozdítása kulcsfontosságú és stratégiai előretérítő projekt az EU számára, amely döntő szerepet fog játszani az ellátás biztonsága, valamint Európa mint innovációs központ és vállalkozási környezet jövője szempontjából. Ugyanakkor rámutat arra, hogy jelentős, akár 100 %-os állami támogatás nyújtása – melyet az adófizetők finanszíroznak – olyan beruházásokhoz vezethet, amelyek gazdaságilag nem életképesek, és negatív hatást gyakorolhatnak a piacra. Ha a támogatási arány és a nyújtott pénzeszközök túl nagyok, és bármekkora gazdasági kockázatot fedeznek, az tisztességtelen versenyfeltételekhez vezethet. Az EGSZB emellett rávilágít a költséges nemzetközi támogatási verseny kockázatára, különösen akkor, ha a fejlett félvezetőgyártó létesítmény számára kiválasztott helyszín nem optimális. Az EGSZB felhívja a figyelmet az Európai Bizottság „Az új kihívásokra felkészült versenypolitika”⁽⁷⁾ című közleményére, amely tisztázza, hogy az ilyen támogatásokra szigorú biztosítékoknak kell vonatkozniuk, valamint hogy az abból származó előnyöket az európai gazdasági szereplők széles köre kell, hogy élvezhesse megkülönböztetésmentesen. Az EGSZB azt is elismeri, hogy „a maga nemében első” elv vonzó keretfeltételeket teremt a létesítmények áttelepítéséhez, ami katalizátorhatást gyakorolhat más gazdasági szereplőkre is. Végső soron azonban legalább középtávon garantálni kell az ilyen létesítmények gazdasági életképességét, hogy a közpénzekből finanszírozott beruházás eredményes legyen. Ez az egyetlen módja annak, hogy elkerüljük a legrosszabb forgatókönyvet: egy napi több millió euróba kerülő, kihasználatlan félvezetőgyárat.

3.5. A magánberuházások előmozdítása

3.5.1. Az EGSZB üdvözlí a Csipfinanszírozási Alap létrehozását, különösen ha az megkönnyíti a vállalkozások, különösen a kkv-k és induló innovatív vállalkozások számára a megfelelő finanszírozás megszerzését.

3.6. Az akut szakemberhiány kezelése

3.6.1. A digitalizáció és a technológiai változások folyamatos oktatást és képzést igényelnek. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy foglalkozzanak a kulcsfontosságú digitális területeken tapasztalható készséghiánnyal, hogy kielégíthessék a szakképzett munkaerő iránti nagy keresletet, mind az egyetemi végzettséggel rendelkezők, mind az azzal nem rendelkezők körében, különösen a természettudományok, a technológia, a műszaki tudományok és a matematika (STEM) területén. Ezt már az iskolában el kell kezdeni. A tanulmányi és pályaaorientáció kialakításakor az egész életen át tartó tanulás alapjait is le kell fektetni. Különösen fontos, hogy a digitális készségek fejlesztését célzó programokon keresztül strukturáltan előmozdítsák a nők nagyobb arányú képviseletét az informatikai ágazatban. Ebből a vállalatoknak is ki kell venniük a részüket azzal, hogy lehetővé teszik a nők számára, hogy különböző

⁽⁷⁾ COM(2021) 713 final.

digitális készségfejlesztési programok és képzési tanfolyamok révén fejlesszék informatikai készségeiket. Jó példákat mutatnak azok az uniós szintű és tagállami kezdeményezések, amelyek célja, hogy több nőt vonjanak be a digitalizációba, mint például a WomenTechEU⁽⁸⁾ és a SheTransformsIT⁽⁹⁾. Fokozni kell a nemzeti szintű és európai kezdeményezések közötti együttműködést.

3.7. A globális ellátási láncok megértése és felkészülés a jövőbeli válságokra

3.7.1. Az EGSZB üdvözlí a stratégiai megközelítést, amely a félévezető-ellátási láncban jelentkező potenciális hiányok azonosítására és értékelésére irányul. A nyomon követés fontos eszköz az olyan tendenciák és események értékeléséhez és előrejelzéséhez, amelyek az ellátási láncban zavarokat okozhatnak. Az Európai Bizottság már most felmérést végez az érdekelt felek körében⁽¹⁰⁾ a félévezető-ökoszisztémáról, hogy információkat gyűjtsön a csipek és szilíciumszeletek iránti jelenlegi keresletről, valamint hogy konkrét üzleti előrejelzéseket készítsen a jövőbeli keresletről. Ez hozzájárul a csipekről szóló jogszabály harmadik pilléréhez és a beszerzési piacon végrehajtott sürgősségi intézkedésekhez is. Az EGSZB azonban arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a felmérés eredményeit szigorúan bizalmasan kezelje, mivel a tényleges félévezetőgyártásra vonatkozó kérdések megválaszolása érzékeny adatok és potenciálisan üzleti titkok közlésével jár. Ezért fontos, hogy az ilyen felmérések önkéntesek legyenek, és hogy ezeket az érzékeny adatokat a lehető legnagyobb titoktartással kezeljék.

3.7.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a zavarok kezelésére irányuló intézkedések rendkívül messzire mutatnak. A kritikus ágazatok megrendeléseinek rangsorolása, a közös beszerzési rendszerek és az exportellenőrzés olyan kiterjedt piaci beavatkozások, amelyeket kivételes helyzetekre kell fenntartani. A piaci alapú ökoszisztéma, a globalizált értékláncok és a különböző világrégiók közötti nagyfokú kölcsönös függőség miatt az állami beavatkozást a szükséges minimumra kell korlátozni. Az Európai Bizottságnak részletesebben kellene ismertetnie a tervezett intézkedések előfeltételeit. Az EGSZB azt is bírálja, hogy a „félévezetőkkal foglalkozó testület”, amelynek az intézkedésekről kell döntenie, kizárólag a tagállamok és az Európai Bizottság képviselőiből áll majd, és nem vonja be az érintett piaci szereplőket és szociális partnereket.

3.8. Nemzetközi együttműködés

3.8.1. A félévezető-ökoszisztéma globális szintű kölcsönös függősége miatt a félévezetőipar megerősítésére irányuló erőfeszítéseket nemzetközi szinten, például a G7 és a G20 keretében kell egyeztetni, hogy támogassák a teljes félévezető-értékláncot, és szinergiákat hozzanak létre. Az EGSZB kiáll az egyenlő piacra jutás és az egyenlő versenyfeltételek mellett. Ez magában foglalja a beruházások előtt álló akadályok viszonyosságon alapuló megszüntetését és a megtorló intézkedésként alkalmazott új kereskedelmi korlátozások megakadályozását. Az iparággal és a szociális partnerekkel szoros együttműködésben közös stratégiákat kell kidolgozni a félévezető-ellátási lánc védelme érdekében, beleértve a berendezéseket, anyagokat és nyersanyagokat is. A piacorientált és konszenzuson alapuló európai szabványok kidolgozása – azzal a céllal, hogy nemzetközi szintre is átültessék őket –, valamint a szabványosítás terén folytatott nemzetközi együttműködés szintén kulcsszerepet játszik a méretgazdaságosság elérésében, amely megfizethető, kiváló minőségű termékek formájában teremt előnyöket a végfelhasználók számára.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁸⁾ Women TechEU (europa.eu).

⁽⁹⁾ Digitalisierung braucht mehr Frauen | SheTransformsIT.

⁽¹⁰⁾ https://ec.europa.eu/growth/news/stakeholder-survey-european-chip-demand-2022-02-16_en.

MELLÉKLET

Az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) véleménye – A csipekről szóló európai jogszabály: a csipekről szóló európai jogszabály védelmi, valamint repülési és úripari gyártókat érintő vonatkozásai

(véleménykiegészítés az INT/984. sz. véleményhez)

Előadó: **Maurizio MENSİ**Társelőadó: **Jan PIE**

Közgyűlési határozat: 2022.1.18.
Jogalap: az eljárási szabályzat 37. cikkének (2) bekezdése
Véleménykiegészítés
Illetékes szekció: Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI)
Elfogadás a szekcióülésen: 2022.5.13.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a félvezetők a modern geopolitika és a technológiai-ipari vezető szerep kulcselemei. A korszerű európai félvezető-ökoszisztéma és az ellenálló ellátási láncok előmozdítása ezért létfontosságú az EU stratégiai autonómiája, technológiai szuverenitása, ellenálló képessége és ipari versenyképessége szempontjából, többek közt a stratégiai védelmi, valamint repülés- és űrtechnológiai ágazatban is. Az EGSZB ezért teljes mértékben támogatja a csipekről szóló európai jogszabály ambiciózus célkitűzéseit.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a jelenleg tervezettnél több forrásra van szükség ahhoz, hogy az EU elérje ambiciózus céljait a félvezetők terén. Korlátozott erőforrásainak lehető legjobb kihasználása érdekében az EU-nak azt is fontolóra kell vennie, hogy bizonyos technológiákat vagy értékláncszegmenseket előnyben részesítsen, ennek kiegészítéseként pedig hasonlóan gondolkodó partnerekkel működjön együtt.

1.3. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a csipekről szóló európai jogszabálynak biztosítania kell, hogy különösen a védelmi és repülés- és űrtechnológiai ágazat a stratégiai jelentőségével és kritikus ágazatként betöltött szerepével összhangban, piaci méretétől függetlenül támogatásban részesüljön. Ennek tükröződnie kell a kezdeményezés valamennyi pillérében, többek között a védelmi és a repülés- és űrtechnológiai ágazat követelményeinek megfelelő új csipkialakítások ösztönzése révén. Az egyedi intézkedések a kísérleti gyártósorokhoz való elsőbbségi hozzáférést, valamint annak lehetőségét jelentenék, hogy a kritikus ágazatok megrendelése „válságüzemmódon” kívül is prioritást élvezzenek az integrált gyártólétesítményeknél és a nyílt uniós üzemeknél.

1.4. Az EGSZB véleménye szerint a politikai döntéshozók, valamint az upstream és downstream piaci szereplők közötti maximális koordináció biztosítása érdekében a kritikus félvezető és downstream ágazatokban tevékenykedő ipari szereplőknek teljes jogú tagoknak kell lenniük a félvezetőkkel foglalkozó európai testületben és annak alárendelt testületeiben.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy mind a fejlett, mind a kiforrott csipek európai előállításába be kell fektetni ahhoz, hogy a védelmi célú és a repülőgépgyártás számára rugalmas ellátási láncokat lehessen biztosítani; továbbá, hogy az innovációt az európai ipar által igényelt valamennyi félvezetőtípus esetében támogatni kell.

1.6. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU stratégiájának konkrét intézkedéseket kell tartalmaznia a nyersanyagellátás kezelésére.

1.7. Az EGSZB úgy gondolja, hogy a káros támogatási verseny elkerülése érdekében a finanszírozást a lehető legnagyobb mértékben uniós szinten kell koordinálni, míg az állami támogatások EUMSZ 107. cikke szerinti ellenőrzési mechanizmusát ki kell igazítani az értékelés kiszámíthatóságának és a többi uniós célkitűzéssel való koherenciájának biztosítása céljából.

1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy olyan állami támogatást kell nyújtani az integrált gyártólétesítményeknek és a nyílt uniós üzemeknek, amelyek több tagállam számára is közvetlenül előnyösek, és hogy a köztámogatásokat olyan kezdeményezésekre kell összpontosítani, amelyek szorosan kapcsolódnak a „zöld” alkalmazásokhoz.

1.9. Az EGSZB véleménye szerint az ellátási láncok nyomon követéséhez és a jövőbeli válságok előrejelzéséhez szükséges adatgyűjtést egyetlen, uniós szintű szervnek kellene végeznie.

1.10. Az EGSZB megfelelő adatkormányzási keretet javasol, amely kiterjed az adatok átláthatóságára, interoperabilitására, megosztására, hozzáférhetőségére és biztonságára.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy stratégiai ágazatként a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazatnak elsőbbséget kell élveznie a tanúsítási eljárások kidolgozásában, és az Európai Csispezdeményezés támogatná a közös katonai-civil szabványok kidolgozását az európai szabványosítási stratégia keretében.

1.12. Az EGSZB úgy véli, hogy a csipekről szóló európai jogszabálynak koherensnek kell lennie, és a célokat tekintve egyértelműen kapcsolódnia kell az összes többi uniós és nemzeti szakpolitikai eszközhöz, beleértve a processzorokkal és fűvezető technológiákkal foglalkozó szövetséget, a Kritikus Technológiák Megfigyelőközpontját és az Európai Nyersanyagsszövetséget.

1.13. Az EGSZB üdvözlö a csipekről szóló európai jogszabályt, és a kezdeményezésről szóló tárgyalások mielőbbi megkezdésére, valamint a jogszabály gyors, ambiciózus és hatékony végrehajtására szólít fel.

2. A javaslat háttere

2.1. Az egyre inkább digitalizált világban a fűvezetők alapvető szerepet töltenek be számos gazdasági ágazatban és az élet számos területén. Minden digitális termék működéséhez szükségesek, lehetővé teszik a jövő kulcsfontosságú technológiáit, mint például az MI-t, az 5G-t, a felhőalapú számítástechnikát és a pereminformatikát, és a társadalmainkat támogató kritikus infrastruktúra alapját képezik.

2.2. A fűvezetők a védelmi, valamint a repülési és az űripari gyártásban is létfontosságúak. A kifinomult rendszerek, amelyekre az európai haderők és más végfelhasználók egyre nagyobb mértékben támaszkodnak, mindenféle csipet tartalmaznak, köztük a kereskedelmi termékekben is megtalálható csipeket. Míg azonban a kereskedelmi célú csipgyártás a nagy volumenű költséghatékonyságra összpontosít, a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat esetében a kis volumen mellett a tartósságnak, a megbízhatóságnak és az információk biztonságának van hangsúlyos szerepe. A védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat együttesen 2020-ban a globális csippiac mintegy 1 %-át tette ki⁽¹⁾.

2.3. A digitális átalakulás globális felgyorsulása az ipari ágazatokban egyre nagyobb keresletet támaszt a fűvezetők valamennyi típusa iránt, amely 2030-ra várhatóan megduplázódik. A koronavírus-járvány kitörése fokozta a keresletet és zavart okozott a globális ellátási láncokban, és azóta világszerte minden downstream ipari ágazat jelentős ellátási kihívásokkal szembesült. Ez hosszú szállítási késedelmekhez, rendelések törléséhez és gyárbezárásokhoz vezetett, mindez pedig súlyos gazdasági következményekkel járt. Például az új megrendelésekre vonatkozó beszerzésimenedzser-index és az euróövezeti gyártókhoz történő szállítási idők aránya 2019 és 2021 között több mint a háromszorosára nőtt, különösen a gyártáshoz fűvezetőket használó ágazatokban (pl. az autó- és a technológiaiberendezés-gyártóknál), míg az euróövezetben a gépjárműgyártás 2020 novembere és 2021 márciusa között 18,2 %-kal esett vissza⁽²⁾.

2.4. E fejlemények rávilágítottak arra, hogy Európa kisszámú külföldi csip- és alkatrész-beszállítótól függ, és ebből eredően kiszolgáltatott az ellátási lánc fennakadásaival szemben. A kiszolgáltatott helyzet különösen az Unió védelmi, valamint repülés- és űrtechnológiai ágazatában volt érezhető. A növekvő globális kereslet kielégítésére képtelen és a piaci logikától vezérelt csipgyártók a belföldi piacokat és a nagy volumenű ágazatokat helyezik előtérbe, így más ágazatok ellátása hiányos.

2.5. Mivel a csipek gazdaságaink központi elemei, az ellátási lánc zavarai gazdasági és potenciálisan társadalmi kihívást jelentenek. Az olyan stratégiai ágazatok esetében azonban, mint a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat, a függőség biztonsági problémává is válik, mivel veszélyezteti a védelmi, valamint repülés- és űrtechnológiai termékek szállítását az EU-ban.

⁽¹⁾ TechNavio, *Semiconductor Market in Military and Aerospace Industry by Product and Geography – Forecast and Analysis 2021–2025*, 2021. november; Gartner, „Worldwide Semiconductor Revenue Grew 10,4 % in 2020”, *Gartner Press Release*, 2021. április 12.

⁽²⁾ Attinasi, Maria Grazia és mtsai. „The semiconductor shortage and its implication for euro area trade, production and prices”, *ECB Economic Bulletin*, 2021. április.

2.6. Ez rendkívül problematikus a növekvő geopolitikai feszültségek, valamint a kereskedelmi és technológiai áramlások fegyverként való felhasználása miatt, ami a félvezetőket geopolitikai szempontból kritikussá tette. Emiatt a vezető gazdaságok intenzív erőfeszítéseket tesznek termelési kapacitásaik megerősítésére és függőségük csökkentésére. Például az Egyesült Államok azt tervezi, hogy 2026-ig 52 milliárd USD-t fektet be félvezető-ökoszisztémájába, Kína 150 milliárd USD-t kíván mobilizálni, hogy 2025-re elérje a 70 %-os önellátást, Dél-Korea pedig azt tervezi, hogy 2030-ig 450 milliárd USD-t mobilizál magánberuházások formájában.

2.7. Ennek fényében az EU-nak sürgősen csökkentenie kell függőségét, fokoznia kell versenyképességét, és meg kell erősítenie csipellátása biztonságát azáltal, hogy megerősíti pozícióját a globális ellátási láncban. Ez a cél különösen fontos az olyan stratégiai ágazatok számára, mint a védelem, valamint a repülés- és űrtechnológia. Ugyanakkor a nagyfokú összetettség, a magas költségek és a piacra lépés jelentős korlátai miatt a félvezetőgyártás terén a teljes önellátás nem realizálható és nem is kívánatos. Ezért a nemzetközi partnerségek megerősítése kulcsfontosságú lesz Európa ellátásbiztonságának növelésében.

2.8. A 2020. évi iparstratégiában az Európai Bizottság a félvezetőket olyan stratégiai ipari területként ismerte el, ahol Európa függőségére megoldást kell találni. A 2021. évi digitális iránytű célkitűzése szerint Európának 2030-ra a jelenlegi kétszeresét, 20 %-os részesedést kell elérnie a világ élvonalbeli és fenntartható csipgyártásában. Az Unió helyzetéről szóló 2021. évi beszédében von der Leyen európai bizottsági elnök bejelentette a csipekről szóló európai jogszabályt, amelynek célja egy korszerű európai csip-ökoszisztéma létrehozása. Végül 2022 márciusában az Európai Tanács ismételt megerősítette a kezdeményezés fontosságát, és felszólított az EU stratégiai függőségének csökkentésére a rendkívül érzékeny területeken, beleértve a félvezetőket is.

3. Általános megjegyzések

3.1. Jövőkép

3.1.1. Míg Európa a csipek értékláncának bizonyos szegmenseiben (pl. K+F, gyártóberendezések) erős, a teljes lánc mentén meg kell erősítenie pozícióját. Az EGSZB ezért üdvözlöi az Európai Bizottság azon célkitűzését, hogy a meglévő erősségeket kihasználva megszüntesse a laboratórium és a gyártás közötti szakadékot.

3.1.2. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az európai stratégia nem foglalkozik kellőképpen a nyersanyagok kérdésével, amely az ellátásbiztonság kulcsfontosságú dimenziója, és amelynek tekintetében Európa bizonyos inputok (például fotorezisztens anyagok, szilíciumfém) tekintetében harmadik országoktól függ. A csipekről szóló európai jogszabálynak konkrét intézkedéseket kell tartalmaznia a kockázat kezelésére, beleértve az Európai Nyersanyagszövetséggel való kapcsolatot is.

3.1.3. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a csúcstechnológias és fenntartható félvezetők európai gyártásának fellendítésére irányuló célkitűzést. A kritikus ágazatoknak, köztük a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai gyártásnak azonban régebbi generációs csipekre is szükségük van. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a rugalmas ellátási láncok biztosítása érdekében mind a fejlett, mind a kiforrott csipek előállításába be kell fektetni.

3.1.4. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a teljes ökoszisztéma – beleértve az induló vállalkozásokat, a növekvő innovatív vállalkozásokat és a kkv-kat, valamint a nagyobb vállalkozásokat – erőteljes bevonása elengedhetetlen a nagyszabású technológiai kapacitásépítés és innováció Unió-szerte történő támogatásához.

3.2. Beruházások

3.2.1. A csipstratégia céljainak elérése érdekében az Európai Bizottság 2030-ig mintegy 43 milliárd EUR összegű, szakpolitikai célokhoz illeszkedő beruházásra számít, beleértve az Európai Csipkezdeményezés keretében megvalósuló 11 milliárd EUR összegű közberuházást is. Sokkal egyértelműbbé kell azonban tenni a finanszírozás forrásait és összegét, a meglévő költségvetési előirányzatok felhasználását és az egyes költségvetési sorok által támogatandó célkitűzéseket.

3.2.2. Az EGSZB szkeptikus azzal kapcsolatban, hogy az EU csipstratégiájában előírt közberuházások összege – amelynek egy részét már elkülönítették a mikroelektronika területét érintő intézkedésekre – valóban megfelel a kitűzött célnak. Az EU ipari versenytársai sokkal nagyobb támogatást nyújtottak és nyújtanak továbbra is félvezető-ökoszisztémáiknak, amelyek már most is jobban pozicionáltak a globális értékláncban. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a jelenleg tervezettnél több forrásra van szükség az ambiciózus kezdeményezés kitűzött céljainak eléréséhez, mind a piaci részesedés, mind az időkeret tekintetében. A forrásokhoz való hozzáférés adminisztratív terheinek csökkentését prioritásnak kell tekinteni.

3.2.3. Korlátozott erőforrásainak lehető leghatékonyabb kihasználása érdekében az EU-nak azt is fontolóra kell vennie, hogy egyes technológiákat vagy értékláncszegmenseket kiemelten kezeljen. Ennek kapcsán a hasonló gondolkodású partnerekkel való koordináció biztosíthatja, hogy az erőfeszítések átfedések nélkül kiegészítsék egymást.

3.2.4. Az EGSZB úgy véli továbbá, hogy a költségvetési források Horizont Európa és Digitális Európa programoktól való átcsoportosítása nem eredményezheti azt, hogy más prioritást élvező területeknek, például az űrágazatnak, az MI-nek és a kiberbiztonságnak ne maradjon elegendő forrása saját egyedi célkitűzéseik eléréséhez. Ezenfelül az Európai Védelmi Alaptól nem lenne helyénvaló átcsoportosításokat végrehajtani, mivel ez csökkentené a stratégiai védelmi ágazatot támogató, már így is korlátozott forrásokat.

3.3. Kritikus ágazatok

3.3.1. A csipekről szóló európai jogszabály elismeri a „kritikus ágazatok”, köztük a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat fontosságát, és rendelkezik ezek elsőbbségéről jelentős ellátási zavarok esetén. Az EGSZB üdvözlí ezt a stratégiai megközelítést, mivel tükrözi az említett ágazatok társadalmaink biztonságában és ellenálló képességében játszott létfontosságú szerepét.

3.3.2. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a „kritikus ágazatok” fogalmának a kezdeményezés valamennyi pillérében meg kell jelennie. Így például az Európai Csipkezdeményezésnek konkrét intézkedéseket kell tartalmaznia a kritikus ágazatok támogatására, beleértve a kísérleti gyártósorokhoz való elsőbbségi hozzáférést is, míg az integrált gyártólétesítményeknek és a nyílt uniós üzemeknek teljes termelési kapacitásuk legalább egy részét ezen ágazatok keresletének fedezésére kell fenntartaniuk.

3.4. A védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat stratégiai jelentősége

3.4.1. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a csipekről szóló európai jogszabálynak biztosítania kell a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat támogatását azok stratégiai jelentőségével és „kritikus” státuszával összhangban. A támogatásnak figyelembe kell vennie ezen ágazatok sajátosságait, beleértve kis piaci részesedésüket, és azt, hogy csak korlátozottan képesek hatást gyakorolni a kapcsolódó beruházásokra és piaci döntésekre.

3.4.2. Tekintettel ezekre a sajátosságokra, ezen ágazatok ellátásbiztonságának garantálásához megfelelő egyensúlyra van szükség a piacvezérelt, volumenalapú megközelítés és a kritikus jelleget figyelembe vevő stratégiai megközelítés között. Ennek az egyensúlynak tükröződnie kell különösen abban, ahogyan a gyártólétesítményekhez érkező megrendeléseket rangsorolják, és ahogyan a termékeket a közös beszerzéseket követően elosztják, amelynek során a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat sokkal nagyobb iparágakkal versenyez.

3.5. Környezetvédelem

3.5.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a csipekről szóló európai jogszabálynak teljes mértékben illeszkednie kell a zöld és fenntartható uniós gazdaság 2030-ig történő kiépítésére vonatkozó stratégiai célkitűzéssel, és támogatnia kell azt. E célból meg kell erősíteni a félvezetőkkal kapcsolatos kezdeményezések környezeti hatásaira vonatkozó kutatásokat, hogy a végtérmeék környezeti teljesítményén túlmutató, mélyreható képet kapjunk a teljes értéklánc környezeti hatásairól.

3.5.2. Ennek megfelelően az állami támogatást olyan, félvezetőkkal kapcsolatos kezdeményezésekre kell összpontosítani, amelyek szorosan kapcsolódnak a „zöld” alkalmazásokhoz, többek között oly módon, hogy az ilyen termékeket fejlesztő vállalkozások kedvezőbb feltételekkel jussanak köztámogatáshoz.

3.6. Irányítás

3.6.1. Az ágazati szereplők vannak a legjobb helyzetben ahhoz, hogy figyelemmel tudják kísérni a piaci trendeket, és fel tudják mérni, miként lehetne orvosolni az esetleges ellátási zavarokat. Az EGSZB ezért határozottan úgy véli, hogy ezen érdekelt feleket, különösen a félvezető-ágazat és a kritikus ágazatok szereplőit, szorosan be kell vonni a csipstratégia irányításába, többek között a félvezetőkkal foglalkozó testület és annak alárendelt csoportjai teljes jogú tagjaként. Az értéklánc következő és megelőző szakaszaiban elhelyezkedő ágazatok bevonása azok koordinációját is javítani fogja, lehetővé téve az ágazat számára az ellátási zavarok kiterjedt piaci beavatkozás nélküli kezelését.

3.7. Koherencia

3.7.1. Uniós szinten már több szakpolitikai eszköz is foglalkozik a csipekkel, például a Horizont Európa, a Digitális Európa, a processzorokkal és félvezető technológiákkal foglalkozó szövetség és a Kritikus Technológiák Megfigyelőközpontja. Az Európai Nyersanyagsszövetség szintén foglalkozik a kapcsolódó témákkal. A lehető legnagyobb általános hatékonyság és eredményesség érdekében ezeknek az eszközöknek és a csipekről szóló európai jogszabálynak teljes mértékben koherensnek kell lenniük, és egyértelműen kapcsolódniuk kell egymáshoz. Össze kell hangolni az uniós szintű kezdeményezéseket és a tagállamok kidolgozás alatt álló nemzeti projektjeit.

4. Részletes megjegyzések

4.1. A kutatási és technológiai vezető szerep erősítése

4.1.1. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon szándékát, hogy támogassa az olyan új generációs technológiákat, mint a 2 nm-nél kisebb tranzisztorok, az MI forradalmi technológiái és a kvantumcsipek. Ezek a technológiák nagy lehetőségeket rejtnek magukban a stratégiai iparágak – köztük a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat – jövőbeli igényeinek kielégítésére, ezért alapvető fontosságú az európai szellemi tulajdon-jogok gyors fejlesztése és védelme ezeken a területeken.

4.1.2. Ugyanakkor az európai downstream iparágak – beleértve a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazatot is – továbbra is igényelnek nagyobb felbontási méretű, speciális csipeket. Ezért a csipekről szóló európai jogszabálynak nem szabad kizárólag a legkisebb csipekre összpontosítania, hanem valamennyi szükséges csiptípus innovációját elő kell mozdítania.

4.2. Vezető szerep a tervezésben, a gyártásban és a csomagolásban

4.2.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Cipkekezdeményezés hangsúlyt helyez a kínálati és keresleti oldal szereplői közötti szoros együttműködésre, valamint üdvözlí a feldolgozó és félvezető-technológiákkal foglalkozó szövetség tervezett tanácsadói szerepét, mivel mindkettő hozzájárul majd az erőfeszítések koherenciájának biztosításához.

4.2.2. Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy az európai védelmi, valamint repülés- és űrtechnológiai ágazat ellenálló képessége és autonómiája szempontjából különösen fontos, hogy az EU saját kapacitásokkal rendelkezzen a jövőbeli elektronikai megoldások megtervezéséhez, többek között a kibervédelem, a mesterséges intelligencia, a moduláris jelleg és az újrafelhasználás területén.

4.2.3. Az EGSZB teljes mértékben támogatja az innovatív kísérleti prototípus-gyártósorok létrehozását. A kereskedelmi gyártás, illetve a stratégiailag fontos védelmi, valamint repülés- és űrtechnológiai gyártási ágazat közötti szinergiák előmozdítása érdekében az ebben az összefüggésben kidolgozott csipkialakításoknak figyelembe kell venniük e két ágazat egyedi követelményeit. A védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai igények kielégítését célzó kialakításoknak is elsőbbségi hozzáféréssel kell rendelkezniük a kísérleti gyártósorokhoz.

4.2.4. Az EGSZB úgy véli, hogy stratégiai ágazatként a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazatnak elsőbbséget kell élveznie a tanúsítási eljárások kidolgozásában. A szabványok kidolgozása döntő fontosságú lesz. A szinergiák minél teljesebb kiaknázása érdekében az Európai Cipkekezdeményezés az európai szabványosítási stratégia keretében támogathatná a közös katonai-civil szabványok kidolgozását.

4.3. Az európai ökoszisztéma fellendítése és az ellátásbiztonság megeremítése

4.3.1. Az EGSZB egyetért azzal, hogy jelentős és gyors állami támogatásra lesz szükség az európai gyártókapacitás megerősítéséhez szükséges nagy magánberuházások ösztönzéséhez. A jogbiztonság biztosítása és a bürokrácia lehető legnagyobb mértékű csökkentése kulcsfontosságú lesz e beruházások vonzásában. Ezért alapvető fontosságú az integrált gyártólétesítmények és a nyílt uniós üzemek kijelölésére és az állami támogatások engedélyezésére vonatkozó kritériumok egyértelmű meghatározása, valamint az adminisztratív eljárások egyszerűsítése. Az állami támogatási szabályok hatékony és megkülönböztetéstől mentes alkalmazásának biztosítása érdekében meg kell határozni a különböző rendelkezésre álló támogatási intézkedések összehangolásának kritériumait is.

4.3.2. Az EGSZB üdvözlí, hogy „a maga nemében az első” elve nemcsak a technológiai csomópont, hanem a folyamattechnológia, a teljesítmény és a fenntarthatóság tekintetében is támogatja az innovációt. Be lehetne vezetni emellett az „uniós jelentőségű” ismérvet a több állam számára közvetlenül előnyös létesítmények elismerése céljából (amelyek például kötelezettséget vállalnak arra, hogy több tagállam vállalkozásait azonos feltételek mellett látják el).

4.3.3. A tagállamok közötti költséges támogatási verseny elkerülése érdekében az EGSZB azt javasolja, hogy a lehető legnagyobb mértékben hangolják össze az uniós szintű közfinanszírozást (például a közös vállalkozásokra vonatkozó és az IPCEI keret igénybevételével, valamint a nemzeti helyreállítási és rezilienciaépítési tervek digitális fejezeteinek összehangolásával, amely utóbbiakból 20 %-ot, azaz 145 milliárd eurót kell a digitális átállásra fordítani). Az állami támogatásokra vonatkozó, az EUMSZ 107. cikke szerinti ellenőrzési mechanizmus alkalmazásának kiigazítása szintén hozzájárulna az állami támogatás gyorsabb és kiszámíthatóbb értékeléséhez. E tekintetben megjegyezzük, hogy például a Covid19-cel összefüggő ideiglenes keret sikeresnek bizonyult az időben történő és megfelelő támogatás biztosítása, valamint a szélessáv támogatásáról szóló iránymutatások terén. Noha az integrált gyártólétesítmények és a nyílt uniós üzemek állami támogatása a finanszírozási hiány 100 %-át is elérheti, igen öröndetes lenne az elemzésre vonatkozó további iránymutatás. Például az integrált gyártólétesítmények és az „uniós jelentőségű” kritériumnak is megfelelő nyílt uniós üzemek gyorsabb támogatásengedélyezésre lehetnek jogosultak.

4.3.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az állami támogatások értékelésekor az Európai Bizottságnak további célkitűzéseket is fontolóra kellene vennie, például a stratégiai ágazatok, köztük a védelem, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazat előmozdítását, valamint az uniós fenntarthatósági célokkal való koherencia biztosítását.

4.4. Az akut szakemberhiány kezelése

4.4.1. A digitális készségek kulcsfontosságúak Európa félvezetőikkel kapcsolatos törekvéseinek megvalósításában, és az ezek iránti kereslet tovább fog nőni. Az EGSZB ezért üdvözlí, hogy hangsúlyt helyeznek az európai digitális készségek terén mutatkozó hiányosságok orvoslására, és szorgalmazza a tervezett vonatkozó kezdeményezések ambiciózus végrehajtását.

4.5. A globális ellátási láncok megértése és felkészülés a jövőbeli válságokra

4.5.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy a stratégia az ellátási láncok feltérképezésére és nyomon követésére, valamint a zavarok kockázatának azonosítására összpontosít. Bizonyos kockázatok különösen fontosak a védelmi, valamint a repülés- és űrtechnológiai ágazatban, beleértve a beszállítókra a környezeti, társadalmi és irányítási politikák, az uniós szabályozások, köztük a REACH, valamint a külföldi beszállítók székhelye szerinti országok külpolitikája és exportpolitikája (például az USA-beli ITAR/EAR) által gyakorolt hatást.

4.5.2. Ez a feladat olyan megközelítést igényel, amely tükrözi az ellátási láncok összetett, határokon átnyúló jellegét és biztosítja az információ koherenciáját. Az EGSZB ezért szorgalmazza, hogy az adatgyűjtést központilag, egyetlen, uniós szinten kijelölt szerv végezze, amelynek az Unió különböző részein működő vállalkozások egyértelmű és racionális követelmények alapján tesznek jelentést. Megfelelő mechanizmusokat kell létrehozni az ágazat által szolgáltatott érzékeny információk titkosságának biztosítására.

4.5.3. Végezetül fontos, hogy a „válságüzemmódban” alkalmazandó szabályok egyértelműek legyenek. Például, mivel a legtöbb csiptípust több különböző iparágban is használják, globális hiány idején több kritikus ágazat vállalatának is valószínűleg ugyanazon termékekhez és termelési kapacitásokhoz kell majd hozzáférniük. Ezért egyértelmű kritériumokra van szükség a megrendelések rangsorolásához és a termékek közös beszerzéseket követő elosztásához.

4.6. Nemzetközi együttműködés

4.6.1. A globális félvezető-ökoszisztéma összetett, szakosodott és szorosan összefonódott. Ezért az uniós szintű gyártókapacitás és ellenállóképesség fokozására irányuló erőfeszítéseket a hasonló gondolkodású nemzetközi partnerekkel való együttműködéssel kell összekapcsolni. Az egyes partnerek erősségeinek kihasználása és összehangolt stratégiák kidolgozása elősegíti a szinergiákat, kiküszöböli az erőfeszítések párhuzamosságait, és növeli a hatékonyságot a teljes értékláncban.

A partnerekkel a csipek terén folytatott együttműködés során az EU-nak a lehető legjobban ki kell használnia a meglévő fórumokat, például az EU–USA Kereskedelmi és Technológiai Tanácsot, és ennek során be kell vonnia az ágazati érdekeltet, figyelembe véve azok szakértelmét és a projektek helyi végrehajtásában betöltött szerepét.

Kelt Brüsszelben, 2022. május 13-án.

az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága
elnöke
Pietro Francesco DE LOTTO

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai félvezető-ökoszisztéma megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról (a csipekről szóló európai jogszabály)

(COM(2022) 46 final – 2022/0032 (COD))

(2022/C 365/06)

Előadó: **Dirk BERGRATH**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.3.7. Tanács, 2022.3.17.
Jogalap:	az EUMSZ 114. cikke, 172. cikkének (3) bekezdése, 182. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.6.1.
Plenáris ülésen történő elfogadás időpontja:	2022.6.15.
Plenáris ülés száma:	570.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	205/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Kifejezetten üdvözljük az európai ipar rezilienciájának növelését és a hazai félvezetőipar megerősítését célzó tervet. A csipekről szóló európai jogszabályban különösen arra kell törekednie, hogy az átláthatóság és az együttműködés javuljon az értéklánc mentén, és az ágazat célzott támogatása révén csökkenjenek a globális függőségek a tervezés, gyártás, csomagolás, tesztelés és összeszerelés terén.

1.2. A csipekről szóló európai jogszabály azonban nem azonos mértékben összpontosít a teljes ökoszisztémára, hanem egyértelműen egy olyan félvezetőszegmensre helyezi a hangsúlyt, amely a jövő ipara számára ugyan fontos lesz, de amelynek jelenleg alig van alkalmazási területe. E téren javításokra van szükség, és további hangsúlyt kell helyezni azokra a csipszszegmensekre is, amelyekre az iparban ténylegesen szükség van.

1.3. A csipekről szóló európai jogszabály keveset fog segíteni az ellátási lánc jelenlegi problémáinak megoldásában, amelyek hatása jelenleg például a gépjárműiparban és a gépiparban tapasztalható. A meglévő európai iparágak számára szükséges csipszszegmenseket ezért további és konkrét intézkedésekkel kell segíteni annak érdekében, hogy ezek a szegmensek ellenállóbbak legyenek a válságokkal szemben. Ez nemcsak a meglévő európai félvezetőipart fogja erősíteni és annak modernizációját fogja támogatni, hanem az ellátás biztonságának javítása révén a csipekre támaszkodó európai feldolgozóipar számára is előnyös lesz.

1.4. Így az iparpolitika jövőbeli irányvonalának meghatározásakor nemcsak a csipek strukturális méretének kell döntőnek lennie, hanem az ipari ügyfelek körében végzett célzott igényfelmérésnek is, biztosítva, hogy a tervezett támogató intézkedések célirányosak legyenek.

1.5. További kritériumként figyelembe kell venni például a csipek energiahatékonyságát, a gyártáshoz felhasznált nyersanyagok típusát, valamint hogy a gyártás a lehető legnagyobb mértékben körforgásos jellegű legyen. Az Európai Bizottságnak, a tagállamoknak és az iparnak ezért közösen meg kell vitatniuk, hogyan lehet diverzifikálni a beszerzési forrásokat és különösen hogyan lehet a mikroelektronikában az iparosított körforgásos gazdaság keretében jobban újrahasznosítani a kritikus nyersanyagokat.

1.6. Az Európai Unió csipstratégiájának nem szabad a processzorokra korlátozódnia, hanem az integrált áramkörök minden típusával foglalkoznia kell, és a passzív alkatrészekre és csomagolóanyagokra, valamint a gépgyártásra is ki kell terjednie. Az Európai Bizottság által ismertetett, „a laboratóriumból a gyártóüzembe” elv nem elégséges, mivel az értéklánc nem ér véget a gyártóüzemben.

1.7. Annak biztosítása érdekében, hogy az iparpolitikai támogatási intézkedések végrehajtásához szükséges szakképzett munkaerő rendelkezésre álljon, az Európai Bizottság a képzettségek javítását szolgáló különféle intézkedéseket javasol. Feltűnő azonban, hogy a javaslat rendkívül nagymértékben a magasan képzett munkavállalókra összpontosít. Ez döntő fontosságú ahhoz, hogy sikerüljön a technológiai ugrás a 10 nm alatti félvezetők szegmense felé. Nem hagyható azonban figyelmen kívül az a tény, hogy az ökoszisztéma ipari beágyazottságának javítása érdekében a magasan képzettnek nem minősülő munkavállalók hozzáférési lehetőségeit is meg kell könnyíteni.

2. Bevezetés és általános megjegyzések

2.1. A csipekről szóló európai jogszabály szerint a virágzó félvezető-ökoszisztéma és a reziliens ellátási lánc kialakítása érdekében Európa erősségeire kell építeni, és orvosolni kell a fennálló hiányosságokat, továbbá olyan intézkedéseket kell hozni, amelyek felkészítenek az ellátási lánc jövőbeli zavaraira, előre jelzik azokat és reagálnak rájuk.

2.2. Az európai félvezető-ökoszisztéma megerősítését célzó intézkedési keret létrehozásáról (a csipekről szóló európai jogszabály) ⁽¹⁾ szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslat „A csipekről szóló európai jogszabály” című közleményt ⁽²⁾ egészíti ki.

3. Általános megjegyzések

3.1. A javaslat ismertetése

3.1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) üdvözlí a javaslatot és különösen öröndetesnek tartja, hogy a javaslat az értéklánc mentén közelíti meg az ellátási lánc biztonsága, az átláthatóság és az együttműködés terén azonosított szükséges intézkedéseket. Az ellátás biztonságával a csipekről szóló európai jogszabály egy olyan témát érint, amely döntő jelentőségű a zöld és digitális átállás sikere szempontjából.

3.1.2. Ennek kapcsán az EGSZB üdvözlí, hogy a javaslat felismeri, hogy a harmadik országbeli beszállítóktól való függőség – különösen a tervezés, a gyártás, a csomagolás, a tesztelés és az összeszerelés területén – problémát jelent.

3.1.3. Az EGSZB megállapítja, hogy a csipekről szóló európai jogszabály aligha fog hozzájárulni az ellátási lánc azon problémáinak megoldásához, amelyek hatásai jelenleg például az autóiparban tapasztalhatók. A csipeket jelenleg és a jövőben is elsősorban a gépjárműiparban használják, de a háztartási gépek ágazatában és a gépíparban is, különösen az 16 nm-nél nagyobb méretű félvezetők esetében. Ezt a csipszegmenst ezért további és konkrét intézkedésekkel kell segíteni annak érdekében, hogy ez a szegmens ellenállóbb legyen a válságokkal szemben. Ez nemcsak a meglévő európai félvezetőipart fogja erősíteni és annak modernizációját fogja támogatni, hanem az ellátás biztonságának javítása révén a csipekre támaszkodó európai feldolgozóipar számára is előnyös lesz.

3.1.4. Az EGSZB üdvözlí azt a célt, hogy Európa piaci pozícióját az értéklánc mentén történő fokozott hálózatépítéssel, a különösen költségigényes és kockázatos szegmensekre összpontosítva erősítsék meg.

3.1.5. Az EGSZB elvben üdvözlí a javasolt intézkedéseket, valamint a tagállamokra és az iparra vonatkozó követelményeket.

3.1.6. Az EGSZB sajnálja, hogy a csipekről szóló európai jogszabály nem foglalkozik mindenre kiterjedően különösen az utóbbi gyártási lépésekkel, azaz a csomagolással, a teszteléssel és az összeszereléssel, és így ezek továbbra is sebezhető pontok maradnak az ökoszisztémában.

3.1.7. Ennek kapcsán az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a csipekről szóló európai jogszabály nem jeleníti meg megfelelően a mikroelektronikai ökoszisztémát, mivel inkább a csúcsszegmensre összpontosít.

⁽¹⁾ COM(2022) 46 final.

⁽²⁾ COM(2022) 45 final.

3.1.8. Az EGSZB úgy véli, hogy a szerkezet méretének kérdése, azaz különösen a megadott nanométerszám egyre kevésbé fontos. Mivel a megadott nanométerszám már amúgy sem ír le valós fizikai dimenziót⁽³⁾, újfent meg kell vitatni, hogy továbbra is ésszerű-e a nanométer-tartományra való kizárólagos összpontosítás, vagy ezen felül más kritériumokat is alkalmazni kell-e, amelyek jobban igazodnak a felhasználó ágazatok konkrét igényeihez, de amelyek a zöld és a digitális átállás céljait is tükrözik.

3.1.9. A megfelelő stratégia középpontjában ennek megfelelően annak a kérdésnek kell állnia, hogy milyen ipari igényeket kell kielégíteni az elkövetkező évtizedekben az európai ipar versenyképességének fenntartása és bővítése érdekében. A stratégiának nem szabad a processzorokra korlátozódnia, hanem az integrált áramkörök minden típusával foglalkoznia kell, és a passzív alkatrészekre és csomagolóanyagokra, valamint a gépgyártásra is ki kell terjednie, és ily módon az ökoszisztéma teljes spektrumát le kell fednie. A stratégiának emellett fel kell ölelnie az általános logisztikát, valamint az alapanyagok és a kritikus nyersanyagok ellátásbiztonságát is. Továbbá, mivel a mikroelektronikai piacok nagyon dinamikusak, az érintett érdekelt felek fórumaival konzultálva rendszeresen felül kell vizsgálni, hogy a stratégia továbbra is naprakész-e.

3.1.10. Az EGSZB üdvözli, hogy a javaslat a félvezetőszegmensekre is összpontosít, amelyek csökkenteni fogják az energiafogyasztást a jövőorientált ágazatokban, például az IKT-ágazatban, különösen az adatközpontok és a felhőszolgáltatók esetében.

3.1.11. Az EGSZB üdvözli az integrált gyártólétesítmények és a nyílt uniós üzemek kijelölését. Mindazonáltal annak pontosabb meghatározására kéri az Európai Bizottságot, hogy mely mutatók alapján fogják mérni, hogy ezek „egyértelműen pozitív hatást gyakorol[nak-e] az Unió félvezető-értékláncára az ellátás biztonságának biztosítása és a képzett munkaerő növelése tekintetében”.

3.1.12. Az EGSZB üdvözli továbbá a vonatkozó határozat visszavonásának lehetőségét, amennyiben kiderül, hogy a státusz iránti kérelem hamis vagy időközben elavult információkon alapult. Az Európai Bizottságnak teljeskörű felügyeletet kell biztosítania a szabályok betartása érdekében.

3.1.13. Az EGSZB elvben üdvözli, hogy a tagállamok kijelölt hatóságai számára lehetővé kívánják tenni, hogy olyan információkat szerezzenek be az iparágtól, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy áttekintést nyerjenek az ellátási és értékláncokról és azok legfontosabb szereplőiről. Üdvözlendő lenne, ha a lekérdezést EU-szerte egységessé tennék, hogy a vállalatoknak ne kelljen minden tagállamban újfent alkalmazkodniuk. Ez minimalizálná a bürokratikus többletáfordításokat. E célból valóban ésszerű, hogy az integrált gyártólétesítményeket, valamint nyílt uniós üzemeket közérdekűnek tekintsük. Ugyancsak ésszerű arra ösztönözni a tagállamokat, hogy nemzeti támogatási programokat és jóváhagyási eljárásokat hozzanak létre. Mivel a kapott információk érzékenyek lehetnek, fontos, hogy azokat bizalmasan kezeljék. Átláthatóságot kell teremteni különösen azzal kapcsolatban, hogy mi történik a bekért adatokkal.

3.1.14. Az EGSZB üdvözli, hogy külön foglalkoznak a szakképzett munkaerő hiányával, különös tekintettel arra, hogy a félvezető-ökoszisztémát vonzóbbá kell tenni a fiatal tehetségek számára, valamint arra, hogy az ágazatban meglévő munkaerőnek egyértelműen szüksége van továbbképzésre és átképzésre a technológiai szakadék áthidalása érdekében. Az utóbbi csoportra vonatkozóan javasolt intézkedések azonban nem mennek elég messzire, és célzottabb programokat kell bevezetni a foglalkoztatás védelme érdekében.

3.1.15. Az EGSZB üdvözli az Európai Csupinfrastruktúra-konzorcium létrehozásának bejelentését, és arra kéri a koordinátort és az Európai Bizottságot, hogy a konzorcium összetételében vegyék figyelembe a reprezentativitást, különös tekintettel a félvezető-ökoszisztéma valamennyi részének képviselőire.

3.2. Válaszok „válság esetén”: az átláthatóság és a termékek rangsorolása mint az ellátási lánc biztonságát támogató hasznos eszközök

3.2.1. Az EGSZB elvben üdvözli a globális piaci ingadozásokkal szembeni rezilienciát biztosító eszköztár bevezetésére irányuló javaslatot. Az eszköztár alkalmas lesz arra, hogy átláthatóságot teremtsen az értéklánc mentén, és ezáltal hozzájárul az ellátás biztonságának javításához.

⁽³⁾ <https://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=9063714>

3.2.2. Különösen a korai előrejelző rendszer segíthet a szűk keresztmetszetek előrejelzésében és a megfelelő ellenintézkedések előkészítésében, ha minden szereplő teljesíti a kötelezettségeit, és kialakul szükséges bizalom az információk gondos kezelése iránt. Ezzel összefüggésben biztosítani kell, hogy valamennyi ágazatra és szereplőre kiterjedően létezzenek jelentéstételi lehetőségek, és hogy a megfelelő mechanizmusok az üzemi és szociális partnerek számára is rendelkezésre álljanak.

3.2.3. Az ellátás biztonságának garantálására megfelelő eszközt jelenthet az a lehetőség, hogy az integrált gyártólétesítményekben és nyílt uniós üzemekben, valamint azokban a termelőüzemekben, amelyek ezt az állami támogatás fejében elfogadták, elsőbbség biztosítható a stratégiaileg fontos megrendelések számára, ugyanakkor ez beavatkozást jelent a piaci folyamatokba. Az EGSZB ezért kéri az Európai Bizottságot, hogy határozza meg pontosabban, hogy ez mely helyzetekben megfelelő és elvárható.

3.2.4. A közbeszerzés esetében ezenfelül hasznos kiegészítést jelenthetnek a közös beszerzési projektek, amelyek olyan nyersanyagokat és végtermékeket is elérhetővé tehetnek, amelyek az egyes tagállamok számára nem vagy csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre.

3.2.5. E mechanizmusok mellett azonban az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak fontolóra kell venniük mind a kritikus nyersanyagok, mind egyes, átlátható kritériumok alapján kiválasztott csíptípusok stratégiai készletezését is, hogy garantálják a kritikus területek ellátásbiztonságát. A csipekkel szemben támasztott különböző követelmények sokasága és a technikai fejlődés előrehaladása miatt az Európai Bizottságnak világos és átlátható kritériumokat kell kidolgoznia annak eldöntésére, hogy van-e értelme a stratégiai készletezésnek, és ha igen, azt adott esetben mikor kell alkalmazni.

3.3. A holisztikus kockázatértékelésnek a teljes ökoszisztémát figyelembe kell vennie

3.3.1. Az EGSZB üdvözli, hogy az ökoszisztéma minden területére és a teljes értékláncra vonatkozóan kockázatértékelést kell végezni, így különösen a harmadik országból származó nyersanyagforrások tekintetében is.

3.3.2. Az EGSZB azonban hangsúlyozza, hogy a megoldásorientált kockázatértékeléshez a kritikus függőségek stratégiaileg irányított csökkentésére is szükség van annak érdekében, hogy az Európai Unió reziliensebbé váljon. Az Európai Bizottságnak ezért a tagállamokkal közösen meg kell vitatnia, hogyan lehet diverzifikálni a beszerzési forrásokat és különösen hogyan lehet a mikroelektronika iparosított körforgásos gazdaságának keretében jobban újrahasznosítani a kritikus nyersanyagokat. Ennek érdekében meg kell vitatni, hogyan lehet létrehozni a szükséges infrastruktúrát, például a bontó létesítményeket, milyen termékkövetelményekre lesz szükség a minél kiterjedtebb és a lehető legnagyobb mértékben iparosított körforgásos gazdasághoz, és milyen minősítések észszerűek és megvalósíthatóak annak érdekében, hogy a nyersanyagok minél gyorsabban és minél teljesebb mértékben újrahasznosíthatók legyenek.

3.3.3. Az EGSZB azt is hangsúlyozza, hogy az európai gyártólétesítmények támogatása hozzá fog járulni az európai zöld megállapodás céljainak eléréséhez. Nemcsak az ellátási láncok és a szállítási útvonalak rövidülnek majd, hanem a legmodernebb gyártási technológiába való beruházással csökkenni fog a környezetterhelés is, és ügyelni lehet a nyersanyagok optimális felhasználására, valamint a lehető legtöbb hulladék újrahasznosítására és az ivóvíz hatékony kezelésére. Így a legújabb generáció gyártása során nemcsak annak jobb energiahatékonyságára, hanem a környezeti lábnyomra is figyelmet fordítanak.

3.3.4. Az EGSZB hangsúlyozza továbbá, hogy az európai gyártólétesítmények támogatása biztosítja a szociális minimumszabályok – például az Európai Szociális Chartában vagy az Európai Alapjogi Chartában rögzített normák – betartását, és ezáltal javítja a szociális lábnyomot is.

3.3.5. Az EGSZB rámutat, hogy az európai ipar stratégiai rezilienciájának elérése érdekében a teljes félvezető-ökoszisztémát figyelembe kell venni. Az Európai Bizottság által ismertetett, „a laboratóriumból a gyártóüzembe” elv nem elégséges, mivel az értéklánc nem ér véget a gyártóüzemben. Ez az elv ezért csak korlátozott mértékben alkalmas arra, hogy az európai piacot függetlenítsa a globális kockázatoktól. Ha nem foglalkoznak külön az értéklánc back-end szegmensével, akkor aránytalanul nagyobb marad például a természeti katasztrófák vagy a szállítási útvonalak megszakadásának kockázata, ami a jelenlegi ellátási válság kialakulásában is közrehatott. Amint arra az Európai Bizottság a csipekről szóló európai jogszabályban rámutat, az EU piaci részesedése a csomagolási szegmensben mindössze 5 % körül van, ami még a teljes iparágon belüli piaci részesedéstől is jelentősen elmarad.

3.3.6. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az ökoszisztéma holisztikus szemlélete, amely a back-end folyamatokra is kiterjed, szintén hozzájárul az európai zöld megállapodás megvalósításához. Környezetvédelmi szempontból például nincs értelme a front-end gyártást Európában tartani, hogy aztán a termékeket harmadik országokba szállítsák, ott teszteljék és csomagolják, majd utána visszahozzák az Unióbba. Az ökológiai egyensúly mellett az így meghosszabbodó ellátási láncok lényegesen kockázatosabbak is. Itt a nyitott stratégiai autonómiát szem előtt tartva megfelelő egyensúlyt kell találni, hogy reziliensek legyünk, ugyanakkor ne kockáztassuk a globális piacról való leválás veszélyét.

3.3.7. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy – különösen a nemkívánatos földrajzi szegmentáció, illetve bizonyos magas jövedelmezőségű vagy költségigényes piaci szegmensek koncentrációjának elkerülése érdekében – jobban világítsák meg a teljes ellátási lánc szerepét, és kíváltképp, hogy a félvezető-stratégiában kapjanak nagyobb teret az Unión belüli back-end folyamatok.

3.3.8. Az EGSZB ezért javasolja a fejlett csomagolástechnológiára való további összpontosítás lehetőségének vizsgálatát és annak megvalósítását, amely technológia alkalmas arra, hogy Európában költség- és energiahatékonyan bevezetésre kerüljön, és az Uniót még függetlenebbé tegye a globális kockázatoktól és piaci ingadozásoktól.

3.4. *A társfinanszírozás mint a kockázatok és költségek csökkentését célzó észszerű intézkedés*

3.4.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy a megadott kritériumok alapján megnyitják az állami támogatás lehetőségét, különösen akkor, ha a szóban forgó létesítmények egyébként nem vagy csak korlátozott mértékben lennének elérhetők az Unióban, és ha különleges stratégiai érdeket szolgálnak.

3.4.2. Az EGSZB üdvözlí azt is, hogy az érintett létesítményektől további állami támogatás nélkül is elvárhatónak kell lennie, hogy hosszabb távon is működőképesek legyenek, és hogy határozottan elkötelezzék magukat amellett, hogy a jövőben hozzájárulnak az EU félvezető-ökoszisztémájának innovációjához.

3.4.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az ösztönző hatásoknak valóban mérhetőnek kell lenniük, és el kell kerülni a már egyébként is tervbe vett vállalkozások társfinanszírozását, biztosítva ezzel, hogy a rendelkezésre bocsátott pénzeszközök a teljes félvezető-ökoszisztémában valóban pozitív hatást gyakoroljanak az innovációra és a foglalkoztatásra.

3.4.4. Az EGSZB azonban hiányolja az ezen túlmutató kritériumokat, különösen mivel akár 100 %-ban ki kell tudni pótolni a bizonyítható finanszírozási hiányokat. Ebben szerepet kell játszaniuk az olyan szociálpolitikai kritériumoknak, mint az érintett vállalat hozzáállása a szociális párbeszédhez és a kollektív tárgyalásokhoz, az EU-ban letelepedett beszállítókkal való kiemelt együttműködés, de a beruházás által létrehozott további fenntartható munkahelyek számának és a munkakörülmények minőségének is.

3.4.5. Az EGSZB azt is javasolja, hogy a támogatás ne a félvezető-ökoszisztéma egyes szegmenseire koncentrálódjon, hanem a fenti kritériumokon túlmenően fordítsanak figyelmet a pénzügyi támogatásnak az értéklánc mentén való kiegyensúlyozott elosztására is.

3.5. *Készségek és a képzettségek javítását szolgáló intézkedések mint az innovációt ösztönző további tényezők*

3.5.1. Az EGSZB üdvözlí, hogy a csipekről szóló európai jogszabály kiemelten foglalkozik a készségekkel és képzettségekkel. Az oktatásba és képzésbe, és alapvetően a képesítésekbe és az átképzésbe történő célzott állami beruházások különösen fontosak a zöld és digitális átállás sikeréhez. Feltűnő azonban, hogy a javaslat nagymértékben a magasan képzett munkavállalókra összpontosít, és a tervezet különösen a posztgraduális programokat vizsgálja. Ez kétségtelenül döntő fontosságú ahhoz, hogy sikerüljön a technológiai ugrás a 10 nm alatti félvezetők szegmense felé. Nem hagyható azonban figyelmen kívül az a tény, hogy az ökoszisztéma ipari beágyazottságának javítása érdekében a magasan képzettnek nem tartott munkavállalók hozzáférési lehetőségeit is meg kell könnyíteni.

3.5.2. A félvezető-ökoszisztémát vonzóbbá kell tenni a munkavállalók számára. A vonzó posztgraduális programok mellett olyan megközelítés ajánlott, amely a teljes oktatási rendszert figyelembe veszi. Az ökoszisztémát már a középiskolákban is népszerűsíteni kell, például a természettudományos tantárgyak tantervének az ökoszisztéma sajátos igényeinek figyelembevételével történő felülvizsgálata révén. Ez lehetővé teszi a korai karriertervezést és a megfelelő

orientálódást. Az ágazat vonzerejét tovább erősítheti a magas színvonalú, a keresletnek megfelelő és fizetett szakmai gyakorlatokhoz, munkahelyi hospitalizációs és mentorprogramokhoz való egyszerűbb hozzáférés, valamint a naprakész karrierinformációs lehetőségek.

3.5.3. Végül a már jelenleg is a félvezető-ökoszisztémában dolgozókat is ki kell képezni az új gyártási módszerekre és a 10 nm alatti félvezetők tervezésének és gyártásának sajátos követelményeire, hogy zökkenőmentes legyen az átmenet a következő technológiai generációra. Ebben az értelemben üdvözlendő a kompetenciaközpontok európai hálózatának létrehozása, amelynek során ügyelni kell arra, hogy valóban célzott intézkedéseket kínáljanak a jelenleg is az iparban foglalkoztatottak továbbképzésére.

3.5.4. A zöld és digitális átállás sikerének biztosítása érdekében különös figyelmet kell fordítani azoknak a munkavállalóknak a továbbképzésére és átképzésére, akik a jelenleg vagy a jövőben strukturális átalakításon átmenő iparágakban és régiókban dolgoznak. Az aktív iparpolitikának célul kell kitűznie, hogy különösen az ipar leépülése és a munkaképes korúak aránytalan elvándorlása által érintett régiókra összpontosítson, és ösztönzőket teremtsen az e régiókban történő beruházásokra. Ezenkívül meg kell vitatni, hogy a továbbképzési és átképzési intézkedéseket hogyan lehet ötvözni a csökkentett munkaidővel vagy a munkanélküli segélyekkel, és hogy az érintett munkavállalók számára hogyan lehet lehetőséget biztosítani arra, hogy szükség esetén az ideiglenes munkaviszonyt biztosító vállalatokon keresztül részt vegyenek a megfelelő átképzési intézkedésekben.

3.5.5. Emellett a tagállamokat is ösztönözni kell arra, hogy hozzanak létre megfelelő programokat, és azokat építsék be nemzeti képzési stratégiáikba.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös vállalkozásoknak a Horizont Európa keretében történő létrehozásáról szóló (EU) 2021/2085 rendeletnek a csipekkel foglalkozó közös vállalkozás tekintetében történő módosításáról szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslat

(COM(2022) 47 final – 2022/0033 (NLE))

(2022/C 365/07)

Előadó: **Stoyan TCHOUKANOV**

Felkérés:	Tanács: 2022.3.16.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Illetékes szekció:	„Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.6.1.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülés száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	207/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A félvezetőkhöz erős geopolitikai érdekek fűződnek, mivel ezek teremtik meg az országok számára a (katonai, gazdasági és ipari) cselekvés, illetve a digitális és ökológiai átállás ösztönzésének feltételeit. A félvezetők elengedhetetlenek a stratégiai és ipari autonómiához.

1.2. Az EGSZB ezért támogatja azt a stratégiai célkitűzést, hogy meg kell erősíteni Európa félvezető-ökoszisztémáját, és egyetért azzal, hogy Európának beruházásokat kell bevonoznia a legfejlettebb csipek tervezésére és gyártására irányulóan, ugyanakkor úgy véli, hogy könnyebb lenne az ökoszisztéma megerősítése, ha – többek között pénzügyi ösztönzőkkel és az ázsiai vagy az egyesült államokbeli piac viszonylatában versenyképesnek számító karrierlehetőségekkel – arra ösztönöznék az európai kutatókat, mérnököket és képzett munkaerőt, hogy Európában maradjanak.

1.3. Tekintettel arra, hogy sürgősen cselekedni kell, nem került sor hatásvizsgálatra, és nyilvános online konzultációt sem terveztek. Az EGSZB kifejezi aggályait azzal kapcsolatban, hogy a javaslat nem tartalmaz hatásvizsgálatot. Az EGSZB megérti, hogy a helyzet sürgősségére tekintettel a normál időtartamú technikai hatásvizsgálat túl hosszú időt vett volna igénybe, azonban úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak legalább egy dinamikus szimulációt lehetővé tevő intelligens mátrixot biztosítania kellett volna, hogy segítse a társjogalkotókat és a civil társadalmat a javaslat potenciális hatásának előrejelzésében.

1.4. A hatásvizsgálat hiánya megerősíti az EGSZB aggodalmát a csipekkel foglalkozó közös vállalkozás számára elkülönített költségvetéssel kapcsolatban, ugyanis a civil társadalom nem tud saját véleményét kialakítani az Európai Bizottság által a költségvetés meghatározása során figyelembe vett szempontokról vagy a használt módszertanról. A csipekről szóló jogszabály mellékletét képező pénzügyi kimutatás nem elégséges.

1.5. Az EGSZB úgy véli, hogy mivel a szellemi tulajdon kulcsfontosságú tényező az uniós innovátorok beruházásainak és kutatási erőfeszítéseinek kompenzálásához és egyúttal az alkalmazók/felhasználók igényeinek kielégítéséhez, továbbá ez teszi lehetővé az innovatív félvezetők fejlesztésének ösztönzését, valamint a stabil és korszerű európai csipökoszisztéma létrehozását, ezért említést kell tenni róla a szellemi tulajdonról a javaslat rendelkezéseiben, nem csak az indokolásban, amelynek nincs jogilag kötelező ereje.

1.6. A javaslatban szereplő, csipekkel foglalkozó közös vállalkozás célja a kockázatok megosztása és a beruházások kiszámíthatóságának biztosítása révén az ipart érintő azon kockázatok és bizonytalanságok csökkentése, amelyek a kutatási és innovációs tevékenységekbe és az új technológiákba való beruházással kapcsolatosak. Egy egyesült államokbeli csipgyártó bejelentette, hogy a globális félvezető-ellátási láncban tapasztalható egyensúlyhiányok csökkentését célzó ambiciózus terjeszkedés részeként mintegy 88 milliárd USD összegű beruházást tervez Európában. Ez is jelzi a csipekről szóló európai jogszabályjavaslat pozitív fogadtatását a befektetők körében.

2. Bevezetés

2.1. Az elmúlt hónapok során számos ágazatban – a gépjármű-, a számítógép- és az okostelefon-iparban, az egészségügyi alkalmazások és infrastruktúra terén, az energia- és biztonságtechnikai iparban, a kommunikációs ágazatban és az ipari automatizálásban – szállítási késedelmek voltak tapasztalhatók. Ennek oka, hogy hiánycikké váltak a félvezetők, amelyek technológiai eszközeink igen kis méretű összetevői.

2.2. A félvezetőkhez erős geopolitikai érdekek fűződnek, mivel ezek teremtik meg az országok számára a (katonai, gazdasági és ipari) cselekvés, illetve a digitális és ökológiai áttérés ösztönzésének feltételeit. Oroszország Ukrajna elleni háborújának várhatóan számos közép- és hosszú távú hatása lesz a félvezetőiparra, amely elsődleges prioritást jelent az Unió digitális szuverenitása szempontjából. Ez a helyzet a mikrocsipek előállításához elengedhetetlen és pótolhatatlan három alapanyag, a neon, a palládium és a C_4F_6 gyártását is befolyásolni fogja.

2.3. Az Egyesült Államok vezető szerepet tölt be a félvezetők tervezésében, amit még inkább megerősített a 2021 januárjában az Egyesült Államok Kongresszusa által elfogadott „CHIPS” (Creating Helpful Incentives to Produce Semiconductors) törvény a félvezetőgyártást ösztönző intézkedések bevezetéséről. Ázsiában a félvezetőgyártás elsődlegesen Tajvanon összpontosul: itt állítják elő az összes félvezető 70 %-át és a technológiailag legfejlettebb csipek 90 %-át. Bár a jelenlegi félvezetőhiány részben a Covid19-világjárvány következménye, nem szabad megelégedezni a Washington és Peking közötti gazdasági verseny jelentőségéről sem. A gazdasági verseny összefüggésében Tajvan a két nagyhatalom közötti technológiai versengés frontvonalában van.

2.4. Ebben az összefüggésben a javasolt rendelet célja a legkorszerűbb európai csipőkoszisztéma közös létrehozása, beleértve a gyártást is. A rendeletjavaslat módosítja a jelenlegi javaslatokat, hogy kihasználja Európa erősségeit, kezelje a fennálló hiányosságokat, virágzó félvezető-ökoszisztémát és reziliens ellátási láncot alakítson ki, továbbá olyan intézkedéseket vezessen be, amelyekkel fel lehet készülni az ellátási lánc jövőbeli zavaraira, előre lehet azokat jelezni, és megfelelően reagálni lehet rájuk.

2.5. A közös vállalkozásoknak a Horizont Európa keretében történő létrehozásáról szóló (EU) 2021/2085 tanácsi rendelet módosításáról szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslat (a továbbiakban: javaslat) kiegészíti a csipekről szóló jogszabályra irányuló javaslatot. A csipekről szóló jogszabályjavaslat egyik célja az Európai Csipkezdemenyezés életre hívása a nagy léptékű kapacitásépítés jegyében. A kezdeményezés keretében előírt tevékenységek végrehajtása elsősorban a csipekkel foglalkozó közös vállalkozáson, azaz a jelenlegi Kulcsfontosságú Digitális Technológiák Közös Vállalkozásnak a módosítás és átnevezés nyomán létrehozott utódján keresztül fog történni.

2.6. Az uniós költségvetésből az Európai Csipkezdemenyezésre fordítható összeg felső határa 3,3 milliárd EUR, ebből 1,65 milliárd EUR-t a Horizont Európa programon, 1,65 milliárd EUR-t pedig a Digitális Európa programon keresztül bocsátanak rendelkezésre. Ebből a teljes összegből 2,875 milliárd EUR-t a csipekkel foglalkozó közös vállalkozáson keresztül fognak felhasználni.

3. Általános megjegyzések

3.1. Humán tőke

3.1.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy nem az a cél, hogy Európa önellátóvá váljon – ez egyébként sem lenne megvalósítható, hiszen az ellátási láncokat változatlanul a harmadik országokkal fennálló erős kölcsönös függőségek jellemzik. A cél a stratégiai autonómia és a technológiai szuverenitás elérésére irányuló folyamat felgyorsítása, valamint a globális verseny keretrendszerének megreformálása a közös uniós iparpolitika megerősítése révén.

3.1.2. Az EGSZB támogatja azt a stratégiai célkitűzést, hogy meg kell erősíteni Európa félvezető-ökoszisztémáját, és egyetért azzal, hogy Európának beruházásokat kell bevonoznia a legfejlettebb csipek tervezésére és gyártására irányulóan, ugyanakkor úgy véli, hogy könnyebb lenne az ökoszisztéma megerősítése, ha – többek között pénzügyi ösztönzőkkel és az ázsiai vagy az egyesült államokbeli piac viszonylatában versenyképesnek számító karrierlehetőségekkel – arra ösztönöznék az európai kutatókat, mérnököket és képzett munkaerőt, hogy Európában maradjanak.

3.1.3. A csipekről szóló jogszabálycsomag egyik célja a nagy léptékű kapacitásépítés elősegítése a határokon átnyúló kutatásokba történő beruházásokon keresztül, hogy ezáltal lehetővé tegye az élvonalbeli és következő generációs félvezető-technológiák kifejlesztését, külön figyelmet fordítva az induló és a növekvő innovatív vállalkozásokra.

3.1.4. A javaslat az Európai Unióban létrehozandó, határokon átnyúló és nyílt hozzáférésű kutatási, fejlesztési és innovációs infrastruktúrákba irányuló beruházások támogatására összpontosít. Az EGSZB megjegyzi, hogy e célok eléréséhez humán tőkére, azaz kutatókra van szükség, akikre az Unió támaszkodhat, hiszen csak ők tudják fejleszteni az EU innovációs potenciálját. Az EGSZB felveti a kérdést, hogy milyen konkrét lépések történnek annak érdekében, hogy az uniós kutatók ne vándoroljanak el az EU-ból, és aktív szerepet vállaljanak a kompetenciaközpontok Európa-szerte létrehozni kívánt hálózatában?

3.1.5. A kutatók és a fiatal mérnökök általában vonzóbbnak találják az EU-n kívüli országokban kínált javadalmazást és szakmai előmeneteli lehetőségeket. Ezzel összefüggésben az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy bocsásson rendelkezésre idevágó statisztikákat, amelyek lehetővé teszik a más kutatási és kompetenciaközpontokba történő agyelszívás tendenciáinak értékelését. Egy, a külföldi szakemberek esetén alkalmazott elismerési folyamat felgyorsítását célzó programmal további humán erőforrásokat lehetne a projekthez vonzani. Végeredményben a javaslat célkitűzései nem fognak megvalósulni, ha nem lesznek olyan kutatók, mérnökök és képzett munkaerő, amely hajlandó az EU-ban munkát vállalni és itt maradni.

3.2. Hatásvizsgálat

3.2.1. Tekintettel arra, hogy sürgősen cselekedni kell, nem került sor hatásvizsgálatra, és nyilvános online konzultációt sem terveztek.

3.2.2. A helyzet sürgőssége tagadhatatlan. 2020 vége óta a gyártók alkatrészhiánnyal küzdenek, és különösen a félvezetők váltak hiánycikké. Ez a hiányállapot több összeadódó tényező következménye:

- a Covid19-járvány okozta egészségügyi válsághoz kapcsolódó lezárások, amelyek a gyártás átmeneti leállításához és a szállítások késéséhez vezettek,
- éghajlati viszonyok: a Tajvant sújtó súlyos szárazságok, amelyek számottevő hatást gyakoroltak a nagy vízigényű félvezetőgyártásra,
- az elektronikus berendezések (számítógépek stb.) iránti megnövekedett kereslet,
- az elektromos járművek elterjedése,
- a félvezetőt tartalmazó grafikai processzort igénylő kriptovaluta-bányászat iránti növekvő érdeklődés,
- az 5G bevezetése, amelyhez félvezetőkre van szükség a perifériákban,
- az ipar 4.0 projektek részeként végzett gyártásautomatizálás, amely félvezetők felhasználásával történik.

3.2.3. Az EGSZB úgy véli, hogy a helyzet sürgősségén kívül az is probléma, hogy a félvezetők 70 %-át a TSMC és a Samsung Electronics gyártja. Az erőteljes kereslet miatt a gyártók kénytelenek bizonyos ügyfeleket előre sorolni, egy új gyártóüzem építése pedig 2–3 évet vesz igénybe ⁽¹⁾.

3.2.4. Az EGSZB aggályosnak tartja, hogy a javaslat nem tartalmaz hatásvizsgálatot. 2021 áprilisában az Európai Bizottság elindította a minőségi jogalkotási programot, amelynek úgy összegezték célját, hogy „közös erővel a jobb jogszabályokért” ⁽²⁾. A program bevezette az „egy be, egy ki” elvet, amely 2022-től kezdődően az uniós politika egyik meghatározó tengelyéül fog szolgálni.

3.2.5. Az EGSZB megérti, hogy a helyzet sürgősségére tekintettel a normál időtartamú technikai hatásvizsgálat túl hosszú időt vett volna igénybe, és nem lett volna gyakorlati haszna, azonban úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak legalább egy dinamikus szimulációt lehetővé tevő intelligens mátrixot biztosítania kellett volna, hogy segítse a társjogalkotókat és a civil társadalmat a javaslat potenciális hatásának előrejelzésében.

3.2.6. A hatásvizsgálat hiánya megnehezíti az EGSZB számára, hogy saját véleményét formálja az Európai Bizottság által a csipekkel foglalkozó közös vállalkozás költségvetésének meghatározása során figyelembe vett szempontokról és az alkalmazott módszertanról. A csipekről szóló jogszabály mellékletét képező pénzügyi kimutatás sem elégséges. A civil társadalomnak pontosan és konkrétan tudnia kell, hogy honnan származik a finanszírozás, és mire fordítják azt.

⁽¹⁾ Journal du Net. 2021. 11. 02.

⁽²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – *A jogalkotás minőségének javítása: közös erővel a jobb jogszabályokért*, COM/2021/219 final.

3.3. Szellemi tulajdon

3.3.1. A szellemi tulajdon (intellectual property, IP) veszélyesen többértelmű fogalom. Legáltalánosabb jelentésében bármilyen tudásra vonatkozhat, amely valakinek a tulajdonát képezi. Erre egy példa a szabadalom. A szabadalom elismeri a tudás tulajdonosát, és meghatározza a tudás védelmét biztosító feltételeket.

3.3.2. A félvezetőiparban azonban a szellemi tulajdon bevett értelmezése olyan előre tokozott tervezési vagy verifikációs egység, amely licenciába adható. A „félvezető IP” és a „tervezési IP” általában ugyanarra utal, és gyakran csak IP-ként, IP-blokként vagy IP-magként hivatkoznak rá. Ez a terv egy olyan eleme, például egy processzor, amelyet előzetesen verifikáltak, és amelyet valaki más beépíthet a saját tervébe.

3.3.3. A gyakorlatban a licenciamegállapodásokhoz szükséges jogi és vezetői erőfeszítések gyakran meghaladják az IP-tervek licenciába adásából származó előnyöket. A félvezetőgyártó vállalatok ezért gyakran szabadalom formájában hasznosítják a szellemi tulajdonukat. A kiterjedt szabadalmi portfólió egyaránt használható a verseny korlátozására és keresztlicenciákon keresztül a saját versenyhelyzet javítására.

3.3.4. A javaslat indokolása utal a felhasználói közösségek együttműködésére a „szellemi tulajdon birtokosaival”, azaz említést tesz a szellemi tulajdon felhasználóiról, de nem szól a szellemi tulajdonjogok jogosultjairól. Ezt követően azt állítja, hogy „a kompetenciaközpontok megkönnyítik majd a tervezési infrastruktúrához és a kísérleti gyártósorokhoz való nyílt, átlátható és megkülönböztetésmentes hozzáférést és azok hatékony használatát”.

3.3.5. Az EGSZB felveti ezért a kérdést, hogy a „megkülönböztetésmentes hozzáférés” a szabványmegfelelőségi szempontból elengedhetetlen szabadalmak FRAND feltételek melletti engedélyezésére vonatkozik-e. Amennyiben igen, a javaslatnak olyan kiegyensúlyozott és gyakorlatias megközelítést kellene garantálnia a FRAND feltételek melletti engedélyezéssel kapcsolatban, amely fokozott átláthatóságra összpontosít, és megtalálja a középutat az uniós innovátorok megfelelő kompenzálása és az alkalmazók/felhasználók igényeinek kielégítése között, miközben lehetővé teszi az innováció ösztönzését.

3.3.6. Végül, de nem utolsósorban az EGSZB úgy véli, hogy mivel a szellemi tulajdon kulcsfontosságú tényező a javaslat céljainak eléréséhez, külön meg kellene említeni a javaslat rendelkezéseiben, nem csak az indokolásban, amelynek nincs jogilag kötelező ereje.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a fluortartalmú üvegházhatású gázokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról és az 517/2014/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2022) 150 final – 2022/0099 (COD))

(2022/C 365/08)

Előadó: **Kęstutis KUPŠYS**

Felkérés:	Európai Parlament: 2022.5.5. Tanács: 2022.5.10.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.31.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülészak száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	140/1/6

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló 517/2014/EU rendelet⁽¹⁾ felülvizsgálata, amelyről az Európai Bizottság 2022. április 5-én fogadott el javaslatot⁽²⁾, a helyes irányba tett lépés. Az EGSZB úgy véli, hogy fokozott ambícióra van szükség annak biztosítása érdekében, hogy az európai vállalkozásokat és háztartásokat ne terhelje évtizedekig az éghajlatra káros berendezésállomány, és hogy a kategóriában legjobb zöld technológiai megoldások bevezetésével az EU fenntarthassa globális éghajlat-politikai vezető szerepét.

1.2. Számos fluorozott szénhidrogén (HFC) rendelkezik jelentős globális felmelegedési potenciállal (GWP). Így az Európai Bizottság mostani javaslatának javítása további lehetőséget kínál a közvetlen éghajlati hatások azáltal történő jelentős csökkentésére, hogy a felhasználók a magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező fluorozott szénhidrogének alkalmazása helyett közvetlenül az alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező, fluortartalmú üvegházhatású gázoktól (F-gázoktól) mentes alternatívákra térnek át.

1.3. A hőszivattyúk, a beltéri légkondicionálók, a hűtőgépek és a hűtőalkalmazások esetében egyaránt rendelkezésre állnak alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező, természetes hűtőközeggel működő alternatívák. Az EGSZB támogatja e készülékek esetében minden olyan hűtőközeg 2030 utáni betöltését, amelynek GWP-értéke 5-nél magasabb. Az EGSZB véleménye szerint a teljes ágazatra kiterjedő tilalom egyértelmű üzenetet közvetít a piac felé, igazgatási szempontból könnyen végrehajtható, emellett csekély kockázatot hordoz.

1.4. Az EGSZB határozottan ajánlja a REPowerEU⁽³⁾ törekvéseinek az F-gázok kivezetésével való ötvözését, amelynek során – különösen a hőszivattyúk esetében – a lehető legalacsonyabb globális felmelegedési potenciállal rendelkező hűtőközegek alkalmazását kell célul kitűzni. Az EGSZB úgy véli, hogy az ágazatban tapasztalható piaci szűk keresztmetszetektől való félelem megalapozatlan az ágazat megnövekedett termelési kapacitása miatt, amely főként természetes hűtőközegeken fog alapulni. Az EU-nak egyértelmű lehetősége van arra, hogy ezzel példát mutasson a globális környezetvédelmi normák meghatározásában.

1.5. A várakozások szerint egy kvótarendszer visszaszorította volna a magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező gázok használatát, ez azonban nem segítette elő megfelelő mértékben a piac megváltoztatását. Nyilvánvaló, hogy a gázok illegális kereskedelme növekedett a folyamatos piaci kereslet kielégítése érdekében. Az EGSZB egy olyan mechanizmus létrehozására szólít fel, amely növelné a kvótaeladásokból származó bevételeket. Ez a bevétel a tagállami szintű vámenőrzések fokozására, az alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező alternatívák bevezetésének elősegítésére és az érintett berendezések üzembe helyezőinek megfelelő képzésére fordítható.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 517/2014/EU rendelete (2014. április 16.) a fluortartalmú üvegházhatású gázokról és a 842/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 150., 2014.5.20., 195. o.).

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52022PC0150>.

⁽³⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52022DC0108>.

1.6. A fluorozott szénhidrogének alternatíváival kapcsolatos képzési igények kielégítése kulcsfontosságú. A szakképzett technikusok, valamint a képesítési, tanúsítási és regisztrációs rendszerek elengedhetetlenek az alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező természetes hűtőközegek alkalmazásának előmozdításához.

2. Általános megjegyzések

Bevezetés

2.1. A fluortartalmú gázok fontos üvegházhatású gázok (ÜHG). Szabályozás hiányában a HFC-kibocsátás a globális átlaghőmérséklet 0,35–0,5 °C-os növekedését eredményezheti 2100-ra. E kibocsátások elkerülése jelentős mértékben befolyásolná a globális felmelegedés korlátozását. Rövid távon (2050-ig) a HFC-kibocsátás csökkentése hihetetlenül hatékony eszköz lenne a klímaválság elleni küzdelemben ⁽⁴⁾.

2.2. Számos HFC rendelkezik magas globális felmelegedési potenciállal (GWP). A legerősebb ismert HFC a trifluor-metán (HFC-23), amelynek GWP-értéke 14 600, vagyis egyetlen kilogrammja csaknem 15 tonna szén-dioxiddal azonos mértékben melegíti a bolygót. A HFC-23 légköri koncentrációja riasztó ütemben növekszik: a 2008. évi 21 ppt értékhez képest jelenleg minden eddiginél nagyobb, 35 ppt értékű koncentráció mérhető ⁽⁵⁾.

2.3. A leginkább károsító F-gáznak egy másik hasonló gáz, a kapcsolóberendezésekben szigetelőgázként széles körben használt kén-hexafluorid (SF₆) tekinthető, amelynek GWP-értéke 25 200. Egy tipikus, az EU-ban a háztartásoknak 2022-ben értékesített fűtő- és hűtőberendezés több mint 700 GWP-értékű F-gázokat tartalmazhat, ami azt jelenti, hogy a berendezésben lévő körülbelül 0,5 kg hűtőközeg szénlábnyma mintegy 0,35 tonna.

2.4. Összességében az F-gázok az EU ÜHG-kibocsátásának mintegy 2,5 %-át teszik ki.

2.5. Az ózonkárosító anyagok az ózonréteg lebontásával az éghajlat felmelegedését okozzák. Közülük néhányat olyan HFC-kkel helyettesítettek, amelyek az ózonréteg károsításához ugyan nem, az éghajlat felmelegedéséhez azonban továbbra is hozzájárulnak. Az EGSZB erre vonatkozóan véleményt ⁽⁶⁾ fogadott el az ODS-rendeletéről ⁽⁷⁾.

2.6. A fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló rendelet célja az F-gázok kibocsátásának csökkentése többek között a HFC-k EU-ban való használatának fokozatos csökkentése révén. A HFC-k fokozatos csökkentése globális szinten is folyamatban van a Montreali Jegyzőkönyv szerint. Az ózonkárosító anyagokról és a fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló két rendeletnek együttesen biztosítania kell, hogy az Unió teljesítse a jegyzőkönyv szerinti kötelezettségeit.

2.7. A fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló hatályos rendelet célja, hogy 2030-ig a 2014-es szinthez képest kétharmaddal csökkentse az EU F-gáz-kibocsátását. Az új javaslat – az európai klímarendelettel összhangban – hozzájárul a kibocsátások 2030-ig legalább 55 %-kal történő csökkentéséhez és ahhoz, hogy Európa 2050-re klímasemlegessé váljon, különösen a következő, az Európai Bizottság által is kiemelt szakpolitikai kezdeményezések révén:

- az ambíciószint növelése,
- a jogérvényesítés és a végrehajtás javítása,
- átfogóbb nyomon követés,
- a Montreali Jegyzőkönyvnek való megfelelés biztosítása.

⁽⁴⁾ <https://acp.copernicus.org/articles/13/6083/2013/acp-13-6083-2013.pdf>.

⁽⁵⁾ A ppt jelentése itt „az egész billiomod része”. Az Advanced Global Atmospheric Gases Experiment adatai.

⁽⁶⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletről az ózonréteget lebontó anyagokról és az 1005/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2022) 151 final – 2022/0100 (COD)) (lásd e Hivatalos Lap 50. oldalát).

⁽⁷⁾ 1005/2009/EK rendelet az ózonréteget lebontó anyagokról (HL L 286., 2009.10.31., 1. o.).

F-gázok a zöld megállapodás összefüggésében

2.8. Az F-gázokról szóló rendeletjavaslat ambiciózus HFC-csökkentést irányoz elő, és számos új tilalmat tartalmaz a piaci termékekre és berendezésekre vonatkozóan. Ez azt jelenti, hogy a magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező F-gázokat tartalmazó berendezések és termékek fokozatosan eltűnnek a piacról. Az EGSZB azonban rendkívül fontosnak tartja a legkisebb globális felmelegedési potenciállal rendelkező, F-gázmentes megoldásra való közvetlen, a közbenső megoldásokat mellőző átállás előmozdítását. Az uniós piacok bizonyítják, hogy ez megvalósítható, és az EU-nak jó példával kell elől járnia.

2.9. Létfontosságú az elvárások szigorításával biztosítani azt, hogy az európai vállalkozásokat és háztartásokat ne terhelje évtizedekig az éghajlatra káros berendezésállomány. Fontos továbbá, hogy az EU fenntartsa globális éghajlat-politikai vezető szerepét azáltal, hogy előmozdítja a kategóriában legjobb zöld technológiai megoldások bevezetését minden olyan területen, ahol F-gázokat használnak.

2.10. A HFC-k fokozatos kivezetése az éghajlat-politikai célkitűzések eléréséhez való hozzájárulás rendkívül költséghatékony módja. A 2022. márciusi értékelő zárójelentés⁽⁸⁾ szerint a kibocsátáscsökkentési költségek szén-dioxid-egyenértékben kifejezve tonnánként átlagosan mintegy 6 EUR-t tettek ki.

2.11. A hőszivattyúk, a beltéri légkondicionálók, a hűtőgépek és a hűtőalkalmazások olyan készülékek és rendszerek, amelyek esetében egyaránt rendelkezésre állnak kis globális felmelegedési potenciállal rendelkező hűtőközeggel működő alternatívák és természetes hűtőközegek. Az EGSZB támogatja az F-gázt tartalmazó hűtőközegek betiltását e készülékek esetében a GWP-érték 5-re való korlátozásával 2030 után. Az EGSZB véleménye szerint a teljes ágazatra kiterjedő tilalmak egyértelmű üzenetet közvetítenek a piac felé, igazgatási szempontból könnyen végrehajthatók, emellett csekély kifizetési kockázatot hordoznak. Eseti mentességek adhatók, ha a 16. cikk (4) bekezdésének rendelkezései alapján a HFC-k technikailag szükségesnek tekinthetők.

2.12. Bizonyos felhasználások esetében már piaci forgalomban vannak HFC-pótlók, köztük a propán (GWP = 0,02) és az ammónia (GWP = 0). Az EGSZB sürgeti a kutatásra fordított kiadások növelését e nulla globális felmelegedési potenciállal rendelkező megoldások kihasználása érdekében.

2.13. Az EU számára az egyetlen fenntartható politika a „zöld hűtés” megközelítése lenne, amely ötvözi a természetes, rendkívül kis globális felmelegedési potenciállal rendelkező (GWP < 5) hűtőközegek alkalmazását és az energiahatékony készülékek használatát. Mindenfajta F-gáz-keverék kihívást jelent a működés során akkor is, ha alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkezik, különösen az újrahasonosítás és a regenerálás terén, emellett sokkal bonyolultabbá teszi a karbantartást és szervizelést. E keverékek alkalmazását ezért kerülni kell.

2.14. A meglévő fűtési és hűtési rendszereket a jelenlegi HFC-k felhasználásával kell szervizelni és karbantartani. Az EU REPowerEU cselekvési terve, amely 2030-ra 30 millió hőszivattyú bevezetését tűzte ki célul Európában, jogos féltelmeket keltett az érdekelt felek körében⁽⁹⁾. Az ágazat képviselői szerint az F-gázokról szóló rendelet javasolt új rendelkezései lelassíthatják a hőszivattyúk olyanra szükséges európai alkalmazását.

2.15. Az EGSZB véleménye szerint a HFC-k új hőszivattyú-berendezésekben való alkalmazásának mielőbbi betiltásával biztosítható, hogy a hőszivattyúk üzembe helyezését ne veszélyeztesse a meglévő berendezések szervizeléséhez szükséges HFC-ellátás hiánya. Ez segít elkerülni jelentős mennyiségű HFC-készletek lefoglalását. A HFC-készletek kezelési és megsemmisítési intézkedéseket igényelnek; megfelelő kezelés hiányában a hasznos élettartamuk végét elért berendezésekből kiszivárgó HFC különösen káros hatással lesz az éghajlatra.

2.16. A magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező HFC-k piaci készlete kritikusan veszélyes: a magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező hűtőközegeket széles körben használják a meglévő berendezések karbantartására a folyamatos kibocsátások rendszeres pótlása céljából (a szivárgás mértéke elérheti az évi 15–20 %-ot), ami a technológiai fejlődésnek köszönhetően elkerülhető lenne.

2.17. Az EGSZB ezért határozottan sürgeti a REPowerEU törekvéseinek az F-gázok kivezetésével való ötvözését, amelynek során a lehető legalacsonyabb globális felmelegedési potenciállal rendelkező hűtőközegek alkalmazását kell célul kitűzni. A hőszivattyúk számával (hét év alatt 30 millió hőszivattyú fokozatos üzembe helyezésével) kapcsolatos össz-

⁽⁸⁾ Lásd: https://ec.europa.eu/clima/system/files/2022-04/f-gas_evaluation_report_en.pdf.

⁽⁹⁾ <https://www.coolingpost.com/world-news/f-gas-quota-cuts-will-hit-heat-pump-ambitions/>.

szevetésképpen a Nemzetközi Energia Ügynökség (IEA) értékeléséből származó globális számadatokra lehet támaszkodni, amelyek szerint 2020-ban közel 180 millió hőszivattyút használtak fűtésre, míg a globális állomány az elmúlt öt év során évente közel 10 %-kal nőtt. Az IEA a 2050-ig tartó időszakra vonatkozó, nulla nettó kibocsátási forgatókönyve szerint a telepített hőszivattyúk száma 2030-ra elérheti a 600 milliót. Az EU ebben való részesedése teljes összhangban áll a háztartások globális arányával.

2.18. Az EGSZB úgy véli, hogy az ágazatban tapasztalható piaci szűk keresztmetszetektől való félelem megalapozatlan, mivel a hőszivattyúk európai elterjedésének javasolt üteme nagyrészt összhangban van az ágazat termelési kapacitásának bővülésével, amely a rendkívül kis globális felmelegedési potenciállal rendelkező (különösen a természetes) hűtőközegekre fog épülni. Az EU-nak egyértelmű lehetősége van arra, hogy ezzel példát mutasson a globális környezetvédelmi normák meghatározásában.

2.19. Az EGSZB az előzőekben ismertetett tényezők figyelembevételével következőket ajánlja az F-gázokról szóló rendelet felülvizsgálatára irányuló javaslat megerősítésére:

- a HFC-használat fokozatos csökkentésének további megerősítése a Párizsi Megállapodás 1,5 °C-os forgatókönyvével való összhang érdekében,
- a HFC-404A (GWP = 4728) és más magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező HFC-k használatának betiltása,
- a GWP = 150 ágazati határértékek lehető legalacsonyabbra csökkentése bármely adott technológiára vonatkozóan,
- az F-gázoktól mentes alternatívákat ösztönző rendszerek és közbeszerzések előmozdítása,
- a tagállamok arra irányuló erőfeszítéseinek támogatása, hogy az igen alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező (és lehetőség szerint F-gáz-mentes) zöldebb megoldásokat ösztönözzék.

Környezetvédelmi megfontolások

2.20. A rendkívül alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező természetes hűtőközegekre vagy az alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező HFC-kre való átállás során mellőzni kell a hidrofluor-olefinekre és hasonló anyagokra való áttérést azok bomlástermékei, például a káros hatású trifluor-ecetsav (TFA) miatt. A TFA, valamint az egyéb poli- és perfluorozott alkilátok (PFAS) „örök vegyi anyag” néven is ismertek, mert nem távolíthatók el a környezetből⁽¹⁰⁾. Az elővigyázatosság elve alapján egyértelmű kapcsolatot kell teremteni az Európai Bizottság szennyezőanyag-mentességi cselekvési tervében⁽¹¹⁾ javasolt intézkedésekkel.

2.21. A HFC-k használatának fokozatos csökkentésével egyidejűleg megfelelő figyelmet kell fordítani az azokat helyettesítő anyagokra. Az EGSZB szorgalmazza az olyan új F-gáz-helyettesítők elutasítását, amelyek a magas globális felmelegedési potenciál problémáját csupán környezetvédelmi problémákkal váltják fel. Az EGSZB ehelyett felelősségvállalást kér azért, hogy az átállás a valóban klíma- és környezetbarát, F-gázoktól mentes természetes alternatívák irányába terelődjön. Az európai REACH-folyamat említése nem elegendő, mivel annak végrehajtása elmarad a tervezett ütemtől, és nem alkalmas a veszélyes F-gáz-helyettesítők időben történő betiltására.

Illegális kereskedelem

2.22. A HFC-k illegális kereskedelme fontos kérdés az EU-ban. Bár nehezen számszerűsíthető, nyilvánvaló, hogy a HFC-k illegális kereskedelme jelentős léptékű. Különböző elemzések szerint az EU legális piacához képest az illegális behozatal aránya az egyharmadot is eléri⁽¹²⁾.

2.23. A várakozások szerint egy kvótarendszer visszaszorította volna a magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező gázok használatát, ez azonban nem segítette elő megfelelő mértékben a piac megváltoztatását. Nyilvánvaló, hogy a gázok illegális kereskedelme növekedett a folyamatos piaci kereslet kielégítése érdekében. Ezek a dinamikák alááshatják az EGSZB érvelését a magas globális felmelegedési potenciállal rendelkező gázok teljes betiltása mellett.

⁽¹⁰⁾ Lásd: <https://www.umweltbundesamt.de/publikationen/persistent-degradation-products-of-halogenated>.

⁽¹¹⁾ COM(2021) 400 final, Bolygónk egészségessé tétele mindenki számára – Uniói cselekvési terv: „Út a szennyezőanyag-mentes levegő, víz és talaj felé”.

⁽¹²⁾ Lásd az EIA 2022. évi, „Europe's most chilling crime – the illegal trade in HFC refrigerant gases” (Európa legdermesztőbb bűnténye – a HFC-tartalmú hűtőközegek illegális kereskedelme) című jelentését. Elérhető a következő címen: <https://eia-international.org/report/europes-most-chilling-crime/>. Az F-gáziparra vonatkozó becslés elérhető a következő címen: https://www.fluorocarbons.org/wp-content/uploads/2020/09/EFCTC_Press-Release_EN-2.pdf.

2.24. Sajnálatos módon a javaslatban nem kapott kellő figyelmet az illegális HFC-kereskedelem. Az EGSZB szorgalmazza a teljes ellátási lánc átláthatóságát és a HFC-k teljes nyomon követhetőségét. Javaslatok fogalmazódtak meg QR-kódon alapuló jelölést alkalmazó megoldásokra, amelyekkel az EGSZB szerint a kérdés költséghatékonyan kezelhető.

2.25. Az EGSZB úgy véli, hogy a HFC-kínálat ellenőrzését az e-kereskedelem területén is tovább kell fejleszteni. Az EGSZB az F-gázok online piacon történő értékesítésének tilalmát, vagy az F-gázokat online nagy tételben értékesítő vállalkozásokra vonatkozó kötelező tanúsítványok bevezetését kéri.

2.26. Fenn kell tartani a HFC-behozatal és -kivitel szigorú ellenőrzését, beleértve e gázoknak olyan célokra való felhasználását is, amelyek kivételt képeznek a fokozatos csökkentés alól (például az alapanyagok előállítását, a megsemmisítést, az újrakivitel és az egyéb mentességet élvező felhasználást). Annak érdekében, hogy a mentesített esetek ne könnyítsék meg az illegális kereskedelmet, a vállalkozásoknak érvényes regisztrációval kell rendelkezniük az F-gázok portálján. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy a 20. cikk (4) bekezdésében felsorolt kivételek joghézagot teremtenek az engedélyezési rendszerben, amelyet az illegális kereskedők bizonyára megkísérelnének kihasználni.

2.27. A nemzeti vámhatóságok hatékonyabb fellépése érdekében az EGSZB kötelező iránymutatást szorgalmaz az EU-ba illegálisan behozott, elkobzott termékek, konténerek és felszerelések ártalmatlanítására, továbbá amennyiben a megsemmisítés a tagállamok választása szerint történik, a megsemmisítés tagállamoknak juttatott forrásaira vonatkozóan.

2.28. Az F-gázok illegális kereskedelme és elhelyezése elleni küzdelmet össze kell hangolni a környezet büntetőjog általi védelméről szóló irányelv javaslataival⁽¹³⁾, amelynek célja a környezet hatékonyabb védelme a tagállamok büntetőjogi intézkedések meghozatalára való kötelezése és a határokon átnyúló együttműködés előmozdítása révén⁽¹⁴⁾.

Kvóták és forráselosztás

2.29. Új belépők ezrei kaptak az EU piacára történő behozatalra szóló HFC-kvótákat. Sokan közülük nem férnek hozzá az uniós infrastruktúrához, amelynek révén az importált HFC-k visszanyerése, újrafeldolgozása és regenerálása tekintetében megfelelnének a rendelet követelményeinek.

2.30. Bár az EGSZB üdvözli a kvótakiosztás regisztrációjának és átvételének új feltételeit, úgy véli, hogy a kiosztási díj növelhető, hogy jobban tükrözze a valós szén-dioxid-árakat.

2.31. Nyilvánvaló, hogy az egy tonna szén-dioxid-egyenértékre jutó 3 EUR összegű kvótadíj túlzottan alacsony ahhoz, hogy megfelelő bevételt generáljon, és visszatartó hatása legyen a HFC-k használatára a természetes hűtőközegek gyorsabb bevezetése érdekében.

2.32. Az EGSZB kéri továbbá a kvótaértékesítésből származó pénzügyi források felhasználásának felülvizsgálatát.

2.33. Az EGSZB meggyőződése szerint ezeket a bevételeket az alábbi célokra való közvetlen felhasználás céljára kell elkülöníteni:

- az alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező alternatívák, különösen a természetes hűtőközegek kutatásának ösztönzése,
- a tagállami hatóságok támogatása a piacfelügyeletben,
- készségfejlesztés és figyelemfelhívás, beleértve a végső fogyasztóknak szóló figyelemfelhívó kampányokat is,
- a meglévő és jövőbeli munkaerő sürgősségi és időközi képzésének támogatása.

Képzés

2.34. A fluorozott szénhidrogének alternatíváival kapcsolatos képzési igények kielégítése kulcsfontosságú. A szakképzett technikusok, valamint a képesítési, tanúsítási és regisztrációs rendszerek elengedhetetlenek az alacsony globális felmelegedési potenciállal rendelkező természetes hűtőközegek előmozdításához. Nemcsak az F-gázok, hanem az F-gázok alternatívái esetében is szükséges a tanúsítás. Az EGSZB szorgalmazza a természetes hűtőközegek összetevőjének kötelező szerepeltetését a tanúsítási programokban.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/info/files/proposal-directive-european-parliament-and-council-protection-environment-through-criminal-law-and-replacing-directive-2008-99-ec_en.

⁽¹⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és a tanácsi irányelvre a környezet büntetőjog általi védelméről, valamint a 2008/99/EK irányelv felváltásáról (COM(2021) 851 final – 2021/0422 (COD)) (HL C 290., 2022.7.29., 143. o.).

2.35. A képzés és a tanúsítás egyaránt szubszidiaritási kérdés, amelynek illeszkednie kell a meglévő nemzeti rendszerekhez. A javaslat szerint a tagállamok egy évet kapnak arra, hogy programjaikat alternatívákkal kiegészítve aktualizálják, ami néhány piaci szereplő szerint meglehetősen rövid határidő. Az időzítés fontos, ugyanakkor a világos célok megfogalmazása is az. Az EGSZB azt ajánlja, hogy a nemzeti tervekben foglalt kötelezettségeket egyértelmű fő teljesítménymutatók – például az üzembe helyezők 50 %-ának képzése 2025-ig – alapján határozzák meg.

Globális dimenzió

2.36. A Montreali Jegyzőkönyvvel való összehangolás során figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a kigali módosítás a nulla nettó kibocsátásra vonatkozó globális célok elérése érdekében a közeljövőben megerősítésre szorul.

2.37. Ennek kapcsán az EU a Montreali Jegyzőkönyvvel összefüggésben globális szinten is jelentős lendületet ad. A fluortartalmú üvegházhatású gázokról szóló új európai rendeletre irányuló javaslatot valamennyi globális szereplő szoros figyelemmel kíséri. A kigali módosítás elfogadása megfelelő kiinduló lépés volt a helyes irányba, azonban korábbi és ambiciózusabb intézkedésekre van szükség a HFC-használat fokozatos csökkentéséhez. Az EU az úgynevezett „Brüsszel-hatás” révén hatékonyabban is kiaknázhathatná globális hatását.

2.38. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a Montreali Jegyzőkönyv keretében azonnali megbeszéléseket kell kezdeményezni a kigali módosítás által kijelölt pálya mentén történő előrehaladás felgyorsítása érdekében, és ebben vezető szerepet kell betölteniük az F-gáz-rendelet felülvizsgálatára irányuló ambiciózus, a Párizsi Megállapodás 1,5 °C-os forgatókönyvével összhangban lévő uniós szintű javaslatoknak.

Átláthatóság és inkluzivitás

2.39. Annak ellenére, hogy az F-gázokról szóló viták számos kulcsfontosságú értéklánc számára döntő fontosságúak, a szakpolitikai vita továbbra is kizárólag szakértői körökben folyik. Törekedni kell arra, hogy a vita valamennyi érdekelt félre kiterjedjen, és a civil társadalom széles körű képviselete is biztosított legyen. Az F-gázokról szóló új rendeletnek konzultációs fórumot kell előírnia, amelyet legalább évente kétszer meg kell szervezni, és uniós szinten, valamint minden tagállamban meg kell tartani.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az ózonréteget lebontó anyagokról és az 1005/2009/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2022) 151 final – 2022/0100 (COD))

(2022/C 365/09)

Előadó: **Jacob PLAT**

Felkérés:	Európai Parlament: 2022.5.2. az Európai Unió Tanácsa, 2022.5.10.
Jogalap	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.31.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülés száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	123/0/2

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az 1005/2009/EK rendelet felülvizsgálatára irányuló javaslatot ⁽¹⁾. A rendeletnek köszönhetően az ózonkárosító anyagok (ODS-ek) használata jelentős mértékben csökkent, de lehetőség van további csökkentésre. Azt a néhány ózonkárosító anyagot, amelyek használata még mindig engedélyezett, más vegyi anyagok gyártásában, különleges esetekben – pl. repülőgépek fedélzetén – tűzvédelmi anyagokként, valamint laboratóriumokban elemzési célra használják. Még mindig problémát jelentenek azonban a szigetelőhabokban habosító anyagként használt ózonkárosító anyagok: bár ezek használata ma már elavultnak számít, sok épület szigetelésében még most is megtalálhatók. Az elkövetkező évtizedekben ezen szigetelések élettartama lejár, és az eltávolításuk során ózonkárosító anyagok juthatnak a légkörbe. Ezért jó kezdeményezésnek tekinthető a rendelet hozzáigazítása az európai zöld megállapodáshoz ⁽²⁾, valamint a rendelet szerkezetének javítása.

1.2. Az EGSZB helyesli e rendelet összhangját a fluortartalmú gázokról szóló rendelettel (517/2014/EU rendelet) ⁽³⁾. Fontos, hogy e rendeletek legfőbb szabályai összhangban legyenek egymással (pl. a vámellenőrzések, a szivárgásra vonatkozó szabályok és a fogalom meghatározások tekintetében).

1.3. Az EGSZB a rendelkezésre álló különféle jelentések és az elvégzett értékelések alapján úgy látja, hogy a jelenlegi rendelet (az 1005/2009/EK rendelet) teljesíti az előre meghatározott céljait. Az EGSZB azonban úgy véli, hogy a zöld megállapodás célkitűzéseinek elérése érdekében növelni kell az ambíciószintet, és ezzel egyidejűleg maximális védelmet kell nyújtani a polgároknak a mérgező, rákot okozó anyagokkal szemben. Egyetért ezért a javaslat azon intézkedéseivel, amelyek az ózonkárosító anyagok kibocsátásának további csökkentését célozzák.

1.4. A jó eredmények eléréséhez kulcsfontosságú a megfelelő nyomon követés és nyilvántartásba vétel. Az EGSZB egy olyan nyomonkövetési rendszert támogat, amely a lehető legátláthatóbb, és szükség esetén ki is lehet terjeszteni, például olyan új ózonkárosító anyagokra, amelyekre a jelenlegi rendelet nem terjed ki. A cél az, hogy egységes, az összes tagállamban alkalmazandó rendszer jöjjön létre. Az is fontos azonban, hogy ezt a rendszert harmadik országok is könnyen alkalmazni tudják nyilvántartási és nyomonkövetési rendszerként, tekintettel arra, hogy az EU jelenleg úttörő szerepet tölt be ezen a téren.

⁽¹⁾ HL L 286., 2009.10.31., 1. o.

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

⁽³⁾ HL L 150., 2014.5.20., 195. o.

1.5. Az EGSZB kéri továbbá, hogy a tilalmak alóli mentességek számát korlátozzák a minimumra, és a tiltott anyagok jegyzékébe való felvételnél csak kivételes és szükséges esetben lehessen eltérést alkalmazni. A mentességet élvező felhasználásokat szigorúan ellenőrizni kell, hogy a visszaélés – és ezáltal a helyzet romlása – elkerülhető legyen.

1.6. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra a veszélyes és megoldatlan problémára, hogy a régi berendezésekben és a szigetelőhabokban nagy mennyiségű ózonkárosító anyag halmozódik fel, miközben egyetlen nemzetközi egyezmény sem szabályozza az ózonkárosítóanyag-források kezelését vagy megsemmisítését. Az EGSZB sürgős fellépést sürget annak érdekében, hogy hatékony jogszabályokat vezessenek be a tagállamokban az ózonkárosító anyagok szivárgásának megelőzése érdekében, hogy elkerülhető legyen a légköri környezet és a lakosság életkörülményeinek veszélyeztetése.

1.7. Ideális esetben az ózonkárosító anyagok kezelése a hulladékgazdálkodási rendszer (ellenőrzés, gyűjtés, hasznosítás és kezelés) keretébe kell, hogy tartozzon, a már létező konkrét hulladékáramokat pedig átfogó szakpolitikákkal, jogszabályokkal és rendeletekkel kell szabályozni. A habokban található ózonkárosító anyagok és az ózonkárosító anyagok tárolására létrehozott bankok nagy kihívást jelentenek, különösen a fejlődő országok számára. Az EU-nak ezért kivitelezhető megoldásokkal és megfelelő jogi kerettel kell példát mutatnia.

1.8. Tekintettel arra, hogy továbbra is nagy mennyiségben állítanak elő és használnak ózonkárosító anyagokat alapanyagként, és tekintettel az ezzel járó kibocsátások szintjére – amely lehet, hogy alá van becsülve –, az EGSZB aggasztónak tartja, hogy az alapanyagként használt ózonkárosító anyagok mennyiségi korlátozását teljes egészében elvetették. Az új rendeletben az alapanyagokra vonatkozó mentességek körének szűkítése számos környezetvédelmi előnnyel jár. A környezetbarát alternatívákra kellene koncentrálni.

1.9. Az ózonkárosító anyagok előállítása során melléktermékként keletkező hidro-fluor-szénhidrogének (HFC) kibocsátásának megelőzését célzó intézkedéseket további jelentési követelmények révén meg kell erősíteni.

1.10. Intézkedéseket kell hozni az új ózonkárosító anyagok kibocsátásának csökkentése érdekében, beleértve a szivárgás csökkentését és a visszanyerésre, újrahasznosításra és regenerálásra vonatkozó követelményeket.

2. Előzmények

2.1. Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló montreali jegyzőkönyv⁽⁴⁾ mérföldkő jelentőségű többoldalú környezetvédelmi megállapodás, amely csaknem 100, ózonkárosító anyagként említett szintetikus vegyi anyag előállítását és használatát szabályozza. A légkörbe való kibocsátásukkor ezek a vegyi anyagok károsítják a sztratoszférikus ózonréteget, amely védőpajzsként veszi körbe a Földet, és megóvjaa az embereket és a környezetet a Napból érkező, káros mértékű ultraibolya sugárzástól. Az 1987. szeptember 15-én elfogadott jegyzőkönyv mindaddig az egyetlen olyan ENSZ-megállapodás, amelyet a Föld valamennyi országa – vagyis az ENSZ mind a 198 tagja – megerősített.

2.2. Az ózonréteget lebontó anyagokról szóló 1005/2009/EK rendelet (ODS-rendelet) az ózonkárosító anyagok elleni küzdelem fő eszköze az EU-ban. Általános célja az ODS-kibocsátások megelőzése és a jegyzőkönyv betartásának biztosítása. Az ODS-rendeletet REFIT-értékelés alá vonták, amely arra a következtetésre jutott, hogy bár a rendelet általában megfelel a célnak, jobban össze lehetne hangolni az európai zöld megállapodással, és kidolgozottsága is némileg javítható lenne. Ezzel összefüggésben a javaslat célja az ODS-rendelet új rendelettel történő felváltása az intenzív ellenőrzés fenntartása mellett, különösen a következők érdekében:

1. az intézkedéseknek az európai zöld megállapodással való összehangolása olyan további kibocsátáscsökkentések előírása révén, amelyek arányos költségek mellett megvalósíthatók;
2. az ózonkárosító anyagok átfogóbb nyomon követésének biztosítása, beleértve a (még) nem szabályozott anyagokat is;
3. a meglévő szabályok egyszerűsítése és hatékonyságának javítása az adminisztratív költségek csökkentése érdekében;
4. nagyobb egyértelműség, valamint az egyéb szabályokkal való összhang javítása.

2.3. Az ózonkárosító anyagok globális felmelegedési potenciálja⁽⁵⁾ sokszorosa a szén-dioxidénak, ezért az éghajlatváltozás elleni küzdelem, valamint az uniós polgárok egészségének és jóllétének védelme érdekében csökkenteni kell ezen anyagok kibocsátását.

⁽⁴⁾ <https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201522/volume-1522-i-26369-english.pdf>

⁽⁵⁾ A **globális felmelegedési potenciál** (GWP) elnevezésű mutatót azért fejlesztették ki, hogy lehetővé tegyék a különböző gázok globális felmelegedésre gyakorolt hatásának összehasonlítását. Egészen pontosan azt mutatja, hogy az adott gáz 1 tonnájának kibocsátása mennyi energiát nyel el adott időszak alatt 1 tonna szén-dioxid-kibocsátáshoz képest.

2.4. A montreali jegyzőkönyv fokozatosan megszünteti az ózonkárosító anyagok kibocsátással járó célokból történő előállítását és használatát. Az ózonkárosító anyagokra vonatkozó uniós szabályok mindig is ambiciózusabbak voltak a montreali jegyzőkönyvnél, és teljesen kivezték az ózonkárosító anyagok kibocsátással járó célokra történő használatát.

2.5. Tekintve, hogy az ózonkárosító anyagok előállítása, használata és kereskedelme legnagyobbbrészt már most is tilos, a fő cél az, hogy megakadályozzuk az egyes termékekben és berendezésekben található, korábban jogszerűen – pl. alapanyagként – alkalmazott ózonkárosító anyagok légkörbe kerülését, amelyekre nem vonatkozott a montreali jegyzőkönyv által előírt fokozatos kivezetés.

2.6. Az ODS-rendelet szorosan kapcsolódik az F-gázokra vonatkozó javaslatához (NAT/847⁽⁶⁾). Az ózonkárosító anyagok és az F-gázok egyaránt üvegházhatású gázok, és hozzájárulnak a globális felmelegedéshez. E két rendeletnek együttesen kell biztosítania, hogy az Unió teljesítse a jegyzőkönyv szerinti kötelezettségeit az ODS-ekre és HFC-kre vonatkozóan.

2.7. A javaslat célja az, hogy megakadályozza 180 millió szén-dioxid-egyenérték tonna és 32 000 ózonkárosító potenciállal súlyozott tonna (ODP-tonna) kibocsátását 2050-ig, két meghatározott szigetelőhab-fajta visszanyerését és megsemmisítését célzó intézkedések révén.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB határozottan támogatja az ODS-rendelet felülvizsgálatát célzó európai bizottsági javaslatot, melynek célja a kibocsátások további csökkentése és ösztönzők biztosítása az éghajlatbarát alternatívák használatára.

3.2. Az EGSZB elismeri, hogy a jelenlegi rendelet egyes, az illegális tevékenységek megakadályozására irányuló rendelkezéseit hatékonyabbá lehetne tenni, ezért üdvözlí az ODS-engedélyezési rendszernek az uniós egyablakos vámügyintézési környezettel való összekapcsolását⁽⁷⁾. Az EGSZB javasolja, hogy ezeket az intézkedéseket terjesszék ki a különleges vámeljáráásokra is, beleértve az ODS-ek továbbítását és átmeneti tárolását.

3.3. Az EGSZB elismeri a megfelelő nyomon követés rendkívüli fontosságát a preventív intézkedések meghozatalában és az eredmények elérésében. Az illegális kereskedelmi gyakorlatokat eredményes nyomon követés és jelentéstétel segítségével lehet azonosítani, majd ezt követően kezelni. Figyelembe véve az ózonkárosító anyagok illegális kereskedelmének súlyos környezeti hatásait, az EGSZB üdvözlí az ózonkárosító anyagok jogellenes előállítására, behozatalára és forgalomba hozatalára kivetendő maximális bírságokra vonatkozó minimumkövetelmények bevezetését, de emellett minimumbírságok bevezetését is sürgeti. Az új rendelet jól illeszkedik a környezet büntetőjog általi védelméről szóló irányelv felülvizsgálatára és a 2008/99/EK irányelv felváltására irányuló európai bizottsági javaslatához⁽⁸⁾.

3.4. Az EGSZB határozottan támogatja a szigetelőhabokban található ózonkárosító anyagok megsemmisítés céljából történő visszanyerését biztosító intézkedéseket, elismerve ezek éghajlatváltozás-mérséklési potenciálját, valamint a munkahelyteremtési és a K+F terén jelentett lehetőségeket az újrafeldolgozási ágazatban.

3.5. Az EGSZB üdvözlí, hogy kellőképpen figyelembe vették az érintett szakpolitikai területen már meglévő szakpolitikai intézkedésekkel való összhangot. Erre szükség van mind az „Írány az 55 %!” intézkedéscsomag, mind a zöld megállapodás célkitűzéseinek 2030-ra, illetve 2050-re történő teljesítéséhez.

3.6. Tekintve, hogy az EU vezető szerepet tölt be az ózonkárosító anyagok kibocsátásának csökkentésében, az EGSZB javasolja, hogy az EU mutasson példát, hogy más gazdaságok is ugyanazon szabályokat alkalmazzák, például korlátozzák az ózonkárosító anyagok alapanyagként és reakcióközegként történő használatát azon esetekben, amikor léteznek alternatívák. 2020-ban 164 704 metrikus tonna ellenőrzött ózonkárosító anyagot állítottak elő, jórészt az EU-n belül alapanyagként történő felhasználásra. Tudósok szerint fennáll annak a veszélye, hogy az alapanyagként történő felhasználási eljárásokból származó kibocsátási mennyiségeket alulbecsülik, és ezek globálisan felelőssé tehetőek a szén-tetraklorid (CTC) és a CFC-113 emelkedett légköri koncentrációjáért⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat a fluortartalmú üvegházhatású gázokról, az (EU) 2019/1937 irányelv módosításáról és az 517/2014/EU rendelet hatályaon kívül helyezésétől szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre (COM(2022) 150 final – 2022/0099(COD)) (lásd e Hivatalos Lap 44. oldalát).

⁽⁷⁾ Az uniós egyablakos vámügyintézési környezettel kapcsolatban lásd: https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-single-window-environment-customs_en.

⁽⁸⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és a tanácsi irányelvre a környezet büntetőjog általi védelméről, valamint a 2008/99/EK irányelv felváltásáról (COM(2021) 851 final – 2021/0422 (COD)) (HL C 290., 2022.7.29., 143. o.).

⁽⁹⁾ Solomon és mtsai. 2020. Unfinished business after five decades of ozone-layer science and policy. Nature Communications 11:4272.

3.7. Az EGSZB feltételezi, hogy a felülvizsgálat nem vezet túlzott adminisztratív vagy pénzügyi terhekhez. A javaslat várhatóan számos egyszerűsítést tartalmaz, amely a vállalkozások javát fogja szolgálni. Az is pozitívum, hogy a felülvizsgálattól csak nagyon kivételes esetekben lehet eltekinteni.

3.8. Az EGSZB véleménye szerint hasznos előrelépést jelent azon új ózonkárosító anyagok felvétele a jegyzékbe, amelyekre a montreali jegyzőkönyv eddig nem terjedt ki. 2020-ban az új anyagok előállítása metrikus tonnában kifejezve hatszorosa volt az ellenőrzött anyagok előállításának. Ezért fontos az e területen bekövetkezett fejlemények figyelemmel kísérése, beleértve a felhasznált és előállított mennyiségeket, valamint az új gázok kibocsátásának minimalizálása, hogy a lehető legkisebb hatást gyakorolják az ózonrétegre és az éghajlatváltozásra.

3.9. Az EGSZB üdvözli a hatásvizsgálat frissítését, különösen a szigetelőhab visszanyerésével és megsemmisítésével kapcsolatos legfontosabb kibocsátásmegtakarítási intézkedés tekintetében. A javaslatban szereplő értékelési intézkedés az időközben elért eredmények értékeléséhez szükséges. A szakértők fontos szerepet játszanak ennek kapcsán a szigetelőhabbal kapcsolatos fejlemények tekintetében. Az adminisztratív terheket is figyelembe kell venni.

3.10. Az EGSZB üdvözli azon intézkedéseket, amelyek tisztázzák a vámhatóságok és a piacfelügyeleti hatóságok szerepét az ózonkárosító anyagok kereskedelmének ellenőrzése érdekében. Erre azért van szükség, mert még mindig előfordul az ózonkárosító anyagok illegális kereskedelme ⁽¹⁰⁾.

3.11. Mivel a múltban túlzott mértékben használtak ózonkárosító anyagokat hűtőközegként és habosító szerként, nagy mennyiségű ózonkárosító anyag halmozódott fel, pl. régi hűtőszekrényekben, szigetelőhabokban vagy palackokban. Az ózonkárosító anyagokat tartalmazó e-hulladék más toxikus, rákkeltő anyagokat is kibocsáthat, mint például az ólom, a kadmium, poliklórozott bifenil (PCB), égésgátlók és még sok egyéb anyag. Mivel sem a montreali jegyzőkönyv, sem más nemzetközi környezetvédelmi egyezmény nem szabályozza a meglévő ODS-bankok kezelését és megsemmisítését, minden országnak saját felelőssége létrehozni egy olyan rendszert az ODS-bankjai számára, amellyel sikeresen kezeli ezt a jelentős kibocsátásforrást. Mindezen okokból az EGSZB fontosnak tartja, hogy biztosítsuk a légkör védelmét azáltal, hogy az ODS-bankok eredményes kezelése révén megakadályozzuk az ózonkárosító anyagok szivárgását és légkörbe történő kiszabadulását.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az ózonkárosító anyagok kibocsátással járó célból történő előállítása, használata és kereskedelme jelenleg is tiltott. Az EGSZB ezért támogatja az új javaslat azon célját, hogy megelőzze az olyan termékekben és berendezésekben található ózonkárosító anyagok felszabadulását, amelyekben ezen anyagok használata korábban engedélyezett volt. A javaslat ezt különösen azon kötelezettség előírásával biztosítja, hogy az épületek felújítása vagy lebontása során bizonyos típusú szigetelőhabokból vissza kell nyerni az ózonkárosító anyagot, vagy meg kell semmisíteni azt. Az EGSZB azonban megjegyzi, hogy többet is lehetne tenni annak támogatása érdekében, hogy az EU környezetbarátabb alternatívákat alkalmazzon az alapanyagként vagy reakcióközegként használt ózonkárosító anyagok helyett.

4.2. A rendelet felülvizsgálata elősegíti majd a Párizsi Megállapodás ⁽¹¹⁾ azon célkitűzésének elérését, hogy ideális esetben ne lépjük túl a 1,5 °C-os hőmérséklet-emelkedést.

4.3. Az EGSZB üdvözli az ózonkárosító anyagokkal foglalkozó személyzetre vonatkozó minimális képesítési követelményeket. Reméljük azonban, hogy ezek a minimumkövetelmények minden tagállamban ugyanazok lesznek.

4.4. Az EGSZB megállapítja, hogy a vegyi anyagok előállításában továbbra is jelentős mennyiségű ózonkárosító anyagot használnak alapanyagként, noha bizonyos alapanyag-eljárásokban alternatívák is lennének. A klór-difluor-metán jelenlegi használata különös aggodalomra ad okot, mivel melléktermékként trifluor-metán kerül a légkörbe, amelynek globális felmelegedési potenciálja 14 600 ⁽¹²⁾. Az EGSZB megjegyzi, hogy a montreali jegyzőkönyv által az alapanyagként felhasznált ózonkárosító anyagokra vonatkozóan meghatározott kivételek körének szűkítése számos előnnyel járna ⁽¹³⁾, és az EU-nak példát kell mutatnia az ózonkárosító anyagok alapanyagként és reakcióközegként történő felhasználásának betiltásával azon esetekben, amikor létezik környezetbarát alternatíva. Ez az EU-ban alapanyagként felhasznált összes ózonkárosító anyag 38 %-át jelentené.

⁽¹⁰⁾ <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/how-company-earned-to-%E2%82%AC1-million-illegally-trading-tens-of-tons-of-ozone-depleting-substances>

⁽¹¹⁾ https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

⁽¹²⁾ A klór-difluor-metán (CHClF₂) gyártásakor melléktermékként keletkező trifluor-metán (CHF₃) jelentős üvegházhatással bíró gáz, amelynek 100 éves globális felmelegedési potenciálja 14 600.

⁽¹³⁾ Andersen és mtsai. 2021. A montreali jegyzőkönyv által az alapanyagokra vonatkozóan meghatározott mentességek körének szűkítése számos környezetvédelmi előnnyel jár. PNAS 2021, 118. évf., 49. sz. <https://doi.org/10.1017/pnas.2022668118>.

4.5. Tekintettel az ózonkárosító anyagok alapanyagként történő felhasználásával és a járulékos kibocsátásokkal kapcsolatos aggályokra, az EGSZB javasolja, hogy az Európai Bizottság fogadjon el végrehajtási jogi aktusokat, amelyek meghatározzák a maximális mennyiségeket és kibocsátási szinteket, valamint hogy a 7. cikk (3) bekezdése szerinti jegyzéket – amely azon vállalkozásokat tartalmazza, amelyek számára engedélyezett az ózonkárosító anyagok reakcióközegként való felhasználása – terjesszék ki azon vállalkozásokra is, amelyek alapanyagként használhatnak ózonkárosító anyagokat, és a 6. cikket egészítse ki egy egyenértékű rendelkezéssel.

4.6. Figyelembe véve a klór-difluor-metán használatakor keletkező jelentős trifluor-metán kibocsátásokat, az EGSZB üdvözli a megfelelőségi nyilatkozatot, mint az e kibocsátások elleni küzdelem első lépését, és további intézkedésekre szólít fel a jelentéstétellel, az ellenőrzéssel és az eredeti előállítási létesítmény kötelező feltüntetésével, a melléktermékként keletkező trifluor-metán mennyiségének csökkentésére vonatkozó igazolással, valamint a visszakövethetőséggel kapcsolatban.

4.7. Elismerve a II. mellékletben szereplő új anyagok kibocsátásainak hatása miatti aggodalmat (pl. a diklór-metán légköri koncentrációjának gyors növekedése, ami jelentősen, több mint egy évtizeddel késleltetheti az ózonlyuk helyreállítását ⁽¹⁴⁾), az EGSZB javasolja, hogy a visszanyerést, újrahasznosítást és regenerálást előíró intézkedéseket (20. cikk), valamint a szivárgásra vonatkozó követelményeket (21. cikk) alkalmazzák a II. mellékletben foglalt gázokra is. Javasolja továbbá annak előírását, hogy a vállalkozások érvényes regisztrációval rendelkezzenek az engedélyezési rendszerben, mielőtt megkezdhenék a II. melléklet szerinti gázok behozatalát vagy kivitelét.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Hossaini, R., Chipperfield, M., Montzka, S. és mtsai. The increasing threat to stratospheric ozone from dichloromethane. *Nat Commun* 8, 15962 (2017). <https://doi.org/10.1038/ncomms15962>.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottságot (ICCAT) létrehozó egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állománygazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról szóló (EU) 2017/2107 rendelet, valamint az Atlanti-óceán keleti részén és a Földközi-tengerben élő kékúszójútonhal-állományra vonatkozó többéves gazdálkodási terv létrehozásáról szóló (EU) .../2022 rendelet módosításáról

(COM(2022) 171 final – 2022/0111(COD))

(2022/C 365/10)

Önálló előadó: **Javier GARAT PÉREZ**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.5.2. Tanács, 2022.5.23.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.31.
A szavazás eredménye:	63/0/0 (mellette/ellene/tartózkodott)
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülészak száma:	570.
A szavazás eredménye:	211/1/4 (mellette/ellene/tartózkodott)

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB szerint helyes és szükséges is, hogy az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottság (ICCAT) által elfogadott ajánlásokat átültessék az uniós jogba, mivel az EU is részese az atlanti tonhalfélék védelméről szóló nemzetközi egyezménynek, és így lehet megfelelni az ICCAT 2006-os, 2016-os, 2017-es, 2018-as, 2019-es és 2021-es éves ülésein elfogadott védelmi és ellenőrzési intézkedéseknek.

1.2. Az EGSZB szerint valamennyi szerződő félnek be kell tartania az ICCAT által elfogadott ajánlásokat, hogy minden piaci szereplő számára tisztességes és méltányos feltételeket lehessen biztosítani.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1. A javaslat fő célja, hogy az uniós jogba is átültessék az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottság (ICCAT) 2006-os, 2016-os, 2017-es, 2018-as, 2019-es és 2021-es éves ülésein elfogadott új védelmi és ellenőrzési intézkedéseket, hiszen 1997. november 14. óta az EU is tagja az atlanti tonhalfélék védelméről szóló nemzetközi egyezménynek (ICCAT-egyezmény).

2.2. Az ICCAT-egyezmény regionális keretet biztosít az Atlanti-óceánban és a szomszédos tengerekben élő tonhalak és tonhalszerű fajok védelméhez és a velük folytatott gazdálkodáshoz, és lehetővé teszi, hogy a szerződő felekre nézve kötelező erejű ajánlásokat fogadjanak el.

2.3. A javaslat módosítja az ICCAT gazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedéseit már magában foglaló (EU) 2017/2107 európai parlamenti és tanácsi rendeletet⁽¹⁾ a következő fajokra vonatkozó intézkedések tekintetében: trópusi tonhalfélék, észak- és dél-atlanti germon, vitorlaskardoshal, valamint kormos és fehér marlin.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2107 rendelete (2017. november 15.) az Atlanti Tonhal Védelmére Létrehozott Nemzetközi Bizottságot (ICCAT) létrehozó egyezmény hatálya alá tartozó területen alkalmazandó állománygazdálkodási, állományvédelmi és ellenőrzési intézkedések megállapításáról, valamint az 1936/2001/EK, az 1984/2003/EK és az 520/2007/EK tanácsi rendelet módosításáról (HL L 315., 2017.11.30., 1. o.).

2.4. Felülvizsgálja továbbá a vitorlaskardoshal-félékre, a lándzsafogú cápára, valamint az ICCAT regionális programjaiban részt vevő megfigyelők egészségére és biztonságára vonatkozó adatszolgáltatást, a tudományos megfigyelők kötelezettségeit, valamint a fajok ICCAT-listájának frissítését.

2.5. A javaslat módosítja az Atlanti-óceán keleti részén és a Földközi-tengerben élő kékúszójútonhal-állományra vonatkozó többéves gazdálkodási terv létrehozásáról szóló (EU).../2022/EU rendeletet is a halgazdaság szerinti tagállam által az áthelyezésekre vonatkozóan tett éves nyilatkozat és egyes ketrecbehelyezési kötelezettségek tekintetében.

2.6. Annak érdekében, hogy a jövőbeli ICCAT-ajánlásokat gyorsan át lehessen ültetni az uniós jogba, azt tervezik, hogy bizonyos jogköröket az Európai Bizottságra ruházzanak, hogy az döntéseket hozhasson a következő kérdésekkel kapcsolatban: a trópusi tonhalfélékre vonatkozó kapacitáskorlátozások, valamint a kapacitási és halászati tervre vonatkozó éves jelentéstétel; a nagyszemű tonhalra, az észak- és dél-atlanti germonra, valamint az észak- és dél-atlanti kardhalra vonatkozó éves átvitel; a halcsoportosulást előidéző eszközökre vonatkozó gazdálkodási tervek; a műszerezett bóják száma; a halcsoportosulást előidéző eszközökre vonatkozó követelmények és tilalmi időszakok; az észak-atlanti germonra halászó hajók számára vonatkozó korlátozások; a lándzsafogú cápák kifogására és megtartására vonatkozó engedélyek feltételei; a tengeri teknősök túlélése; a megfigyelői lefedettség minimális százaléka és a százalékos lefedettség mérése; és az ICCAT-fajok jegyzéke.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az EGSZB szerint helyes és szükséges is, hogy az ICCAT 2006-os, 2016-os, 2017-es, 2018-as, 2019-es és 2021-es éves ülésein elfogadott ajánlásokat átültessék az uniós jogba, mivel az EU is részese az atlanti tonhalfélék védelméről szóló nemzetközi egyezménynek, így ezek az ajánlások az illetékességi területén a számára kötelezőek.

3.2. Az EGSZB szerint valamennyi szerződő félnek be kell tartania az ICCAT által elfogadott ajánlásokat, hogy minden piaci szereplő számára tisztességes és méltányos feltételeket lehessen biztosítani.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1305/2013/EU rendeletnek az Ukrajna elleni orosz invázió hatásaira adott válaszként az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) keretében rendkívüli ideiglenes támogatás nyújtását célzó egyedi intézkedés tekintetében történő módosításáról

(COM(2022) 242 final – 2022/0166 (COD))

(2022/C 365/11)

Főelőadó: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Felkérés:	Tanács, 2022.5.25. Európai Parlament, 2022.6.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 42. cikke, 43. cikkének (3) bekezdése és 304. cikke
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Plenáris ülésen történő elfogadás időpontja:	2022.6.16.
Plenáris ülészak száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	188/0/3

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Oroszország Ukrajna elleni inváziója jelentős negatív hatást gyakorol az Európai Unió mezőgazdasági és agrár-élelmiszeripari ágazatára. Az EGSZB ezért üdvözlí az Európai Bizottság által javasolt új kiegészítő támogatási intézkedést. Az EGSZB úgy véli, hogy ez az intézkedés feltétlenül szükséges, és arra kéri az uniós intézményeket, hogy mielőbb fogadják el azt.

1.2. Az ukrajnai háború rávilágít az agrár-élelmiszeripari ágazat geostratégiai jellegére, és arra, hogy biztosítani kell az Európai Unió élelmiszerbiztonságát. Ezért a mezőgazdasági üzemek és az agrár-élelmiszeripari kkv-k pénzforgalmát támogató intézkedések elengedhetetlenek ahhoz, hogy biztosítva legyen e szereplők gazdasági túlélése ebben az újabb válságidőszakban, mely a Covid19-világjárványt követi.

1.3. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) azonban a meglévő finanszírozási szükségletekre és a közép- és hosszú távú kötelezettségvállalásokra van elkülönítve, nem szabad sürgősségi intézkedések finanszírozására felhasználni. Ezenkívül, mivel egyes uniós országok már kimerítették az EMVA-ból származó forrásaikat, vagy kötelezettséget vállaltak azokra, az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak a KAP költségvetésén kívül más finanszírozási forrást kellene találnia, hogy ez az intézkedés az elkövetkező években az EMVA-ból származó források korlátozása nélkül is megvalósítható legyen.

1.4. A kivételes körülményekre és a gyors reagálás szükségességére tekintettel az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak le kellene rövidítenie a támogatás kifizetésének határidejét, és egyszerűsíteni kellene a kedvezményezettek jogosultsági feltételeit.

2. Az Európai Bizottság javaslatának összefoglalása

2.1. Az Európai Bizottság az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapról (EMVA) szóló 1305/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽¹⁾ módosítását javasolja a következő új, 39c. cikk beillesztésével: „Rendkívüli ideiglenes támogatás az Ukrajna elleni orosz invázió hatásai által különösen érintett mezőgazdasági termelők és kkv-k számára”

2.2. A javasolt intézkedés lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy 2023. október 15-ig egyösszegű kifizetés formájában nyújtsanak támogatást azoknak a mezőgazdasági termelőknek és agrár-élelmiszeripari vállalkozásoknak, amelyek Ukrajna orosz megszállása és az inputköltségek ebből következő emelkedése miatt (energia, műtrágya és takarmány) likviditási és pénzforgalmi nehézségekkel szembesülnek.

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1305/2013/EU rendelete (2013. december 17.) az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról és az 1698/2005/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről (HL L 347., 2013.12.20., 487. o.).

2.3. Az európai bizottsági javaslat úgy rendelkezik, hogy ezt a rendkívüli pénzügyi támogatást az alábbi tevékenységek legalább egyikét folytató mezőgazdasági termelők és kkv-k számára kell fenntartani:

- körforgásos gazdaság,
- tápanyag-gazdálkodás,
- hatékony erőforrás-felhasználás,
- környezettudatos és éghajlatbarát termelési módszerek.

2.4. A támogatás maximális összege mezőgazdasági termelőnként 15 000 EUR, kkv-nként pedig 100 000 EUR.

2.5. A tagállamoknak lehetőségük lenne arra, hogy a 2021–2022-es időszakban az EMVA-költségvetésük 5 %-áig felhasználják a rendelkezésre álló forrásokat, ami 1,4 milliárd eurós lehetséges uniós allokációt jelentene.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az ukrajnai háború jelentősen rontotta a mezőgazdasági árupiacok helyzetét, amelyek már az orosz invázió előtt is nehéz helyzetben voltak. Ennek eredményeképpen a legfontosabb mezőgazdasági inputanyagok ára megduplázódott, sőt megháromszorozódott az egy-két évvel ezelőtti szinthez képest. Mindez a Covid19-világjárvány hatásait tetézi.

3.2. Az Európai Bizottság 2022. március 23-i közleményében már ismertette az élelmezésbiztonság megőrzésére és az élelmiszerrendszerek rezilienciájának megerősítésére irányuló kivételes kezdeményezéseket. A jelenlegi helyzet azonban példa nélküli, és további intézkedéseket tesz szükségessé.

3.3. Az EGSZB ezért üdvözli az Európai Bizottság javaslatát, amely részben enyhítheti az Ukrajna elleni orosz inváziót követően pénzügyi nehézségekkel küzdő mezőgazdasági termelők és kkv-k pénzforgalmi problémáit.

3.4. Az Európai Bizottság javaslata üdvözlendő kiegészítő válaszlépés az EU élelmezésbiztonságának megerősítésére és az inputköltségek példátlan mértékű növekedésének ellensúlyozására.

3.5. Az EGSZB támogatja a javasolt intézkedést, és nagyon fontosnak tartja, hogy az uniós intézmények minél hamarabb elfogadják azt.

3.6. Ugyanakkor az EGSZB számára kérdések merülnek fel, és szeretné felhívni az Európai Bizottság figyelmét az intézkedés finanszírozási forrására, a kifizetések időzítésére, a támogathatósági kritériumokra és a kedvezményezettek túlzott adminisztratív terheinek kockázatára.

Finanszírozási forrás

3.7. Az EGSZB emlékeztetni szeretne arra, hogy a közös agrárpolitika második pillére, az EMVA⁽²⁾ a vidékfejlesztés fő pénzügyi eszköze. Mint ilyen, jelentősen hozzájárul a területek és a mezőgazdasági ágazat ökológiai átállásához azáltal, hogy növeli az éghajlatváltozással szembeni ellenálló képességet, segíti az innovációt és támogatja a gazdaságok versenyképességét.

3.8. Az EMVA célja tehát az, hogy hosszú távú választ adjon a vidéki területek előtt álló kihívásokra. Különösen lehetővé kell tennie az Európai Bizottság által 2021. június 30-án a vidéki területekre vonatkozó hosszú távú jövőkép részeként meghatározott fejlesztési célkitűzések 2040-ig történő elérését⁽³⁾.

3.9. Az EMVA-t, de az egész KAP-ot sem szabad a szükséghelyzetek kezelésére szolgáló kiegészítő finanszírozási forrásnak tekinteni. Az EMVA költségvetése már foglalkozik a meglévő finanszírozási igényekkel és kötelezettségvállalásokkal, amelyeket teljesíteni kell.

3.10. A költségvetési előirányzatok és a rendelkezésre álló források számszerűsítésének hiányában még a kedvezményezetteknek ténylegesen kifizethető támogatás teljes összege is erősen hipotetikus.

3.11. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy pontos adatokkal rendelkezzen a ténylegesen rendelkezésre álló forrásokról, és mérlegeljen más olyan finanszírozási forrásokat is, amelyek nem befolyásolják az EMVA törekvéseit és célkitűzéseinek elérését.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye: „A KAP jövője 2020-ig” (HL C 191., 2012.6.29., 116. o.).

⁽³⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: „Hosszú távú jövőkép az EU vidéki területei számára – Az erősebb, összekapcsolt, reziliens és virágzó vidéki területek 2040-ig történő megvalósítása felé”.

A kifizetések ütemezése

3.12. Az Európai Bizottság javaslata szerint az intézkedés kedvezményezettjei számára 2023. október 15-ig kell kifizetni a támogatást. Az EGSZB számára felmerül a kérdés, hogy ezek a kifizetések nem érkeznek-e túl későn, tekintettel a mezőgazdasági termelők és az agrár-élelmiszeripari láncban részt vevő termelők jövedelmét illető jelenlegi aggodalmakra. Ezek a vállalkozások már most is számos pénzforgalmi problémával küzdenek.

3.13. Sok gazdálkodónak gyorsan pénzügyi támogatásra van szüksége ahhoz, hogy folytatni tudja tevékenységét. A rendkívüli támogatásnak csak 2023 végén történő kifizetése nem felel meg a helyzet sürgősségének.

3.14. Ezért a támogatás kifizetését a lehető leghamarabbra kell időzíteni, hogy a mezőgazdasági termelők és a kkv-k könnyebben megbirkózhassanak a termelési költségek jelenlegi növekedésével.

A kedvezményezettekkel vonatkozó támogathatósági feltételek

3.15. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság által előírányzott pénzügyi támogatásból objektív és megkülönböztetéstől mentes kiválasztási kritériumok alapján elsősorban a legsúlyosabban érintett mezőgazdasági termelők és kkv-k részesülhetnek.

3.16. Az Európai Bizottság javaslata azt is előírja, hogy csak olyan kedvezményezettek részesülhetnek támogatásban, akik egy vagy több tevékenységet folytatnak a körforgásos gazdaság, a tápanyag-gazdálkodás, a hatékony erőforrás-felhasználás vagy a környezettudatos termelési módszerek keretében.

3.17. Ezek a további kritériumok csorbítanak az intézkedés fő célját, amely elsősorban az ukrajnai háború által sújtott vállalkozások és mezőgazdasági termelők megsegítésére irányul. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tagjai ezenkívül úgy vélik, hogy ezek a kritériumok még bonyolultabbá teszik a kedvezményezettek által benyújtandó támogatási kérelmeket.

3.18. A sürgősségi támogatás nyújtásának kritériumait ezzel szemben inkább egyszerűsíteni kellene, hogy elkerülhető legyen az adminisztratív teher, amely elriaszthatná a potenciális kedvezményezetteket attól, hogy kérelmet nyújtsanak be az illetékes hatóságokhoz.

3.19. Az EGSZB úgy véli, hogy a KAP közvetlen támogatásában már részesülő és az ukrajnai orosz invázió következményei által érintett mezőgazdasági termelőknek automatikusan jogosultnak kellene lenniük az EMVA-ból finanszírozott rendkívüli támogatásra.

3.20. Az Európai Bizottság által javasolt rendkívüli támogatás ily módon illeszkedne az új KAP által követett környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatósági célkitűzésekhez. Ugyanakkor megakadályozná új kritériumok hozzáadását, ami zavart és bonyodalmat okozna. A helyzet sürgőssége miatt pragmatikus szolidaritási intézkedést kell végrehajtani a leginkább érintett vállalkozások és mezőgazdasági termelők irányában (magasabb termelési költségek vagy a piacok összeomlása). Bizonyos fenntartható gyakorlatok – például a körforgásos gazdaság előmozdítása – támogatását mindenekelőtt konkrét, hosszú távú eszközök révén kell biztosítani.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közös közlemény az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Reagálás a migránsok államilag támogatott instrumentalizálására az EU külső határán

(JOIN(2021) 32 final)

(2022/C 365/12)

Előadó: **Stefano PALMIERI**

Társelőadó: **Pietro Vittorio BARBIERI**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2022.5.2.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Közgyűlési határozat:	2022.1.18.
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.12.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülészak száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	142/2/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a migránsok instrumentalizálására adott uniós válasznak, és különböző részeinek, egy közös, egységes és koherens migrációs politika részét kell képeznie. A belarusz határon kialakult válság és az Ukrajna elleni orosz agresszió fényében újra kell gondolni a migrációs és menekültügyi paktum (PMA) megfelelőségét annak érdekében, hogy a migrációs politikát ne a vészhelyzetek nyomán szegmentálják, hanem mind a politikák, mind az érintett személyek védelme egyetlen cselekvési és jogi keretben kapjanak helyet.

1.2. Az EGSZB úgy véli, hogy a migránsok instrumentalizálása nemcsak az érintett tagállamokra, hanem az egész Európai Unióra nézve – potenciálisan még mindig meglévő – veszélyt jelent. Ezért az EGSZB hangsúlyozza, hogy e kihívásra csak az olyan hatékony lépések jelentenek megfelelő választ, amelyek az uniós és nemzetközi jog legmagasabb szintű normáival összhangban képesek integrálni a kezdeményezések szintjét (politikai, jogalkotási, adminisztratív, humanitárius) a fellépések hatókörével (uniós, nemzeti, helyi, nemzetközi) és az érintett szereplőkkel (intézmények, civil társadalmi szervezetek, szociális partnerek, polgárok stb.).

1.3. Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy az Unió megfelelő időben, összehangoltan és hatékonyan támogassa a tagállamokat mind gyakorlati szempontból (költségvetési források és az uniós ügynökségek személyzete), mind az adminisztratív, jogalkotási és politikai segítségnyújtás tekintetében. Ezt a helyszínen és intézményközi szinten történő közös fellépéssel, maximálisan átlátható kezdeményezésekkel, valamint a humanitárius szervezetek és a független média cselekvési szabadságának biztosításával kell elérni azokon a területeken, ahol a migránsokat instrumentalizálják.

1.4. Az EGSZB különösen fontosnak tartja egy olyan, a humanitárius intervencióra vonatkozó integrált keret létrehozását, amely összefogja a nemzeti és uniós intézmények és ügynökségek erőforrásait és struktúráit, és biztosítja a nemzetközi ügynökségek (pl. UNHCR, Nemzetközi Migrációs Szervezet) bevonását, valamint a nem kormányzati szervezetek és a civil társadalom hozzájárulását. Egy ilyen keret elősegíti az eredményes koordinációt, és biztosítja, hogy a humanitárius fellépéseket az uniós elvek megerősítését szolgáló eszközként ismerjék el.

1.5. Ebben a tekintetben az EGSZB úgy véli, hogy az instrumentalizált migránsok jogainak teljeskörű és mielőbbi elismerése – a szürke zónák és az adminisztratív szempontból bizonytalan helyzetek elkerülése – kulcsfontosságú az Unió és az érintett tagállamok biztonságát és stabilitását fenyegető veszély gyengítése és semlegesítése, ezáltal pedig az instrumentalizálási próbálkozások hatástalanítása szempontjából.

1.6. Az uniós válasznak mindenképpen az instrumentálizált migránsáradat forrásaira kell irányulnia, bevonva a harmadik országokat, és támogatva a demokratikus elvek és az emberi jogok védelme által inspirált együttműködés keretében a lakosság tájékoztatására irányuló erőfeszítéseiket. Ily módon az erőforrásokat el lehet vonni a migránsok instrumentálizálását elősegítő állami szereplőktől.

1.7. Ami a migránsok instrumentálizálását elősegítő vagy abban részt vevő államokat illeti, az EGSZB támogatja az Unió egésze, a nemzetközi intézmények és a partnerországok többoldalú fellépését az ilyen cselekmények elítélése és elszigetelése érdekében, többek között megfelelő gazdasági és diplomáciai szankciók bevezetése révén.

1.8. Az Orosz Föderáció agressziója következtében Ukrajnában zajló háború miatt – a több millió belső menekült mellett – legalább 3,9 millió menekült⁽¹⁾ hagyta el az országot. Őket jelenleg főként a szomszédos országok és más uniós országok fogadták be. Ilyen mértékű menekültáradatra – legalábbis Európában – a második világháborút követő évtizedek óta nem volt példa. Az Unió azonnal lépett, különösen az ideiglenes védelemről szóló, 2001. évi irányelv⁽²⁾ és az *Európában lévő menekültekre irányuló kohéziós fellépés* (CARE) javaslat aktiválásával. Az EGSZB úgy véli, hogy az ilyen eszközök, melyeket a tagállamok kohéziója, szolidaritása és közös felelőssége inspirál, rendkívül fontosak a migránsok instrumentálizálásából adódó válságok kezelésében is.

1.9. Az Unió jelenleg több millió ukrán állampolgár számára nyújt menedéket és védelmet, de a befogadás és segítségnyújtás terhei az érintett tagállamok kapacitásaihoz és erőforrásaihoz viszonyítva egyenlőtlenül oszlanak meg. Az Unió belső határainak megnyitása eddig biztosította az ukrán menekültek spontán mozgását a kívánt célállomásra, de jól látható, hogy a szomszédos országok továbbra is aránytalanul több terhet viselnek, mint a többi tagállam. Bár a migránsok belarusz határon történő, korábban tapasztalt instrumentálizálása nem hasonló mértékű, mégis azt sugallja, hogy alaposan felül kell vizsgálni az Unió és a tagállamok közötti szolidaritási és együttműködési mechanizmusokat, különösen a megsegített migránsok újraelosztása révén, amelyre válsághelyzetekben kétségtelenül szükség van.

1.10. Az EGSZB a „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentálizálás helyzeteinek kezeléséről” című dokumentum szellemiségével kapcsolatban is szeretne észrevételeket tenni⁽³⁾. A migránsok instrumentálizálásának kezelésére vonatkozó jogi keret és a közigazgatási eljárások meghatározására előirányzott összetett mechanizmus véleményünk szerint figyelmen kívül hagyja, milyen mértékű államközi válság alakulhat ki ebben az összefüggésben, és ez nem választható el a migránsokkal kapcsolatban alkalmazandó megközelítéstől.

1.11. Az EGSZB úgy véli, hogy bár szükség van ad hoc eszközökre a migránsok instrumentálizálásának kezelésére, mindenképpen foglalkozni kell az időben történő és átfogó védelemmel is – többek között az átmeneti védelemről szóló irányelv révén –, különösen azokban az esetekben, amikor a határátlépés kezelése, a továbbutazás ellenőrzése, valamint a rendes menekültügyi eljárásokra vonatkozó halasztások vagy eltérések nem működnek és az instrumentálizált migránsok védelmére irányuló célkitűzéssel ellentétes hatást váltanak ki. Mindenesetre a migránsok védelmének szintjét a migránsok instrumentálizálása miatt kialakuló államközi válság mértékének megfelelően kell emelni.

2. Javaslat

2.1. A közlemény kiemeli, hogy a Belarusz és az Unió határán (Litvánia, Lettország, Lengyelország) fennálló migrációs válság szándékos kísérlet egy tartós és elhúzódó válság előidézésére egy szélesebb körű, összehangolt erőfeszítés részeként, amely az Európai Unió destabilizálására irányul, próbára téve annak egységét és eltökéltségét. Ez „hibrid fenyegetést” jelent a migránsok harmadik állam általi instrumentálizálása révén.

2.2. Az ebben a dokumentumban használt „válság” és „fenyegetés” kifejezések messze nem a konkrét és összetett migrációs jelenség leírására szolgálnak, hanem a politikai feszültségek és a geopolitikai kontextusból eredő instabilitási tényezők jelentőségét ábrázolják.

⁽¹⁾ 5 317 219 menekült a szomszédos és uniós országokban (2022. április 26-án frissített adat, forrás: UNHCR, <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>).

⁽²⁾ A Tanács (EU) 2022/382 végrehajtási határozata (2022. március 4.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek Ukrajnából való tömeges beáramlása tényének a 2001/55/EK irányelv 5. cikke értelmében történő megállapításáról és átmeneti védelem bevezetéséről (HL L 71., 2022.3.4., 1. o.) (a Tanács 2001/55/EK irányelve (2001. július 20.) a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek tömeges beáramlása esetén nyújtandó átmeneti védelem minimumkövetelményeiről, valamint a tagállamok e személyek befogadása és a befogadás következményeinek viselése tekintetében tett erőfeszítései közötti egyensúly előmozdítására irányuló intézkedésekről [HL L 212., 2001.8.7., 12. o.]).

⁽³⁾ Lásd: COM(2021) 890 final – 2021/0427 (COD) „Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentálizálás helyzeteinek kezeléséről”.

2.3. A jelenség nemcsak az Unió biztonságát veszélyezteti, de a helyszínen, elsősorban az érintett migránsok számára is kritikus helyzetet teremtett, amelynek drámai humanitárius következményei vannak a határ belarusz és uniós oldalán egyaránt. Számos beszámoló említi a migránsokkal szembeni embertelen és megalázó bánásmódot a határ belarusz oldalán, ez ugyanis az Unióval szembeni nyomásgyakorlás egyik módja. A veszélyt azonban súlyosbítja a migránsok elhúzódozó tartózkodása a térségben és az uniós határ megközelíthetatlensége.

2.4. Az Unió valamennyi uniós intézményi fórumon azonnal és határozottan elítélte a kiszolgáltatott migránsok és menekültek eszközként való felhasználását. Az ezt követő nemzetközi fellépés előmozdította az Unió és a partnerállamok – különösen a migránsok származási országai – elkötelezettségét és együttműködését.

2.5. Az új válsághelyzetben az Unió beavatkozott az érintett tagállamok támogatása céljából, figyelembe véve a nemzeti kormányok és parlamentek konkrét válaszlépéseit, különösen a szükségállapot kihirdetését a határ menti régiókban. Erre az Európai Bizottság úgy válaszolt, hogy kellő segítséget nyújtott annak biztosításához, hogy ezek a jogszabályok összhangban legyenek az uniós joggal.

2.6. A közlemény beszámol az érintett tagállamok támogatására irányuló politikai, technikai és logisztikai intézkedésekről. Johansson európai biztos látogatásai és az Európai Bizottság ezt követő, a tagállamokhoz intézett felszólításai után a politikai kapcsolattartás abban is kifejeződött, hogy az uniós ügynökségek (Frontex, Europol, EASO, a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapból nyújtott gyorssegély) technikai segítséget nyújtottak a határokon.

2.7. A nemzetközi fellépést illetően és különösen a migránsok származási és tranzitországi tekintetében az Európai Bizottság a legmagasabb szinten lépett fel, javítva az együttműködést Irakkal, Libanonnal, Törökországgal, az Egyesült Arab Emírségekkel és Üzbegisztánnal. Ez nagyon fontos ahhoz, hogy fel lehessen számolni a migránscsempész bűnözők infrastruktúráját, amely táplálja a Belaruszban zajló instrumentalizálást.

2.8. Egy államközi válsághelyzetben nagy a veszélye annak, hogy „háborús kód” alakul ki, amely jó talaj a dezinformációhoz, az álhírekhez és a tények elferdítéséhez, és amely összefonódik a migránsok politikai instrumentalizálásával. A közlemény kiemeli ezt a határ belarusz oldalán felmerülő, különösen a belarusz és az orosz kormány által ellenőrzött média jelentette kockázatot. Kiemeli a szabad sajtó fontosságát és konkrét szerepét, bár a határ uniós oldalán lévő válságkövetek tekintetében nem kap hangsúlyt ez a szempont.

2.9. Az Európai Bizottság hangsúlyozza, hogy válsághelyzetben további támogatás nyújtható a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap (AMIF) és a Határigazgatási és Vízügyi (BMVI) igénybevételével. A (támogatott önkéntes és nem önkéntes) visszatérések tekintetében az Európai Bizottság, a Frontex és az IOM közötti együttműködést említi, hangsúlyozva, hogy a migránsok származási országainak együttműködésére is szükség van.

3. Megjegyzések

A migránsok instrumentalizálása és a migrációs politikák kezelése

3.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a migránsok instrumentalizálására adott válasznak egy közös, mindenki által elfogadott és koherens uniós migrációs politika részét kell képeznie.

3.1.1. A migráció megfelelő kezelése érdekében az EU-nak tisztában kell lennie azzal, hogy a migrációs folyamatokat soha nem egyetlen állam kezdeményezései váltják ki (bár egyes kezdeményezések néha jelentős hatást gyakorolhatnak a migrációs áramlások volumenére), még akkor sem, ha az adott állam a migránsokat eszközként használja politikai célokra.

3.1.2. A legsúlyosabb válságokra (többek között akkor, ha egy harmadik államnak aktív szerepe van ebben, illetve ha háború vagy katonai beavatkozás hatására alakul ki a válság) való reagálás során az EU-nak szolidaritáson alapuló megközelítést kell követnie, elsősorban az érintett emberekkel szemben.

3.1.3. Ahhoz, hogy közvetlen életveszélyben lévők (menekültek és háború áldozatai) segítségének szükségessége ne sérüljön, a jogállások – például a védelemre jogosult személyek és más migránsok jogállása – megkülönböztetésére csak az uniós jognak és a nemzetközi normáknak megfelelő, átlátható menekültügyi eljárások betartásával kerülhet sor. A jogállások közötti különbségtétel nem alapulhat az aktuális jelenséggel vagy válsággal kapcsolatos előzetes definíciókon („hibrid fenyegetés”, a migránsok instrumentalizálása, „gazdasági migráció” stb.).

Hibrid fenyegetések és a migránsok eszközként való használata

3.2. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal annak a veszélynek a jellegét és mértékét illetően, amelyet a migránsok Belarusz általi instrumentalizálása jelent. Az EGSZB elismeri, hogy az Unió a „hibrid fenyegetés” bizonyos formáival szembesül, amikor „államilag támogatottan instrumentalizálnak embereket politikai célok érdekében”.

3.2.1. A hibrid fenyegetés meghatározása más megfogalmazásban is megjelenik: „állami vagy nem állami szereplő” által támogatott fenyegetések. A hibrid fenyegetéseket különböző szereplők hajthatják végre, akik különböző célpontokat (állami szerveket, intézményeket, társadalmi szervezeteket, egyéneket) célozhatnak meg. Ez a tág értelmezés gondoskodik ugyan egyféle általános magyarázatról, fontos azonban, hogy szétválasszuk a szóban forgó politikák szempontjából releváns eseteket. Az EGSZB ezért hangsúlyozza, hogy a későbbi szabályozási intézkedések szempontjából, különösen a migránsok vészhelyzetekben történő jogszerű kezelése és humanitárius támogatása érdekében egy fellépés csak akkor számíthat a migránsok instrumentalizálásának, ha jelen van egy állami szereplő.

3.2.2. Figyelembe véve a közleményben szereplő „hibrid fenyegetés” meghatározásának érvényességét, az EGSZB reméli, hogy a válasz többdimenziós és integrált lesz, azaz nemcsak a nemzetközi kapcsolatok szintjén (a tagállamok, az Unió és a partnerállamok között) jelenik meg, hanem részét képezi az emberi jogok előmozdítására, a migránsok védelmére és a menedékjogra vonatkozó uniós politikáknak és kötelezettségvállalásoknak is. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy a tagállamok, az uniós intézmények és az uniós ügynökségek közötti együttműködés valamennyi eszközét meg kell erősíteni a közös válságkezelés érdekében.

Szolidaritás, koordináció és közös válságkezelés

3.3. Az EGSZB egyetért azzal, hogy „[a]z említett lépések valós és konkrét fenyegetést jelentenek az EU biztonságára” is, és nem csak a közvetlenül érintett tagállamokra nézve. A közleményben ismertetett tények és a súlyos ukrainai válság megerősítik az EGSZB-t abban a meggyőződésében, hogy egyértelműen szükség van egy politikai, szabályozási és eljárási keret létrehozására a tagállamok és az uniós intézmények közös reagálása és közös válságkezelése érdekében.

3.3.1. Következésképpen, és összhangban a bevándorlásra és a menekültügyre vonatkozó rendeletek módosítására irányuló javaslatokról már kifejtett véleményével⁽⁴⁾, az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamok közötti szolidaritáson és együttműködésen alapuló megközelítés útját mindenképpen folytatni kell, mivel az aktuális helyzet bizonyára nem az egyetlen, amely növeli az első belépés szerinti országokra nehezedő felelősséget és a nehézségeiket, különösen annak fényében, hogy a migrációs és menekültügyi paktum hangsúlyt fektet a határellenőrzésre és a migránsok továbbutazásának megelőzésére.

3.3.2. A migránsok valamely állam általi instrumentalizálása elleni küzdelemre vonatkozó, nagyon várt egyedi szabályozáson belül ezért olyan mechanizmusokat kell előírni, amelyek lehetővé teszik a felelősség szolidáris megosztását a tagállamok között, beleértve a válság súlyosságával arányos, gyors áthelyezési beavatkozások lehetőségét is.

3.3.3. A belarusz határon kialakult válság jellemzői rávilágítanak a migrációs mozgások instrumentalizálására törekvő egyéb állami stratégiák közötti különbségekre, de a hasonlóságokra is: lásd a közép-mediterrán, a görög-török, a spanyol-marokkói, a bosnyák-horvát és a szerb-magyar határt (hogy csak 2021-nél maradjunk). Az EGSZB úgy véli, hogy az Uniónak túl kell lépnie a korábbi válságokra adott válaszainak korlátain, különösen azáltal, hogy nem teremt olyan helyzeteket, amelyek harmadik országok politikai stratégiáitól való függőséget eredményeznek, és amelyek nem egyeztethetők össze az uniós politikákkal és elvekkel.

A migránsok védelme az instrumentalizálás összefüggésében

3.4. Az EGSZB úgy véli, hogy az uniós válaszlépések megtervezésekor a fenyegetés elhárítására irányuló intézkedéseket a világos felismeréssel kell összekapcsolni, hogy az ilyen különleges helyzetekben az érintett migránsok önmagukban is rendkívül kiszolgáltatottak és védelemre szorulnak, különösen egy államközi válság kontextusában.

3.4.1. Az EGSZB osztja a közleményben kifejezett aggodalmakat a tagállamok és Belarusz közötti határokon kialakult humanitárius helyzet miatt. A határ belarusz oldalán való fellépés nehézsége a válsághelyzetekben és az államok közötti konfliktusokban történő humanitárius beavatkozás objektív korlátait tükrözi, de ezt ösztönzésnek kell tekintenünk, hogy minél többet tegyünk annak érdekében, hogy a migránsoknak a tagállamok határain belül nyújtott humanitárius segítség összhangban legyen az uniós jog normáival és a kiszolgáltatott személyek támogatásának bevett gyakorlatával.

⁽⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az új migrációs és menekültügyi paktumról (COM(2020) 609 final) (HL C 123., 2021.4.9., 15. o.), Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a menekültügyi és a migráció kezeléséről, valamint a 2003/109/EK tanácsi irányelv és az (EU) XXX/XXX rendeletre [Menekültügyi és Migrációs Alap] irányuló javaslat módosításáról (COM(2020) 610 final – 2020/0279 (COD)); Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migrációs és menekültügyi válsághelyzetek és vis maior helyzetek kezeléséről (COM(2020) 613 final – 2020/0277(COD)) (HL C 155., 2021.4.30. 58. o.).

3.4.2. Az EGSZB kéri, hogy az Unió és Belarusz közötti határ mindkét oldalán könnyítsék meg a humanitárius civil társadalmi szervezetek számára a humanitárius segítségnyújtás (orvosi ellátás, élelmiszersegély, jogi segítségnyújtás) biztosítását.

3.4.3. Ebben az összefüggésben az uniós intézményeknek fel kell lépniük a nemzeti és nemzetközi civil társadalom szolidaritást kifejező cselekvését kriminalizáló akciók vagy megnyilvánulások ellen, amint arra az EGSZB már korábbi véleményeiben is rámutatott ⁽³⁾.

3.4.4. A közlemény kiemeli, hogy a migránsok közül sokan továbbutaznak (legalábbis a válság során az uniós határokhoz érkező migránsok számához viszonyítva), és rámutat, hogy az első belépés szerinti tagállamok és a továbbutazás által érintett tagállamok közös határrendészeti járőrszolgálatokat indítottak. Az EGSZB úgy véli, hogy egy olyan helyzetben, amikor a migránsokat instrumentalizálják, a továbbutazás kérdését a célállomásnak számító tagállamok bevonásával kell kezelni, ugyanakkor kellő figyelmet kell fordítani a legkiszolgáltatottabb migránsokra is, különösen a válság aktív szakaszaiban, hogy elkerülhető legyen a biztonságukat fenyegető további kockázat.

3.4.5. Az EGSZB kiemeli továbbá, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő migránsok méltóságteljes, méltányos és széles körű védelmét veszélyezteti, hogy a tagállamok – és maga az Unió is – egyre több jogi státuszt és kivételes eljárást alkalmaznak, még akkor is, ha a válsághelyzet speciális válaszlépéseket igényel. Ezért a szokásos befogadási és menekültügyi eljárások alóli esetleges kivételeket össze kell hangolni a súlyos kockázati helyzetből adódó különleges biztosítékokkal és védelmi intézkedésekkel, valamint a visszaküldés tilalmának elvével.

A dezinformáció elleni küzdelem, a média szerepe és a kiszolgáltatottak védelme

3.5. Az EGSZB nagyra értékeli, hogy a közlemény hangsúlyt fektet a dezinformáció, az álhírek és a tények manipulálása elleni küzdelemre, nem utolsósorban a migránsáradat származási országaiban folytatott célzott tájékoztató kampányok révén, valamint a migránsok korrekt és ellenőrizhető információkkal való ellátására szolgáló elektronikus információs és kommunikációs eszközök (pl. Infomigrants) felhasználásával.

3.5.1. Ugyanakkor az EGSZB az uniós értékekkel összhangban fontosnak tartja a szabad információgyártást és a nyilvánosság számára fontos tényekhez és adatokhoz való szabad hozzáférést. Ebben az értelemben a sürgősségi intézkedések végrehajtását mindig egyensúlyba kell hozni azzal, hogy a tagállamok és az uniós ügynökségek garantálják a migránsok instrumentalizálásának helyszínén jelen lévő független média számára a maximális cselekvési és kommunikációs szabadságot, miközben gondoskodnak a migránsokat befogadó létesítményekhez való hozzáférésre és a megfelelő kapcsolattartásra vonatkozó egyértelmű és átlátható szabályokról.

3.5.2. Az informatikai platformokon és a közösségi médiában jelen lévő, a migránscsempészt szolgáló logisztikai hálózatok elleni küzdelem tekintetében az Európai Bizottságnak az uniós ügynökségek (ENISA) támogatásával intézkedéseket kell hoznia annak érdekében, hogy különbséget tegyen a migránscsempészek által közvetlenül használt eszközök és a migránsok közötti kommunikációra használt eszközök között. Mindennek a felelősség szétválasztását és azt kell céloznia, hogy ne sérüljenek az adatvédelemhez való jogok, illetve hogy – akár közvetve és akaratlanul is – ne veszélyeztessék az instrumentalizálás áldozatává vált migránsok biztonságát.

Nemzetközi együttműködés a migránsok instrumentalizálása elleni küzdelemben

3.6. Az EGSZB üdvözli az uniós intézmények arra irányuló erőfeszítéseit, hogy megerősítsék az együttműködést az instrumentalizált migránsok származási országaival azzal a céllal, hogy tájékoztatást nyújtsanak számukra az őket fenyegető kockázatokról, és javítsák a migrációval kapcsolatos nemzetközi együttműködést.

3.6.1. Annak érdekében, hogy az Unió és az érintett harmadik országok közös fellépése eredményes legyen, ezt az együttműködést ki kell egészíteni a nemzetközi fejlesztési együttműködési mechanizmussal és a migráció szabályozásáról szóló megállapodásokkal.

3.6.2. A harmadik országokkal való esetleges megállapodások és eljárások aláírása során figyelni kell arra, hogy ezek a kapcsolatok tiszteletben tartsák az emberi jogokat és az érintett országok által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeket.

⁽³⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kísérő nélküli migráns kiskorúak védelme Európában (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C 429., 2020.12.11., 24. o.).

3.6.3. Ez az együttműködés a bűnüldözési és hírszerzési erőfeszítéseket is erősítené a migráncscempészsben részt vevő bűnszervezetek elrettentése és az ellenük való fellépés érdekében, miközben határozottan figyelembe venné a migránsok menedékhez és védelemhez való jogát mind a migránsok instrumentalizálásával kapcsolatos tevékenységek esetében, mind általában véve ⁽⁶⁾.

Tagállamok támogatása

3.7. Az EGSZB nagyra értékeli a veszélyeztetett tagállamoknak nyújtott támogatást, különösen az Unió belügyi ügynökségein (Frontex, EUAA, polgári védelmi mechanizmus) keresztül, és úgy véli, hogy ezeknek minden olyan esetben kiegyensúlyozott és átlátható eljárás szerint kell működniük, amikor vészhelyzetet ismernek el ⁽⁷⁾.

3.7.1. Az EGSZB úgy véli, hogy a jövőben megfelelő szintű segítséget kell nyújtani az ilyen fenyegetésekkel szembesülő tagállamoknak, és ehhez hasonlóan magas szintű védelmet és segítséget kell nyújtani az instrumentalizálás áldozatainak, elsősorban a legkiszolgáltatottabbaknak.

3.7.2. Az EGSZB számára egyértelmű, hogy a menedékre nem jogosult migránsok – akár önkéntes, akár nem önkéntes – visszaküldésére irányuló tagállami intézkedéseket vészhelyzetben is az alapvető jogok és a nemzetközi kötelezettségek teljes tiszteletben tartásával és az uniós ügynökségek segítségével kell végrehajtani.

A jövőbeli válságkezelés eszközei és szabályai

3.8. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ez a vélemény figyelembe veszi a vélemény kidolgozásakor megvitatás és előkészítés alatt álló intézkedéseket, különösen a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentalizálás helyzeteinek kezeléséről szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletre irányuló javaslatot. A javaslat szabályozási elemeket tartalmaz a migránsok jogállására, valamint az ilyen helyzetekben a menedékjog és a nemzetközi védelem iránti kérelmekkel kapcsolatos eljárásokra vonatkozóan.

3.8.1. Az EGSZB ezzel kapcsolatban reméli, hogy a rendelet figyelembe veszi a tagállamok biztonsági szükségleteit, és velük közösen a nemzetközi kötelezettségek és az európai jog alapján jogi kötelezettségvállalásokat ír elő a szükséghelyzet kezelésére és a migránsok védelemhez fűződő jogainak biztosítására vonatkozóan.

3.8.2. Az Európai Bizottságnak és az illetékes szerveknek különösen azt kell majd ellenőrizniük, hogy a tagállamokban a jelenlegi válság leküzdése és a jövőbeli válságok megelőzése érdekében elfogadott vagy elfogadás alatt álló jogszabályok összhangban vannak-e az alapvető jogokkal és az uniós jogokkal.

3.8.3. Az EGSZB figyelmesen meg fogja vizsgálni a szokásos beutazási és menekültügyi eljárásokkal kapcsolatos kivételeket és eltéréseket, az elutasítás elleni jogorvoslati jogot, a visszatérési eljárásokat, valamint a teljes átláthatóságot és együttműködést a vészhelyzettel szembesülő tagállamok és az uniós intézmények és ügynökségek között.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽⁶⁾ Lásd: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A migráncscempészs elleni megújított uniós cselekvési terv (2021–2025) [COM(2021) 591 final].

⁽⁷⁾ Tagállami kérelem alapján, amelyet az Európai Bizottság későbbi javaslata és az Európai Tanács határozata támogat, folyamatos nyomkövetési és értékelési mechanizmusok mellett, lásd COM(2021) 890 final – 2021/0427 (COD) Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a migráció és a menekültügy területével kapcsolatos instrumentalizálás helyzeteinek kezeléséről.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodás, valamint az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás végrehajtása és érvényesítése terén az Uniót megillető jogok gyakorlására vonatkozó szabályok megállapításáról

(COM(2022) 89 final – 2022/0068 (COD))

(2022/C 365/13)

Előadó: **Jack O'CONNOR**

Felkérés:	Tanács: 2022.3.22. Európai Parlament: 2022.3.23.
Jogalap:	Az Európai Unió működéséről szóló szerződés ⁽¹⁾ 43. cikke (halászat), az Európai Unió működéséről szóló szerződés 91. és 100. cikke (közlekedés), az Európai Unió működéséről szóló szerződés 173., 182., 188. és 189. cikke (uniós programok), az Európai Unió működéséről szóló szerződés 207. cikke (közös kereskedelempolitika), az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke (a Gazdasági és Szociális Bizottság).
Közgyűlési határozat:	2022.3.22.
Illetékes szekció:	„Külkapcsolatok” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.5.12.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.6.15.
Plenáris ülészak száma:	570.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	202/0/5

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A javasolt rendelet felhatalmazza ⁽²⁾ az Európai Bizottságot arra, hogy végrehajtási aktusok révén bizonyos intézkedéseket fogadjon el és alkalmazzon az Uniót megillető jogok gyakorlására a Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királyságának az Európai Unióból és az Európai Atomenergia-közösségből történő kilépéséről szóló megállapodás ⁽³⁾ (kilépésről rendelkező megállapodás), valamint az egyrészről az Európai Unió és az Európai Atomenergia-közösség, és másrészről Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága közötti kereskedelmi és együttműködési megállapodás ⁽⁴⁾ (kereskedelmi és együttműködési megállapodás) rendelkezései alapján.

1.2. A vonatkozó megállapodások részes felei kizárólag az Egyesült Királyság és az Unió. Az EGSZB ezért egyetért azzal, hogy teljes mértékben helyénvaló, hogy bármely intézkedés kezdeményezése uniós szinten történjen, a javasolt rendeletben meghatározott komitológiai eljárások alkalmazásával.

1.3. Az EGSZB egyetért azzal, hogy az Uniónak gyors és hatékony eljárásra van szüksége arra az esetre, ha az Egyesült Királyság nem tartja be a kilépésről rendelkező megállapodást és/vagy a kereskedelmi és együttműködési megállapodást.

1.4. Teljes mértékben indokoltnak tűnik a komitológiai eljárások alkalmazása az Európai Bizottság felhatalmazására arra, hogy bizonyos intézkedéseket fogadjon el és alkalmazzon a vonatkozó megállapodások megsértése vagy be nem tartása esetén, és ez összhangban van az arányosság és a szubszidiaritás elvével, amelyek szükségszerűen meghatározzák az uniós fellépést.

⁽¹⁾ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (HL C 326., 2012.10.26., 47. o.)

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0089>

⁽³⁾ HL C 384. I, 2019.11.12., 1. o.

⁽⁴⁾ HL L 149., 2021.4.30., 10. o.

1.5. Az EGSZB üdvözlí a rendelet öt évvel a hatálybalépését követően történő felülvizsgálatára irányuló javaslatot, és megjegyzi, hogy ez összhangban lenne a vonatkozó megállapodások hasonló rendelkezésével.

1.6. A fentiekre tekintettel az EGSZB támogatja a javasolt rendeletet. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy ez egy kiváló intézményközi kompromisszum azoknak az eseményeknek a kezelésére, amelyek a kilépésről rendelkező megállapodás és/vagy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás megsértésével vagy be nem tartásával kapcsolatban felmerülnek.

2. Általános megjegyzések

2.1. A javasolt rendelet felhatalmazza az Európai Bizottságot arra, hogy bizonyos intézkedéseket fogadjon el és alkalmazzon a kilépésről rendelkező megállapodás és a kereskedelmi és együttműködési megállapodás rendelkezései szerinti uniós jogok gyakorlása érdekében. Célja, hogy elősegítse a megfelelő időben történő és hatékony reagálást a vonatkozó megállapodások rendelkezéseinek az Egyesült Királyság részéről történő bármely esetleges megsértése vagy be nem tartása esetén.

2.2. A felhatalmazás a következőkre vonatkozik:

- hiányos megfelelés esetén választott bíróság által az egyik fél kérésére a megfelelés ösztönzésére engedélyezett ideiglenes intézkedések és/vagy kompenzációs intézkedések alkalmazása, illetve megfelelő fellépés abban az esetben, ha a másik fél nem működik együtt a kötelező erejű vitarendezési eljárások igénybevételének megkönnyítésében,
- a kilépésről rendelkező megállapodás szerinti korrekciós intézkedések az Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyv és/vagy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás releváns uniós jogi eszközökkel való kiegészítésének elmulasztása esetén a támogatásokkal, a közúti szállítással és a halászattal kapcsolatban,
- a kilépésről rendelkező megállapodás szerinti egyensúly helyreállítását célzó intézkedések az Egyesült Királyság által az Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyv alapján elfogadott védintézkedésekkel kapcsolatban,
- az egyensúly helyreállítását célzó intézkedések a kereskedelmi és együttműködési megállapodás értelmében a kereskedelmi és együttműködési megállapodás vagy bármely kiegészítő megállapodás szerinti jogok és kötelezettségek közötti egyensúlyhiányt eredményező védintézkedésekkel kapcsolatosan; vagy kifejezetten a munkaügyi és szociális, környezet- vagy éghajlatvédelem, illetve a támogatások ellenőrzése terén fennálló eltérésekkel kapcsolatban,
- ellenintézkedések a kereskedelmi és együttműködési megállapodás alapján a kereskedelmi és együttműködési megállapodás 411. cikke szerinti, az egyensúly helyreállítását célzó intézkedésekre válaszul,
- védintézkedések a kilépésről rendelkező megállapodás értelmében (amennyiben az Írországról/Észak-Írországról szóló jegyzőkönyv alkalmazása súlyos és valószínűsíthetően tartósan fennálló gazdasági, társadalmi vagy környezeti nehézségekhez vagy a kereskedelmi forgalom eltereléséhez vezet) és a kereskedelmi és együttműködési megállapodás értelmében (súlyos és valószínűsíthetően tartósan fennálló gazdasági, társadalmi vagy környezeti, ágazati vagy regionális jellegű nehézségek esetében),
- a kereskedelmi és együttműködési megállapodás szerinti kötelezettségek felfüggesztése bizonyos feltételek megszegése vagy nem teljesítése esetén, különösen az árukereskedelem, a légi közlekedés, a közúti közlekedés, a halászat vagy az uniós programok tekintetében, vagy ha az Egyesült Királyság nem fizeti be pénzügyi hozzájárulását, vagy jelentősen módosít bizonyos kezdeti feltételeket.

2.3. Ezeket az intézkedéseket a kereskedelmi és együttműködési megállapodást kiegészítő kétoldalú megállapodásokra is alkalmazni kell.

2.4. A kereskedelmi és együttműködési megállapodás megkötéséről szóló határozatában a Tanács felhatalmazta az Európai Bizottságot, hogy egy konkrét jogalkotási aktus hatálybalépéséig fogadja el a 2.2. pontban felsorolt intézkedések többségét. A tervek szerint a fenti jogalkotási aktusra legkésőbb 2022. március 31-ig javaslatot tesznek.

2.5. A kilépésről rendelkező megállapodástól függetlenül a kereskedelmi és együttműködési megállapodás az áruk és szolgáltatások kereskedelmén kívül számos egyéb kérdésre is kiterjed. Ezek közé tartoznak a beruházások, a verseny, az állami támogatások, az adózás átláthatósága, a légi és közúti közlekedés, az energia és a fenntarthatóság, a halászat, az adatvédelem és a szociális biztonsági rendszerek koordinálása. Ezért a kereskedelmi jogérvényesítésről szóló rendelet⁽⁵⁾ és más meglévő eszközök nem fedik le teljes mértékben ezen új típusú megállapodás hatályát. Ezért egy új jogi eszközt kell elfogadni. A javasolt rendelet különös szabály lenne az uniós jog ágazati rendelkezéseihez képest, amennyiben ezek a rendelkezések azonos tárgyat szabályoznak.

2.6. A javaslat jogalapja:

- az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁽⁶⁾ 43. cikke (halászat),
- az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁽⁷⁾ 91. és 100. cikke (közlekedés),
- az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁽⁸⁾ 173., 182., 188. és 189. cikke (uniós programok),
- az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁽⁹⁾ 207. cikke (közös kereskedelempolitika),
- az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁽¹⁰⁾ 304. cikke (a Gazdasági és Szociális Bizottság).

2.7. A kilépésről rendelkező megállapodás és a kereskedelmi és együttműködési megállapodás az Unió egyetlen jogi eszköze az Egyesült Királysággal szemben. Ezért a nemzetközi jog alapján csak az Unió léphet fel. A javaslat ugyanakkor előirányozza az Európai Unióról szóló szerződés⁽¹¹⁾ 5. cikkében foglalt szubszidiaritás elvével összhangban lévő intézkedések elfogadását. Az Európai Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlására vonatkozó tagállami ellenőrzési mechanizmusok szabályainak és általános elveinek megállapításáról szóló, 2011. február 16-i 182/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben⁽¹²⁾ meghatározottak szerinti komitológiai rendszer vizsgálati eljárása lenne alkalmazandó, mivel az esetlegesen elfogadandó intézkedések szinte biztosan érintenék a tagállamokat.

2.8. A javaslat a rendelet hatálybalépését követő öt év elteltével előirányozza annak felülvizsgálatát. Ez összhangban lenne a kilépésről rendelkező megállapodás és a kereskedelmi és együttműködési megállapodás hasonló rendelkezésével.

2.9. A javasolt rendelet nem terjed ki a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel kapcsolatos uniós szakpolitikák hatálya alá tartozó intézkedésekre.

2.10. Az Euratom kutatási és képzési programjaira vonatkozó intézkedések elfogadását külön jogalkotási javaslat szabályozza.

3. Részletes megjegyzések

3.1. A javaslat célja egy olyan keret létrehozása, amely alapján az Unió hatékonyan és időben tud reagálni, ha az Egyesült Királyság megsérti vagy nem tartja be a kilépésről rendelkező megállapodást és/vagy a kereskedelmi és együttműködési megállapodást.

3.2. Mivel a megállapodások kizárólag uniós jellegűek, egyértelmű, hogy ezen a szinten kell meghozni a megfelelő intézkedéseket.

3.3. Figyelembe véve a tagállamokat érő lehetséges hatásokat, valamint az optimális hatékonyság követelményét, a komitológiai rendszer vizsgálati eljárásának alkalmazása teljesen logikus és indokolt.

3.4. Ez teljes mértékben összhangban van a szubszidiaritás elvével, mivel a komitológiai rendszer alapján a tagállamok nyomon tudják követni az Európai Bizottságra ruházott végrehajtási jogi aktusokat.

⁽⁵⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/167 rendelete (2021. február 10.) a nemzetközi kereskedelmi szabályok alkalmazása és érvényesítése terén az Unióra ruházott jogok gyakorlásáról szóló 654/2014/EU rendelet módosításáról (HL L 49., 2021.2.12., 1. o.).

⁽⁶⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=HU>

⁽⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=HU>

⁽⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=HU>

⁽⁹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=HU>

⁽¹⁰⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=HU>

⁽¹¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12012M%2FTXT>

⁽¹²⁾ HL L 55., 2011.2.28., 13. o.

3.5. Érdemes megjegyezni azt is, hogy a 182/2011/EU rendelet ⁽¹³⁾ 7. és 8. cikke lehetővé teszi, hogy az Európai Bizottság a rendes eljárásoktól eltérve végrehajtási jogi aktusokat fogadjon el sürgős esetben (8. cikk) vagy a mezőgazdaság terén esetleges jelentős piaci zavarok esetén (7. cikk), anélkül, hogy azokat előzetesen benyújtaná az illetékes bizottságnak. Ez az eljárási kerülő út megerősíti az Unió képességét, hogy szükség esetén gyorsan reagáljon a megállapodások váratlan megsértésére.

3.6. Az EGSZB üdvözli a javasolt rendelet 1. cikkének (2) bekezdésében meghatározott intézkedések átfogó körét, valamint azok korlátozásait is.

3.7. Mivel nincs precedens egy tagállam kilépésére, nem merül fel a szakpolitikai területen hatályos jogszabályokkal való összhang kérdése.

3.8. Az intézkedések kiválasztására vonatkozó egyértelmű kritériumokat a javasolt rendelet 2. cikkének (2) bekezdése részletesen meghatározza. Az EGSZB elfogadja, hogy a javasolt rendelet megfelel az arányosság követelményeinek, és nem lépi túl a megállapodások esetleges megsértése vagy be nem tartása esetén az említett jogok gyors és hatékony gyakorlásának biztosítására irányuló célkitűzés eléréséhez feltétlenül szükséges mértéket.

3.9. Az EGSZB szerint a javasolt rendelet eljárási jellege miatt nincs szükség hatásvizsgálatra.

3.10. Az EGSZB üdvözli a rendelet öt évet követően történő felülvizsgálatára irányuló javaslatot, és megjegyzi, hogy ez megfelelő, mivel összhangban lenne a vonatkozó megállapodások hasonló rendelkezésével.

3.11. A fentiekre tekintettel az EGSZB támogatja a javaslatot. Az EGSZB továbbá úgy véli, hogy ez egy kiváló intézményközi kompromisszum azoknak az eseményeknek a kezelésére, amelyek a kilépésről rendelkező megállapodás és/vagy a kereskedelmi és együttműködési megállapodás megsértésével vagy be nem tartásával kapcsolatban felmerülnek.

Kelt Brüsszelben, 2022. június 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹³⁾ HL L 55., 2011.2.28., 13. o.

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió
Kiadóhivatala
L-2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU